
GJENNOMGANG AV PRAKTISERING AV NATURMANGFOLDLOVEN – VEDLEGG

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

DATO / REVISJON: 30. september 2014 / 00

DOKUMENTKODE: 126226-RIM-RAP-001

Multiconsult

FORORD

Som oppfølging av regjeringens politiske plattform ønsker Klima- og miljødepartementet en gjennomgang av praktiseringen av fire regelverk i naturmangfoldloven. Multiconsult AS har innhentet erfaringer om praktiseringen av reglene om de miljørettslige prinsippene (lovens §§ 8 til 12), prioriterte arter (§§ 23 og 24), utvalgte naturtyper (§§ 52 til 56) og dispensasjoner i verneområder fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 48.

Rapporten er utarbeidet av Svein Erik Hårklau (oppdragsleder), Gro Dyrnes, Annbjørg Backer Lied, Ingrid Norén, Vegard Meland og Brian Glover (Bærekraftig Investering AS).

Spørreundersøkelsene og intervjuene i denne erfaringsinnhenting har vært omfattende. Et stort antall aktører på ulike forvaltningsnivåer, i ulike sektorer, interesse- og bransjeorganisasjoner har på tross av knappe tidsfrister brukt mye tid på å svare på spørsmål og dele dokumentasjon. Multiconsult AS retter en stor takk til alle respondentene som har gjort dette arbeidet mulig.

Multiconsult AS og Bærekraftig Investering AS takker Klima- og miljødepartementet ^v/Gudrun Schneider og Ida Sletsjøe for oppdraget.

Oslo, 30. september 2014

RAPPORT

OPPDRAG	Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven	DOKUMENTKODE	126226-RIM-RAP-001
EMNE	Vedlegg til hovedrapport	TILGJENGELIGHET	Åpen
OPPDRAGSGIVER	Klima- og miljødepartementet	OPPDRAGSLEDER	Svein Erik Hårklau
KONTAKTPERSON	Gudrun Schneider og Ida Sletsjøe	UTARBEIDET AV	Svein Erik Hårklau, Gro Dyrnes, Annbjørg Backer Lied, Ingrid Norén, Vegard Meland og Brian Glover
		ANSVARLIG ENHET	1085 Multiconsult AS

REV.	DATO	BESKRIVELSE	UTARBEIDET AV	KONTROLLERT AV	GODKJENT AV
	30.09.2014	GJENNOMGANG AV PRAKTISERING AV NATURMANGFOLDLOVEN	SEH, GRD, ABL, INO, VME, BGL	BGL	GRD

I tillegg til dette dokumentet med vedlegg finnes hovedrapporten og supplerende materiale på nettsidene til Klima- og miljødepartementet, se http://www.regjeringen.no/nb/dep/kld/dok/rapporter_planer/rapporter/2014/Gjennomgang-av-praktisering-av-naturmangfoldloven.html?id=768218.

Liste over vedlegg

- Vedlegg 1 Oppdragsbeskrivelse fra Klima- og miljødepartementet
- Vedlegg 2 Oversikt over respondenter som ble intervjuet på telefon
- Vedlegg 3 Spørreundersøkelse til kommunene – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 4 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – prioriterte arter
- Vedlegg 5 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – utvalgte naturtyper
- Vedlegg 6 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 7 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens landbruksavdelinger – utvalgte naturtyper
- Vedlegg 8 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens landbruksavdelinger – miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 9 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens juridiske avdeling eller tilsvarende – miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 10 Spørreundersøkelse til fylkeskommuner – miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 11 Spørreundersøkelse til direktorater – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 12 Spørreundersøkelse til departementer – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper
- Vedlegg 13 Spørreundersøkelser til nasjonalpark-/verneområdestyrer og Fylkesmannens miljøvernavdelinger – dispensasjonspraksis etter naturmangfoldloven § 48
- Vedlegg 14 Oversikt over hvilke av Fylkesmannens miljøvernavdelinger det ble innhentet tallmateriale fra for dispensasjonspraksis i verneområder etter naturmangfoldloven § 48
- Vedlegg 15 Oversikt over hvilke nasjonalpark-/verneområdestyrer det ble innhentet tallmateriale fra for dispensasjonspraksis i verneområder etter naturmangfoldloven § 48
- Vedlegg 16 Oversikt over mottakere av spørreundersøkelsene og respondenter intervjuet per telefon.
- Vedlegg 17 Beregninger av svarprosenten for kommunene på tvers av størrelsesgrupper og geografisk spredning.
- Vedlegg 18 Oppsummert tallmateriale fra spørreundersøkelsene
- Vedlegg 19 De åtte prioriterte artene etter naturmangfoldloven § 23 per 1. juni 2014
- Vedlegg 20 Oversikt over saker vedrørende prioriterte arter
- Vedlegg 21 De fem utvalgte naturtypene etter naturmangfoldloven § 52 per 1. juni 2014

Vedlegg 1 Oppdragsbeskrivelse fra Klima- og miljødepartementet

Kundens beskrivelse av oppdraget

Bakgrunn

Av regjeringens politiske plattform s. 60 fremgår det at:

”Naturmangfoldloven skal ligge fast, men praksisen skal gjennomgås jf samarbeidsavtalen.”

På denne bakgrunn skal det foretas en gjennomgang av praktiseringen av reglene om prioriterte arter, utvalgte naturtyper, de miljørettslige prinsippene i lovens kapittel II og dispensasjoner i verneområder fattet med hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Reglene om prioriterte arter, utvalgte naturtyper og de miljørettslige prinsippene var nye virkemidler i naturmangfoldloven. Lokal forvaltning av nasjonalparker og andre store verneområder gjennom nasjonalpark-/verneområdestyrer er også en relativt ny ordning, der det er behov for å foreta en gjennomgang av praksis.

Øvrige regler i loven er dels videreført fra tidligere lover, dels er reglene ikke trådt i kraft ennå og dels er det lite praksis knyttet til bestemmelsene. Det anses derfor ikke hensiktsmessig å gjennomgå praktiseringen av disse bestemmelsene nå.

Gjennomgangen av praktiseringen av naturmangfoldloven består av flere elementer, hvorav anskaffelsen, erfaringsinnhenting, er et vesentlig element.

Utgangspunktet er at loven ligger fast. Det betyr at formålet med gjennomgangen ikke er å endre loven, verken dens innhold eller form.

Målet med gjennomgangen er å legge til rette for en mest mulig effektiv og ensartet praktisering og økt kunnskap om og forståelse for lovens regler. Mer konkret ønsker man svar på om reglene virker etter sitt formål, hvilke økonomiske og administrative konsekvenser lovens regler har og om det er rom for forenklinger i praktiseringen og/eller mer effektiv bruk av regelverket.

Oppdrag

Erfaringsinnhenting er knyttet til fire ulike regelverk. Oppdraget går ut på å innhente og sammenstille erfaringer knyttet til bruk av disse fire regelverkene. Tilbyder skal ikke vurdere innholdet i vedtak etter regelverket eller lovligheten av vedtak.

Prioriterte arter

I forhold til prioriterte arter ønsker departementet å vite om prioritering har ført til en bedre bestandssituasjon og/eller en bedre tilstand for de artene som har blitt prioritert. Vi ønsker også å vite hva dette eventuelt skyldes. Årsaker til bedret bestand/tilstand kan være at prioritering har stoppet ødeleggelse av en art, at prioritering har ført til økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en art, at arten har blitt skjøttet bedre enn den ellers ville ha blitt, at handlingsplanen har bidratt til bedring og/eller at bruk av økonomiske virkemidler har bidratt til bedring. Hvis bestanden/tilstanden ikke er blitt bedret, ønsker vi å vite hvorfor dette er tilfelle.

Vi ønsker også å vite i hvor mange saker prioritering har hindret at en lokalitet har blitt ødelagt, i hvor mange saker det er søkt om dispensasjon fra forskriftene om prioriterte arter og i hvor mange saker det er blitt gitt dispensasjon.

Departementet ønsker videre å vite hvilken økonomisk og administrativ betydning prioritering av artene har hatt for myndighetenes behandling av saker. Har prioriteringen ført til at tiltak har blitt lettere/billigere å gjennomføre eller dyrere/vanskeligere å gjennomføre (både enkeltsaker og planprosesser).

Departementet ønsker også å vite hvordan og hvorfor dette er tilfelle. Her vil det eksempelvis være relevant å vite når en prioritert art ble et tema i saken, om dette skjedde tidlig eller sent i behandlingen av en sak.

Videre ønsker departementet å vite noe om de positive og negative effekter prioritering har medført for grunneiere og næringsutøvere (herunder om prioritering har medført vesentlig vanskeliggjøring av eksisterende bruk og vesentlig tap).

Endelig ønsker departementet svar på om det anses å være rom for forbedringer og/eller forenklinger i praktiseringen av regelverket. Dette omfatter hvorvidt det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket (opplæring/veiledningsmateriell), om fylkesmennene har tilstrekkelig kunnskap om hvor de prioriterte artene befinner seg og om informasjonen som gis til allmennheten er god nok (herunder om grunneiere/rettighetshavere med prioriterte arter på sin eiendom har fått informasjon om det).

Utvalgte naturtyper

I forhold til utvalgte naturtyper ønsker departementet i hovedsak tilsvarende svar som for prioriterte arter herunder om utvelgelse har ført til bedre bestandssituasjon og/eller tilstand for de utvalgte naturtypene, hvilken økonomisk og administrativ betydning regelverket har for myndighetenes behandling av saker, positive og negative effekter av regelverket for grunneiere og næringsutøvere samt eventuelt rom for forbedringer/forenklinger i praktiseringen av regelverket. Særskilt for de utvalgte naturtypene, er spørsmål om hvordan kravet om at det skal tas særskilt hensyn til utvalgte naturtyper i arealplanlegging og ved annen utøving av offentlig myndighet har blitt ivaretatt (§ 53 andre ledd), i hvilken grad konsekvensene for den utvalgte naturtypen blir klarlagt i forbindelse med inngrep i forekomster av utvalgte naturtyper (§ 53 andre ledd), i hvilken grad forholdet til forekomster av utvalgte naturtyper har blitt avklart i forbindelse med utarbeiding av plan etter plan og bygningsloven (§ 53, fjerde ledd), i hvilken grad meldepliktsystemet har blitt brukt (§§ 54-55), i hvilken grad saker etter meldepliktsystemet har blitt påklaget og i hvilken grad og hvordan økonomiske virkemidler har bidratt til ivaretagelse av naturtypene.

Forvaltning av verneområder

Når det gjelder forvaltning av verneområder ønsker departementet å vite i hvor mange saker og i hvilke tilfeller det gjøres unntak fra verneforskriften med hjemmel i naturmangfoldloven § 48. Departementet ønsker videre at disse funnene sammenlignes med dispensasjonspraksis etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriftene før naturmangfoldloven ble vedtatt. I undersøkelsen ønskes det at både praksis fra områder forvaltet av fylkesmennene og praksis fra områder forvaltet av nasjonalpark-/verneområdestyrer belyses.

Departementet ønsker også å vite hvor mange dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48 som påklages, hvilke typer saker dette er, hvem som klager og i hvor mange saker klager gis medhold.

Miljørettslige prinsipper

I forhold til de miljørettslige prinsippene (naturmangfoldloven kapittel II) ønsker departementet svar på i hvor stor grad prinsippene blir brukt, i hvilke saker prinsippene brukes, hvor grundige vurderinger som gjøres av prinsippene, om det eventuelt er forskjell på bruken av de forskjellige prinsippene, om vurderingene differensieres etter sakens omfang/alvorlighetsgrad og i hvilken grad og hvordan bruk av prinsippene får betydning for sakens utfall, eventuelt hvorfor de ikke får betydning.

Departementet ønsker også å vite hvor mye tid som brukes på vurdering av de miljørettslige prinsippene og om og i hvilken grad saksbehandlingen for øvrig blir forsinket i påvente av slike vurderinger. I denne sammenheng er det også relevant å få opplyst sakens totale saksbehandlingstid og på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen de miljørettslige prinsippene ble vurdert.

Endelig ønsker departementet å vite om prinsippene oppfattes som et godt verktøy for å ta vare på natur og om det eventuelt er forskjell på de ulike prinsippene i så måte, om kunnskapen om prinsippene er god nok og om kunnskapen om natur, øvrige belastninger mv. er god nok til å foreta vurderinger etter prinsippene.

Tilbyder må fremlegge forslag til hvordan erfaringsinnhenting skal gjennomføres.

For at undersøkelsen skal få tilstrekkelig kvalitet og legitimitet, er det nødvendig å gå bredt ut og undersøke hos mange ulike aktører. Innen de ulike aktørgruppene, kan det imidlertid være tilstrekkelig å foreta et representativt utvalg.

Departementet ser for seg at erfaring bør innhentes hos følgende:

- Kommunene:

NINA-rapport 964 (utført på oppdrag av Kommunenes Sentralforbund) undersøkte kommunenes bruk av naturmangfoldlovens kapittel II og loven mer generelt. Det anses ikke som hensiktsmessig å foreta en i hovedsak overlappende undersøkelse. NINA-rapporten går imidlertid ikke nærmere inn på kommunal praksis knyttet til utvalgte naturtyper eller prioriterte arters betydning i kommunale saker. Dette bør undersøkes. Undersøkelsen kan her begrenses til kommuner med mange forekomster av utvalgte naturtyper eller prioriterte arter.

- Fylkesmennene

Fylkesmennene er relevante i egenskap av forvaltningsmyndighet etter forskrifter om prioriterte arter, klageinstans ved kommunale vedtak om utvalgte naturtyper, forvaltningsmyndighet etter enkelte verneforskrifter, klager ved tillatelser fattet av nasjonalpark-/verneområdestyrer, innsigelsesmyndighet i plansaker og utøvelse av myndighet som krever bruk av de miljørettslige prinsippene.

- Miljødirektoratet

Miljødirektoratet er klageinstans etter forskrifter om prioriterte arter og meldepliktige skogbrukstiltak i utvalgte naturtyper. Direktoratet er også klageinstans for vernevedtak truffet av fylkesmennene samt at direktoratet forbereder klager på vedtak fattet av nasjonalpark-/verneområdestyrer. Videre utøver direktoratet myndighet som krever bruk av de miljørettslige prinsippene, samt at de har ansvaret for opplæring i bruk av prinsippene.

- Statlige sektormyndigheter (inkludert overordnede departementer)

En rekke sektormyndigheter treffer vedtak som berører utvalgte naturtyper og har saker om tiltak/inngrep som kan berøre prioriterte arter. Sektormyndigheter treffer også en rekke avgjørelser som berører naturmangfold der de miljørettslige prinsippene får anvendelse. Relevante sektormyndigheter er særlig vei- og jernbanemyndigheter, energimyndigheter, landbruksmyndigheter, fiskeri/akvakulturmyndigheter og myndigheter med ansvar for mineralutvinning. Sektormyndighetens overordnede departementer, som gjennomgående er klageinstans for vedtakene, bør også omfattes.

- Nasjonalpark-/verneområdestyrer

Styrene treffer vedtak etter verneforskriftene i første instans. Disse vedtakene inneholder også bruk av de miljørettslige prinsippene.

- Arealplanleggere

Arealplanleggere forbereder planprosesser i kommunene og er viktige brukere av de miljørettslige prinsippene på et tidlig stadium i saksbehandlingen. De må også forholde seg til reglene om prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

- Organisasjoner

Her kan det både være aktuelt å omfatte organisasjoner med rettslig klageinteresse, som naturvernorganisasjoner, samt andre organisasjoner som blir berørt av de fire regelverkene som omfattes av gjennomgangen.

- Grunneiere

Det kan være interessant å vite hvordan reglene oppfattes blant berørte grunneiere. Tilbyder må vurdere hvordan denne målgruppen skal avgrenses.

Som det fremgår, vil flere av gruppene være aktuelle for erfaringsinnhenting etter flere av de fire regelverkene, noe som legger til rette for samordningsbesparelser.

Tilbyder må vurdere og foreslå hvordan erfaring skal innhentes, fremlegge forslag til hvem som skal høres og eventuell avgrensning innen de ulike aktørgruppene.

Erfaringsinnhenting skal resultere i en rapport (eventuelt én rapport per regelverk). Utkast til rapport(er) skal fremlegges for departementet innen 18. august 2014. Rapporten(e) skal være ferdigstilt innen 30. september 2014. Delfunn som kan være av interesse for departementets øvrige arbeid med gjennomgang av praktiseringen av loven, skal meddeles departementet fortløpende på egnet måte.

Vedlegg 2 Oversikt over respondenter som ble intervjuet på telefon

Det ble tidlig i arbeidet gjennomført strukturerte telefonintervjuer med en rekke aktører basert på en sjekkliste for hvert av de fire regelverkene. Respondentene fikk ikke tilsendt spørsmålene på forhånd og svarte uforberedt per telefon. For noen av aktørene ble flere personer intervjuet for å dekke de relevante fagområdene og regelverkene. Materialet fra intervjuene ble brukt som grunnlag for å utarbeide de elektroniske spørreundersøkelsene, samt i noen grad for å supplere datamaterialet fra de elektroniske spørreundersøkelsene. Aktørene som ble intervjuet er listet opp under.

Aktører som ble intervjuet per telefon, men som senere ikke fikk tilsendt elektroniske spørreundersøkelser:

- Artsdatabanken
- Boligprodusentene
- Den norske turistforeningen (DNT)
- Energi Norge
- Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening (FHL)
- Gassco
- Huseiernes Landsforbund
- Norges Bondelag
- Norges Bonde- og Småbrukerlag
- Norges Geologiske Undersøkelse (NGU)
- Norges naturvernforbund (NNV)
- Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA)
- Norges skogeierforbund
- Norsk Bergindustri
- Sametinget
- Statnett

Aktører som ble intervjuet per telefon og som senere også fikk tilsendt elektronisk spørreundersøkelse, men som ikke leverte svar på denne:

- Avinor
- Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren på Svalbard
- Landbruks- og matdepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Tvedestrand kommune

Aktører som ble intervjuet per telefon og som senere også fikk tilsendt elektronisk spørreundersøkelse som ble besvart:

- Asker kommune
- Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre / Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe
- Flesberg kommune
- Fylkesmannen i Aust-Agder – miljøvernnavdelingen

- Fylkesmannen i Buskerud – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Finnmark – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Hedmark – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Hordaland – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Nordland – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Oppland – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Rogaland – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Sogn og Fjordane – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Telemark – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Troms – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Vest-Agder – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Vestfold – miljøvernavdelingen
- Fylkesmannen i Østfold – miljøvernavdelingen
- Gran kommune
- Jernbaneverket (både enheter for utbygging og drift/vedlikehold ble intervjuet)
- Klepp kommune
- Lunner kommune
- Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen
- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)
- Olje- og energidepartementet (OED)
- Ringsaker kommune
- Røyken kommune
- Statens landbruksforvaltning (SLF), senere Landbruksdirektoratet
- Steinkjer kommune
- Stokke kommune
- Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane
- Øvre Eiker kommune

I tillegg ble flere andre aktører kontaktet for et mulig intervju, inkludert aktører innen offentlig forvaltning og ulike interesse- og bransjeorganisasjoner, men invitasjonen ble av ulike grunner avslått eller aktørene fant ikke en egnet person med tid til å svare.

Vedlegg 3 Spørreundersøkelse til kommunene – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper

Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven – spørsmål til kommunene

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet (se også vedlagt brev fra KLD datert 3. juni 2014). Gjennomgangen omfatter fire regelverk:

- a) Prioriterte arter (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter).
- b) Utvalgte naturtyper (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper).
- c) De miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, totalt fem prinsipper).
- d) Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48.

Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48 (d) er håndtert separat. Denne henvendelsen gjelder prioriterte arter, utvalgte naturtyper og de miljørettslige prinsippene (a-c).

Spørreundersøkelsen under omhandler følgende tre deler:

Del 1: Prioriterte arter. *(denne delen avkortes automatisk dersom det svares at det ikke er prioriterte arter i kommunen)*

Del 2: Utvalgte naturtyper. *(denne delen avkortes automatisk dersom det svares at det ikke er utvalgte naturtyper i kommunen)*

Del 3: De miljørettslige prinsippene (§§ 8-12).

Skulle det være spørsmål eller kommentarer, ta gjerne kontakt. Kontaktpersoner hos Multiconsult: Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) og Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no). Kontaktpersonen i Klima- og miljødepartementet er Ida Sletsjøe (tlf.nr.: 222 45 876, e-post: ida.sletsjoe@kld.dep.no).

Vi ser fram til kommunens respons, da dette utgjør et svært viktig grunnlag for gjennomgangen av praktisering av naturmangfoldloven.

1. Kommunens navn

2. Kommunenummer

3. Seksjon og avdeling

4. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Del 1: Prioriterte arter - spørsmål til kommunene

Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er prioriterte arter (PA), jfr. forskrifter av 20. mai 2011 (plantartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 1) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der PA har vært en relevant problemstilling i kommunen. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer hos kommunen.

5. Finnes en eller flere av de åtte prioriterte artene i kommunen?

- Ja
 Nei

(dersom svaret på spørsmål 5 er "nei" går undersøkelsen videre til spørsmål 23, se side 6 under)

Under er spørsmål om prioriterte arter der vi ber om svar (elektronisk) innen 16. juni 2014. I de tilfeller der PA har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, o.l. som vedgår PA) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 18. juni. Dette gjelder også saker der PA var relevant i en tidlig fase eller underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en PA. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

6. Hvilke prioriterte arter finnes i kommunen, og i ca. hvor mange lokaliteter finnes hver av disse artene i kommunen?

7. Hvor mange søknader om dispensasjon etter forskriftene om PA har kommunen eller tiltakshavere i kommunen fremmet og hvilke PA gjalt dette?

8. I hvor mange saker ble det gitt dispensasjon og for hvilke PA?

9. Kjenner kommunen til lokaliteter i kommunen der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en art som PA?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi prioriterte arter)?

10. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en

lokalitet med en PA ved at prioriteringen har stoppet fysisk ødeleggelse av en lokalitet eller har endret utforming av et tiltak slik at potensielt negative effekter på arten ble redusert eller unngått?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi de saker eller planprosesser dette gjelder (og for hvilke PA).

11. Kjenner kommunen til andre årsaker (enn de under spørsmål 10) til at prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA i kommunen? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en PA	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en PA	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en PA	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en PA	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av handlingsplan for en PA	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter prioritering gjennom forskriftene om PA har hatt en positiv effekt for en PA	☐	☐	☐

Hvis ja, angi tilfellene dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke PA det gjelder):

12. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

13. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak/planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da PA ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 12 og 13.

14. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 12 og 13, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

15. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommunen eller andre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

16. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommunen eller andre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

17. I hvilken grad mener kommunen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Kommunen (på tvers av avdelingene)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over og oppgi hvilke PA som ev. er spesielt sentrale)?

18. Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om hvor prioriterte arter finnes i egen kommunen?

- Nei

- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke prioriterte arter er kunnskapen ev. særlig utilstrekkelig?

19. Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de prioriterte artene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en PA?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke prioriterte arter er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

20. Kjenner kommunen til at Fylkesmannen har gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommunen eller andre om forekomster av PA, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i kommunen?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hva ble det gitt informasjon om, i hvilke år, på hvilke måter ble det gitt informasjon og for hvilke prioriterte arter?

21. Mener kommunen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

22. Har kommunen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverkene om prioriterte arter, effekter av regelverket eller lignende?

Del 2: Utvalgte naturtyper - spørsmål til kommunene

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er utvalgte naturtyper (UN), jfr. forskrift av 13. mai 2011 (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 2) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der UN har vært en relevant problemstilling i kommunen. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer hos kommunen.

23. Finnes det utvalgte naturtyper i kommunen?

- Ja
- Nei

(dersom svaret på spørsmål 23 er "nei" går undersøkelsen videre til spørsmål 45, se side 10 under)

Under er spørsmål om utvalgte naturtyper der vi ber om svar (elektronisk) innen 16. juni 2014. I de tilfeller der UN har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår UN) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 18. juni. Dette gjelder også saker der UN var relevant underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en UN. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

24. Hvilke utvalgte naturtyper finnes det i kommunen, og i ca. hvor mange lokaliteter finnes hver av disse naturtypene i kommunen?

25. Kjenner kommunen til at en utvalgt naturtype i kommunen har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi utvalgte naturtyper)?

26. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der vurderinger av hensynskravet i naturmangfoldlovens § 53 har blitt gjort for lokaliteter med UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke saker (og for hvilke UN) førte vurderingen etter § 53 ev. til at ødeleggelse av en lokalitet ble unngått eller at andre potensielt negative effekter på UN ble redusert eller unngått?

27. Kjenner kommunen til andre tilfeller i kommunen (enn i konkrete saker der vurderinger i lys av hensynskravet i § 53 har vært viktig) der utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader) i en lokalitet med en utvalgt naturtype? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en UN	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en UN	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en UN	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en UN	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av en handlingsplan for UN	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter utvelgelse gjennom forskriften om UN har hatt en positiv effekt for en UN	☐	☐	☐

Hvis ja, oppgi hvilke tilfeller dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke UN det gjelder).

28. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der konsekvenser for en UN ikke ble/er klarlagt i forbindelse med inngrep i en forekomst av den utvalgte naturtypen, jf. § 53?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker til manglende klarlegging for hver sak / planprosess.

29. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

30. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da UN ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 29 og 30.

31. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 29 og 30, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet arten fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

32. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommunen eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

33. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommunen eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

34. I hvilken grad brukes meldepliktsystemet for skogbruks- og jordbrukstiltak (naturmangfoldlovens §§ 54-55) i kommunen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

35. Hvor mange saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har kommunen mottatt (oppgi antall tiltak/saker meldt for hvert år)?

2009 (01.07-31.12)	_____
2010	_____
2011	_____
2012	_____
2013	_____
2014 (01.01-31.03)	_____

36. Eventuelle kommentarer til spørsmål 35:

37. Hvor mange klager på saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har det vært (oppgi antall klager for hvert år)?

2009 (01.07-31.12)	_____
2010	_____
2011	_____
2012	_____
2013	_____
2014 (01.01. - 31.03)	_____

38. Eventuelle kommentarer til spørsmål 37:

39. I hvilken grad mener kommunen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Kommunen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐ _____

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over og oppgi hvilke UN som ev. er spesielt sentrale)

40. Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om hvor de ulike utvalgte naturtyper finnes i egen kommune?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

41. Har kommunen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de utvalgte naturtypene i kommunen og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

42. Kjenner kommunen til at Fylkesmannen har gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere, kommunen eller andre, om forekomster av UN, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i kommunen?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hva ble det gitt informasjon om, i hvilke år, på hvilke måter ble det gitt informasjon og for hvilke utvalgte naturtyper?

43. Mener kommunen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

44. Har kommunen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper, effekter av regelverket eller lignende?

Del 3: Miljørettslige prinsipper - spørsmål til kommunene

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 3) innhenter vi informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos kommunen, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante i kommunen. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer hos kommunen. Kommunen bes å svare på spørsmålene i lys av de regelverk (eksempelvis lovverk og tilskuddsordninger) som kommunen forvalter.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk) innen 16. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der kommunen har fattet vedtak og som kan berøre naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i praksisen for nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for i) den siste kommune(del)plan, ii) den siste reguleringsplan som er relevant for naturmangfold, iii) den siste byggesak som er relevant for naturmangfold, iv) den siste dispensasjonssak som er relevant for naturmangfold, og v) den siste landbruksrelaterte sak som er relevant for naturmangfold, oversendes elektronisk innen 18. juni (til gro.dyrnes@multiconsult.no og svein.erik.harklau@multiconsult.no).

45. I hvilken grad er kommunens relevante saksbehandlere kjent med de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 for offentlig beslutningstaking?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

46. Hvor henter saksbehandler informasjon om hvordan §§ 8-12 skal forstås og praktiseres?

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der kommunen har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

47. I hvor mange saker som berører naturmangfold har kommunen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

48. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

49. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

50. Når kommunen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

51. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos kommunen?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

52. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

53. Når kommunen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

54. Har kommunen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

55. Hvis kommunen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

56. Finnes det hos kommunen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

57. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

58. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

59. Når kommunen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
- Av og til
- Ofte
- Alltid
- Vet ikke

60. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

61. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

62. I hvilken grad erfarer kommunen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

63. Når kommunen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

64. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for kommunen, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

65. Når kommunen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

66. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

67. Kjenner kommunen til saker eller planprosesser fra kommunen (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

68. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

69. I hvilken grad kjenner de hos kommunen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

70. Når kommunen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

71. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

72. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos kommunen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn $\frac{1}{4}$
- $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$
- $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
- Over $\frac{3}{4}$
- Alle

73. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos kommunens ansatte?

74. I hvilken grad mener kommunen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Kommunen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

75. I hvilken grad mener kommunen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Kommunen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

76. Mener kommunen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

77. Har kommunen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 4 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – prioriterte arter

Prioriterte arter - spørsmål til Fylkesmannens miljøvernavdelinger

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er prioriterte arter (PA), jfr. forskrifter av 20. mai 2011 (dragehode, honningblom, rød skogfrue, elvesandjeger, eremitt, klippeblåvinge, dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om saker eller planprosesser der PA har vært en relevant problemstilling. Dette skjemaet er ikke sendt til andre avdelinger hos Fylkesmannen (men e-posten er kopiert til Fylkesmannens felles e-postadresse). Der det er relevant ber vi om at miljøvernavdelingen innhenter informasjon fra andre avdelinger hos Fylkesmannen.

Under er 20 spørsmål om prioriterte arter der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. I de tilfeller der PA har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (planutkast, planer, dispensasjonssøknader, Fylkesmannens uttalelser, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår PA) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 18. juni. Dette gjelder også saker der PA var relevant i en tidlig fase eller underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en PA. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

4. Hvilke prioriterte arter finnes i fylket, og i ca. hvor mange lokaliteter finnes hver av disse artene i fylket?

5. Hvor mange søknader om dispensasjon etter forskriftene om PA har Fylkesmannen mottatt for hver av de ulike artene?

6. I hvor mange saker ble det gitt dispensasjon for de ulike PA?

7. Kjenner Fylkesmannen til lokaliteter i fylket der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en art som PA?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi prioriterte arter)?

8. Kjenner Fylkesmannen til saker eller planprosesser fra fylket der prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA ved at prioriteringen har stoppet fysisk ødeleggelse av en lokalitet eller har endret utforming av et tiltak slik at potensielt negative effekter på arten ble redusert eller unngått?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi de saker eller planprosesser dette gjelder (og for hvilke PA).

9. Kjenner Fylkesmannen til andre årsaker (enn de under spørsmål 8) til at prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA i fylket? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en PA	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en PA	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en PA	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en PA	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av handlingsplan for en PA	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter prioriterting gjennom forskriftene om PA har hatt en positiv effekt for en PA	☐	☐	☐

Hvis ja, angi tilfellene dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke PA det gjelder):

10. Kjenner Fylkesmannen til saker eller planprosesser fra fylket der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

11. Kjenner Fylkesmannen til saker eller planprosesser fra fylket der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak/planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da PA ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 10 og 11.

12. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 10 og 11, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

13. Kjenner Fylkesmannen til saker eller planprosesser fra fylket der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

14. Kjenner Fylkesmannen til saker eller planprosesser fra fylket der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

15. I hvilken grad mener Fylkesmannen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelingene)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over og oppgi hvilke PA som ev. er spesielt sentrale)?

16. Har Fylkesmannen tilstrekkelig kunnskap om hvor prioriterte arter finnes i eget fylke?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke prioriterte arter er kunnskapen ev. særlig utilstrekkelig?

17. Har Fylkesmannen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de prioriterte artene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en PA?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke prioriterte arter er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

18. Har Fylkesmannen gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre om forekomster av PA, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hva ble det gitt informasjon om, i hvilke år, på hvilke måter ble det gitt informasjon og for hvilke prioriterte arter?

19. Mener Fylkesmannen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

20. Har Fylkesmannen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverkene om prioriterte arter, effekter av regelverket eller lignende?

Vedlegg 5 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – utvalgte naturtyper

Utvalgte naturtyper - spørsmål til Fylkesmannens miljøvernavdelinger

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er utvalgte naturtyper (UN), jfr. forskrift av 13. mai 2011 (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om saker eller planprosesser der UN har vært en relevant problemstilling. Tilsvarende skjema er også sendt Fylkesmannens landbruksavdeling og fylles ut separat av landbruksavdelingen (e-posten er også kopiert til Fylkesmannens felles e-postadresse). Der det er relevant for utfylling av miljøvernavdelingens skjema (skjemaet under) ber vi om at miljøvernavdelingen innhenter informasjon fra andre avdelinger hos Fylkesmannen.

Under er 22 spørsmål om utvalgte naturtyper der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. I de tilfeller der UN har vært relevant i en sak eller planprosess som miljøvernavdelingen har vært involvert i ber vi om at sakspapirer (planutkast, planer, dispensasjonssøknader, Fylkesmannens uttalelser, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår UN) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 18. juni. Dette gjelder også saker der UN var relevant underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en UN. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

4. Hvilke utvalgte naturtyper finnes det i fylket, og i ca. hvor mange lokaliteter finnes hver av disse naturtypene i fylket?

5. Kjenner miljøvernavdelingen til at en utvalgt naturtype i fylket har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi utvalgte naturtyper)?

6. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der vurderinger av hensynskravet i § 53 har blitt gjort for lokaliteter med UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke saker (og for hvilke UN) førte vurderingen etter § 53 ev. til at ødeleggelse av en lokalitet ble unngått eller at andre potensielt negative effekter på UN ble redusert eller unngått?

7. Kjenner miljøvernavdelingen til andre tilfeller i fylket (enn i konkrete saker der vurderinger i lys av hensynskravet i § 53 har vært viktig) der utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader i en lokalitet med en utvalgt naturtype)? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en UN	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en UN	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en UN	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en UN	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av en handlingsplan for UN	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter utvelgelse gjennom forskriften om UN har hatt en positiv effekt for en UN	☐	☐	☐

Hvis ja, oppgi hvilke tilfeller dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke UN det gjelder).

8. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der konsekvenser for en UN ikke ble/er klarlagt i forbindelse med inngrep i en forekomst av den utvalgte naturtypen, jf. § 53?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker til manglende

klarlegging for hver sak / planprosess.

9. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

10. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da UN ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 9 og 10.

11. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 9 og 10, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet arten fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

12. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

13. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

14. I hvilken grad opplever miljøvernavdelingen at meldepliktsystemet brukes for skogbruks- og jordbrukstiltak (§§ 54-55) i kommunene?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

15. Hvor mange klager på saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har miljøvernavdelingen uttalt seg om (oppgi antall klager for hvert år)?

2009	_____
2010	_____
2011	_____
2012	_____
2013	_____
2014 (1.1. - 31.3)	_____

16. Eventuelle kommentarer til spørsmål 15:

17. I hvilken grad mener miljøvernavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over og oppgi hvilke UN som ev. er spesielt sentrale)

18. Har miljøvernavdelingen tilstrekkelig kunnskap om hvor de ulike utvalgte naturtyper finnes i eget fylke?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

19. Har miljøvernavdelingen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de utvalgte naturtypene i fylket og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

20. Har miljøvernavdelingen gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere, kommuner eller andre, om forekomster av UN, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hva ble det gitt informasjon om, i hvilke år, på hvilke måter ble det gitt informasjon og for hvilke utvalgte naturtyper?

21. Mener miljøvernavdelingen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

22. Har miljøvernavdelingen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper, effekter av regelverket eller lignende?

Vedlegg 6 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens miljøvernavdelinger – miljørettslige prinsipper

Miljørettslige prinsipper - spørsmål til Fylkesmannens miljøvernavdelinger

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos Fylkesmannens miljøvernavdeling, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante. Tilsvarende skjema er sendt til Fylkesmannens landbruksavdeling og til Fylkesmannens juridisk/justis-/kommunalavdeling (eller tilsvarende) for henholdsvis regelverk for jord- og skogbruk og for klagesaker vedr. kommunal planlegging. Miljøvernavdelingen bes å svare på spørsmålene i lys av de miljøregelverk (eksempelvis lovverk og tilskuddsordninger) som avdelingen forvalter. I de tilfeller det er relevant å innhente informasjon fra andre avdelinger ber vi om at miljøvernavdelingen gjør det. Totalt sett forventer vi tre utfylte skjemaer for de miljørettslige prinsippene fra Fylkesmannen: ett fra miljøvernavdelingen, ett fra landbruksavdelingen og ett fra juridisk/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende). Skjemaet under gjelder miljøvernavdelingen.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der miljøvernavdelingen har fattet vedtak og som kan berøre naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i praksisen for nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for de ti (10) siste sakene miljøvernavdelingen har fattet vedtak, og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 18. juni.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der miljøvernavdelingen har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

4. I hvor mange saker som berører naturmangfold har miljøvernavdelingen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10

- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

5. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

6. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

7. Når miljøvernavdelingen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

8. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos miljøvernavdelingen?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

9. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

10. Når miljøvernavdelingen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

11. Har miljøvernavdelingen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

12. Hvis miljøvernavdelingen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

13. Finnes det hos miljøvernavdelingen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

14. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

15. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

16. Når miljøvernavdelingen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
 Av og til
 Ofte
 Alltid
 Vet ikke

17. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

18. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

19. I hvilken grad erfarer miljøvernavdelingen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

20. Når miljøvernavdelingen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

21. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for miljøvernavdelingen, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

22. Når miljøvernavdelingen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

23. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

24. Kjenner miljøvernavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

25. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

26. I hvilken grad kjenner de hos miljøvernavdelingen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

27. Når miljøvernavdelingen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

28. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

29. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos miljøvernavdelingen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼
- ¼-½
- ½-¾
- Over ¾
- Alle

30. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos miljøvernavdelingens ansatte?

31. I hvilken grad mener miljøvernavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

32. I hvilken grad mener miljøvernavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

33. Mener miljøvernavdelingen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

34. Har miljøvernavdelingen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 7 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens landbruksavdelinger – utvalgte naturtyper

Utvalgte naturtyper - spørsmål til Fylkesmannens landbruksavdelinger

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverk der praktiseringen gjennomgås er utvalgte naturtyper (UN), jfr. forskrift av 13. mai 2011 (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om saker eller planprosesser der UN har vært en relevant problemstilling. Tilsvarende skjema er også sendt Fylkesmannens miljøvernavdeling og fylles ut separat av miljøvernavdelingen. Der det er relevant for utfylling av landbruksavdelingens skjema (skjemaet under) ber vi om at landbruksavdelingen innhenter informasjon fra andre avdelinger hos Fylkesmannen.

Under er 22 spørsmål om utvalgte naturtyper der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. I de tilfeller der UN har vært relevant i en sak eller planprosess som landbruksavdelingen har vært involvert i ber vi om at sakspapirer (planutkast, planer, dispensasjonssøknader, Fylkesmannens uttalelser, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår UN) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 18. juni. Dette gjelder også saker der UN var relevant underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en UN. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

4. Hvilke utvalgte naturtyper finnes det i fylket, og i ca. hvor mange lokaliteter finnes hver av disse naturtypene i fylket?

5. Kjenner landbruksavdelingen til at en utvalgt naturtype i fylket har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi utvalgte naturtyper)?

6. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der vurderinger av hensynskravet i § 53 har blitt gjort for lokaliteter med UN?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, i hvilke saker (og for hvilke UN) førte vurderingen etter § 53 ev. til at ødeleggelse av en lokalitet ble unngått eller at andre potensielt negative effekter på UN ble redusert eller unngått?

7. Kjenner landbruksavdelingen til andre tilfeller i fylket (enn i konkrete saker der vurderinger i lys av hensynskravet i § 53 har vært viktig) der utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader i en lokalitet med en utvalgt naturtype)? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en UN	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en UN	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en UN	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en UN	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av en handlingsplan for UN	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter utvelgelse gjennom forskriften om UN har hatt en positiv effekt for en UN	☐	☐	☐

Hvis ja, oppgi hvilke tilfeller dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke UN det gjelder).

8. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der konsekvenser for en UN ikke ble/er klarlagt i forbindelse med inngrep i en forekomst av den utvalgte naturtypen, jf. § 53?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker til manglende klarlegging for hver sak / planprosess.

9. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

10. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da UN ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 9 og 10.

11. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 9 og 10, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet arten fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

12. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

13. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

14. I hvilken grad opplever landbruksavdelingen at meldepliktsystemet brukes for skogbruks- og jordbrukstiltak (naturmangfoldloven §§ 54-55) i kommunene?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

15. Hvor mange klager på saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har landbruksavdelingen uttalt seg om (oppgi antall klager for hvert år)?

2009	_____
2010	_____
2011	_____
2012	_____
2013	_____
2014 (1.1. - 31.3)	_____

16. Eventuelle kommentarer til spørsmål 15:

17. I hvilken grad mener landbruksavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over og oppgi hvilke UN som ev. er spesielt sentrale)?

18. Har landbruksavdelingen tilstrekkelig kunnskap om hvor de ulike utvalgte naturtyper finnes i eget fylke?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

19. Har landbruksavdelingen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de utvalgte naturtypene i fylket og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis nei, hva bør gjøres for å bedre kunnskapen, og for hvilke utvalgte naturtyper er kunnskapen særlig utilstrekkelig?

20. Har landbruksavdelingen gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere, kommuner eller andre, om forekomster av UN, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hva ble det gitt informasjon om, i hvilke år, på hvilke måter ble det gitt informasjon og for hvilke utvalgte naturtyper?

21. Mener landbruksavdelingen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

22. Har landbruksavdelingen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper, effekter av regelverket eller lignende?

Vedlegg 8 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens landbruksavdelinger – miljørettslige prinsipper

Miljørettslige prinsipper - spørsmål til Fylkesmannens landbruksavdelinger

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos Fylkesmannens landbruksavdeling, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante. Tilsvarende skjema er sendt til Fylkesmannens miljøvernavdeling og til Fylkesmannens juridisk/justis-/kommunalavdeling (eller tilsvarende) for henholdsvis regelverk for miljø og for klagesaker vedr. kommunal planlegging. Landbruksavdelingen bes å svare på spørsmålene i lys av de jord- og skogbruksregelverk (eksempelvis lovverk og tilskuddsordninger) som avdelingen forvalter. I de tilfeller det er relevant å innhente informasjon fra andre avdelinger ber vi om at landbruksavdelingen gjør det. Totalt sett forventer vi tre utfylte skjemaer for de miljørettslige prinsippene fra Fylkesmannen: ett fra landbruksavdelingen, ett fra miljøvernavdelingen og ett fra juridisk/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende). Skjemaet under gjelder landbruksavdelingen.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der landbruksavdelingen har fattet vedtak som kan berøre naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i praksisen for nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for de ti (10) siste sakene landbruksavdelingen har fattet vedtak, og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 18. juni.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der landbruksavdelingen har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

4. I hvor mange saker som berører naturmangfold har landbruksavdelingen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20

- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

5. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

6. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

7. Når landbruksavdelingen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

8. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos landbruksavdelingen?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

9. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

10. Når landbruksavdelingen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

11. Har landbruksavdelingen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

12. Hvis landbruksavdelingen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

13. Finnes det hos landbruksavdelingen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

14. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

15. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

16. Når landbruksavdelingen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
 Av og til
 Ofte
 Alltid
 Vet ikke

17. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

18. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

19. I hvilken grad erfarer landbruksavdelingen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

20. Når landbruksavdelingen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

21. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for landbruksavdelingen, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

22. Når landbruksavdelingen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

23. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

24. Kjenner landbruksavdelingen til saker eller planprosesser fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

25. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

26. I hvilken grad kjenner de hos landbruksavdelingen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

27. Når landbruksavdelingen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad

- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

28. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

29. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos landbruksavdelingen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼
- ¼-½
- ½-¾
- Over ¾
- Alle

30. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos landbruksavdelingens ansatte?

31. I hvilken grad mener landbruksavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

32. I hvilken grad mener landbruksavdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

33. Mener landbruksavdelingen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

34. Har landbruksavdelingen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 9 Spørreundersøkelse til Fylkesmannens juridiske avdeling eller tilsvarende – miljørettslige prinsipper

Miljørettslige prinsipper - spørsmål til Fylkesmannens juridisk/justis-/kommunalavdeling (eller ev. annen avdeling ansvarlig for klagesaker vedr. kommunal planlegging)

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom dette spørreskjemaet vil vi innhente informasjon om hvordan praktiseringen av de miljørettslige prinsippene vurderes av Fylkesmannens juridisk/justis-/kommunalavdeling (eller tilsvarende avdeling), samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante. Tilsvarende skjema er sendt til Fylkesmannens miljøvernavdeling og Fylkesmannens landbruksavdeling for henholdsvis miljøregelverk og regelverk for jord- og skogbruk. Juridisk-/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende avdeling) bes å svare på spørsmålene i lys av de klagesakene vedr. kommunal planlegging som avdelingen behandler og der naturmangfold påvirkes. I de tilfeller det er relevant å innhente informasjon fra andre avdelinger ber vi om at juridisk/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende avdeling) gjør det. Totalt sett forventer vi tre utfylte skjemaer for de miljørettslige prinsippene fra Fylkesmannen: ett fra juridisk/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende), ett fra miljøvernavdelingen og ett fra landbruksavdelingen. Skjemaet under gjelder juridisk/justis-/kommunalavdelingen (eller tilsvarende, heretter "avdelingen").

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk) innen 13. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der avdelingen har behandlet klagesaker vedr. kommunal planlegging som påvirker naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014.

I tillegg ber vi om at vedtakene for de ti (10) siste klagesakene avdelingen har fattet vedtak, og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 18. juni.

Skulle det være spørsmål knyttet til skjemaet under, ta gjerne kontakt med Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) eller Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no).

1. Fylkesembetets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Under følger noen spørsmål om klagesaker som berører naturmangfold der avdelingen har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

4. I hvor mange klagesaker som berører naturmangfold har avdelingen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

5. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

6. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

7. Når avdelingen fatter vedtak i klagesaker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderer avdelingen §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

8. Når avdelingen fatter vedtak i klagesaker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

9. Har avdelingen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

10. Hvis avdelingen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

11. Finnes det hos avdelingen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i klagesaker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

12. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

13. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

14. Når avdelingen behandler klagesaker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for vedtaket i saken?

- Aldri
- Av og til
- Ofte
- Alltid
- Vet ikke

15. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

16. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

17. Når avdelingen behandler klagesaker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

18. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for avdelingen, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

19. Når avdelingen behandler klagesaker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

20. Kjenner avdelingen til klagesaker fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak.

21. Kjenner avdelingen til klagesaker fra fylket (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak.

22. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

23. I hvilken grad kjenner de i avdelingen som behandler og fatter vedtak i klagesaker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

24. Når avdelingen behandler og fatter vedtak i klagesaker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

25. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

26. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos avdelingen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn $\frac{1}{4}$
- $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$
- $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
- Over $\frac{3}{4}$
- Alle

27. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos avdelingens ansatte?

28. I hvilken grad mener avdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

29. I hvilken grad mener avdelingen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Kommunene i fylket	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

30. Mener avdelingen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

31. Har avdelingen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 10 Spørreundersøkelse til Fylkeskommuner – miljørettslige prinsipper

Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven – spørsmål til fylkeskommuner

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet (se også vedlagt brev fra KLD datert 11. april 2014). Gjennomgangen omfatter fire regelverk:

- a) Prioriterte arter (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter).
- b) Utvalgte naturtyper (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper).
- c) De miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, totalt fem prinsipper).
- d) Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48.

Denne spørreundersøkelsen omhandler bare de miljørettslige prinsippene (§§ 8-12 i naturmangfoldloven) og bruk av disse prinsippene i forbindelse med tildeling av tillatelser etter akvakulturloven.

Skulle det være spørsmål eller kommentarer, ta gjerne kontakt. Kontaktpersoner hos Multiconsult: Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) og Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no). Kontaktpersonen i Klima- og miljødepartementet er Ida Sletsjøe (tlf.nr.: 222 45 876, e-post: ida.sletsjoe@kld.dep.no).

Vi ser fram til fylkeskommunens respons, da dette utgjør et viktig grunnlag for gjennomgangen av praktisering av naturmangfoldloven.

1. Fylkeskommunens navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Miljørettslige prinsipper - spørsmål til fylkeskommuner

Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom dette spørreskjemaet innhenter vi informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos fylkeskommunen, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante i fylkeskommunen. Spørreundersøkelsen er avgrenset til å gjelde tillatelser etter akvakulturloven i eget fylke.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk via link i egen e-post) innen 20. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der fylkeskommunen har fattet vedtak om tillatelser etter akvakulturloven og som kan berøre naturmangfold. Vi er interessert i praksisen for saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2011 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for de åtte (8) siste sakene fylkeskommunen har fattet vedtak som vedgår tillatelser etter akvakulturloven og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 24. juni.

4. I hvilken grad er fylkeskommunens relevante saksbehandlere kjent med de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 for offentlig beslutningstaking?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

5. Hvor henter saksbehandler informasjon om hvordan §§ 8-12 skal forstås og praktiseres?

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der fylkeskommunen har fattet vedtak i perioden 1.1.2011 – 1.4.2014.

6. I hvor mange saker som berører naturmangfold har fylkeskommunen fattet vedtak i perioden 1.1.2011 – 1.4.2014 (alle spørsmålene under gjelder tillatelser etter akvakulturloven)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

9. Når fylkeskommunen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

10. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos fylkeskommunen?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

11. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

12. Når fylkeskommunen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

13. Har fylkeskommunen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

14. Hvis fylkeskommunen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

15. Finnes det hos fylkeskommunen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

16. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

17. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

18. Når fylkeskommunen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
- Av og til
- Ofte
- Alltid
- Vet ikke

19. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

20. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

21. I hvilken grad erfarer fylkeskommunen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

22. Når fylkeskommunen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

23. Når fylkeskommunen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

24. Kjenner fylkeskommunen til saker eller planprosesser fra fylket (saker etter akvakulturloven i tidsrommet 1.1.2011 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

25. Kjenner fylkeskommunen til saker eller planprosesser fra fylket (saker etter akvakulturloven i tidsrommet 1.1.2011 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

26. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§ 8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

27. I hvilken grad kjenner de hos fylkeskommunen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

28. Når fylkeskommunen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

29. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
 I liten grad
 I noe grad
 I stor grad
 I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

30. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos fylkeskommunen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
 Mindre enn ¼
 ¼-½
 ½-¾
 Over ¾
 Alle

31. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos fylkeskommunens ansatte?**32. I hvilken grad mener fylkeskommunen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:**

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkeskommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere og næringsutøvere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

33. I hvilken grad mener fylkeskommunen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Fylkeskommunen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere og næringsutøvere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-e over)?

34. Mener fylkeskommunen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

35. Har fylkeskommunen andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 11 Spørreundersøkelse til direktorater – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper

Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven – spørsmål til direktorater

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet (se også vedlagt brev fra KLD datert 14. april 2014). Gjennomgangen omfatter fire regelverk:

a) Prioriterte arter (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter).

b) Utvalgte naturtyper (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper).

c) De miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, totalt fem prinsipper).

d) Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48.

Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48 (d) er håndtert separat. Denne henvendelsen gjelder prioriterte arter, utvalgte naturtyper og de miljørettslige prinsippene (a-c).

Spørreundersøkelsen under omhandler følgende tre deler:

Del 1: Prioriterte arter. (denne delen avkortes automatisk dersom det svares at direktoratet ikke har behandlet saker der prioriterte arter har vært relevant)

Del 2: Utvalgte naturtyper. (denne delen avkortes automatisk dersom det svares at direktoratet ikke har behandlet saker der utvalgte naturtyper har vært relevant)

Del 3: De miljørettslige prinsippene (§§ 8-12).

Skulle det være spørsmål eller kommentarer, ta gjerne kontakt. Kontaktpersoner hos Multiconsult: Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) og Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no). Kontaktpersonen i Klima- og miljødepartementet er Ida Sletsjøe (tlf.nr.: 222 45 876, e-post: ida.sletsjoe@kld.dep.no).

Vi ser fram til direktoratets respons, da dette utgjør et viktig grunnlag for gjennomgangen av praktisering av naturmangfoldloven.

1. Direktoratets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Del 1: Prioriterte arter - spørsmål til direktoratene

Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er prioriterte arter (PA), jfr. forskrifter av 20. mai 2011 (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 1) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der PA har vært en relevant problemstilling for direktoratet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i direktoratet.

Under er spørsmål om prioriterte arter der vi ber om svar (elektronisk via link i e-post) innen 20. juni 2014. I de tilfeller der PA har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår PA) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 24. juni. Dette gjelder også saker der PA var relevant i en tidlig fase eller underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en PA. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

4. Har direktoratet behandlet saker der en eller flere av de åtte prioriterte artene har vært relevant?

- Ja
- Nei (hvis nei hopper undersøkelsen automatisk til spørsmål 16)

5. Hvilke prioriterte arter har vært relevant i direktoratets saker, og i hvor mange saker har hver av disse artene vært relevant?

6. Hvor mange søknader om dispensasjon etter forskriftene om PA har direktoratet fremmet og hvilke PA gjaldt dette?

7. I hvor mange saker ble det gitt dispensasjon og for hvilke PA?

8. Kjenner direktoratet til lokaliteter der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en art som PA?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi prioriterte arter)?

9. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA ved at prioriteringen har stoppet fysisk ødeleggelse av en lokalitet eller har endret utforming av et tiltak slik at potensielt negative effekter på arten ble redusert eller unngått?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi de saker eller planprosesser dette gjelder (og for hvilke PA).

10. I saker som direktoratet har behandlet: Kjenner direktoratet til andre årsaker (enn de under spørsmål 9) til at prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en PA	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en PA	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en PA	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en PA	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av handlingsplan for en PA	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter prioriterting gjennom forskriftene om PA har hatt en positiv effekt for en PA	☐	☐	☐

Hvis ja, angi tilfellene dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke PA det gjelder):

11. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

12. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak/planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da PA ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/planprosesser som er oppgitt under spørsmål 11 og 12.

13. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 11 og 12, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

14. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

15. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

16. I hvilken grad mener direktoratet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Direktoratet (på tvers av avdelingene)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke PA som ev. er spesielt sentrale)?

17. Mener direktoratet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

18. Har direktoratet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverkene om prioriterte arter, effekter av regelverket eller lignende?

Del 2: Utvalgte naturtyper - spørsmål til direktoratene

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er utvalgte naturtyper (UN), jfr. forskrift av 13. mai 2011 (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 2) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der UN har vært en relevant problemstilling for direktoratet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i direktoratet.

Under er spørsmål om utvalgte naturtyper der vi ber om svar (elektronisk via link i e-post) innen 20. juni 2014. I de tilfeller der UN har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår UN) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 24. juni. Dette gjelder også saker der UN var relevant underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en UN. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

19. Har direktoratet behandlet saker der en eller flere av de fem utvalgte naturtypene har vært relevant?

- Ja
- Nei (hvis nei hopper undersøkelsen automatisk til spørsmål 29)

20. Hvilke utvalgte naturtyper har vært relevant i direktoratets saker, og i hvor mange saker har hver av disse naturtypene vært relevant?

21. Kjenner direktoratet til at en utvalgt naturtype har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi utvalgte naturtyper)?

22. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der vurderinger etter naturmangfoldloven (hensynskravet i naturmangfoldlovens § 53) har ført til at ødeleggelse av en UN-lokalitet ble unngått eller at andre potensielt negative effekter for UN ble redusert eller unngått?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker (og for hvilke UN)

23. I saker som direktoratet har behandlet: Kjenner direktoratet til andre årsaker (enn de under spørsmål 22) til at utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader) i en lokalitet med en utvalgt naturtype? (merk: det kan krysses av for flere årsaker)

	Nei	Ja	Vet ikke
a) Bruk av tilskuddsordning for en UN	☐	☐	☐
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en UN	☐	☐	☐
c) Økt skjøtsel av en UN	☐	☐	☐
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en UN	☐	☐	☐
e) Positive effekter som følge av handlingsplan for en UN	☐	☐	☐
f) Ev. andre måter utvelgelse gjennom forskriftene om UN har hatt en positiv effekt for en UN	☐	☐	☐

Hvis ja, oppgi hvilke tilfeller dette gjelder (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke UN det gjelder):

24. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

25. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da UN ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 24 og 25.

26. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 24 og 25, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet naturtypen fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

27. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

28. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

29. I hvilken grad mener direktoratet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Direktoratet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-f over og oppgi hvilke UN som ev. er spesielt sentrale)

30. Mener direktoratet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

31. Har direktoratet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper, effekter av regelverket eller lignende?

Del 3: Miljørettslige prinsipper - spørsmål til direktorater

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 3) innhenter vi informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos direktoratet, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante i direktoratet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i direktoratet. Direktoratet bes å svare på spørsmålene i lys av de regelverk (eksempelvis lovverk og tilskuddsordninger) som direktoratet forvalter.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk) innen 20. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der direktoratet har fattet vedtak og som kan berøre naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i praksisen for nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for de åtte (8) siste sakene direktoratet har fattet vedtak, og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 24. juni.

32. I hvilken grad er direktoratets relevante saksbehandlere kjent med de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 for offentlig beslutningstaking?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

33. Hvor henter saksbehandler informasjon om hvordan §§ 8-12 skal forstås og praktiseres?

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der direktoratet har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

34. I hvor mange saker som berører naturmangfold har direktoratet fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

35. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

36. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

37. Når direktoratet fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

38. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos direktoratet?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

39. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

40. Når direktoratet fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

41. Har direktoratet utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

42. Hvis direktoratet mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

43. Finnes det hos direktoratet rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

44. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

45. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

46. Når direktoratet utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
- Av og til
- Ofte
- Alltid
- Vet ikke

47. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

48. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

49. I hvilken grad erfarer direktoratet at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

50. Når direktoratet behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

51. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for direktoratet, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

52. Når direktoratet behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

53. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

54. Har direktoratet behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

55. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

56. I hvilken grad kjenner de i direktoratet som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

57. Når direktoratet behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

58. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

59. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere i direktoratet har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn $\frac{1}{4}$
- $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$
- $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
- Over $\frac{3}{4}$
- Alle

60. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos direktoratets ansatte?

61. I hvilken grad mener direktoratet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Direktoratet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-f over)?

62. I hvilken grad mener direktoratet det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Direktoratet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-f over)?

63. Mener direktoratet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

64. Har direktoratet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 12 Spørreundersøkelse til departementer – prioriterte arter, utvalgte naturtyper og miljørettslige prinsipper

Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven – spørsmål til departementer

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet (se også vedlagt brev fra KLD datert 14. april 2014). Gjennomgangen omfatter fire regelverk:

a) Prioriterte arter (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter).

b) Utvalgte naturtyper (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper).

c) De miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, totalt fem prinsipper).

d) Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48.

Dispensasjonspraksis i verneområder etter § 48 (d) er håndtert separat. Denne henvendelsen gjelder prioriterte arter, utvalgte naturtyper og de miljørettslige prinsippene (a-c).

Spørreundersøkelsen under omhandler følgende tre deler:

Del 1: Prioriterte arter. (denne delen avkortes automatisk dersom det svares at departementet ikke har behandlet saker der prioriterte arter har vært relevant)

Del 2: Utvalgte naturtyper. (denne delen avkortes automatisk dersom det svares at departementet ikke har behandlet saker der utvalgte naturtyper har vært relevant)

Del 3: De miljørettslige prinsippene (§§ 8-12).

En tilsvarende undersøkelse er sendt til underliggende direktorater.

Skulle det være spørsmål eller kommentarer, ta gjerne kontakt. Kontaktpersoner hos Multiconsult: Gro Dyrnes (tlf.nr.: 971 25 640, e-post: gro.dyrnes@multiconsult.no) og Svein Erik Hårklau (tlf.nr.: 909 83 369, e-post: svein.erik.harklau@multiconsult.no). Kontaktpersonen i Klima- og miljødepartementet er Ida Sletsjøe (tlf.nr.: 222 45 876, e-post: ida.sletsjoe@kld.dep.no).

Vi ser fram til departementets respons, da dette utgjør et viktig grunnlag for gjennomgangen av praktisering av naturmangfoldloven.

1. Departementets navn

2. Seksjon og avdeling

3. Navn på kontaktperson(er) og kontaktdetaljer (telefon og e-post)

Del 1: Prioriterte arter - spørsmål til departementer

Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er prioriterte arter (PA), jfr. forskrifter av 20. mai 2011 (planteartene dragehode, honningblom og rød skogfrue, insektartene elvesandjeger, eremitt og klippeblåvinge, og fugleartene dverggås og svarthalespove, totalt åtte arter). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 1) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der PA har vært en relevant problemstilling for departementet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i departementet.

Under er spørsmål om prioriterte arter der vi ber om svar (elektronisk via link i e-post) innen 20. juni 2014. I de tilfeller der PA har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår PA) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 24. juni. Dette gjelder også saker der PA var relevant i en tidlig fase eller underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en PA. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

4. Har departementet behandlet saker der en eller flere av de åtte prioriterte artene har vært relevant?

- Ja
- Nei (dersom nei hopper undersøkelsen automatisk videre til spørsmål 12)

5. Hvilke prioriterte arter har vært relevant i departementets saker, og i hvor mange saker har hver av disse artene vært relevant?

6. Kjenner departementet til lokaliteter der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en art som PA?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, i hvilke tilfeller (husk også å oppgi prioriterte arter)?

7. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

8. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak/planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da PA ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/planprosesser som er oppgitt under spørsmål 7 og 8.

9. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 7 og 8, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

10. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

11. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og PA) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

12. I hvilken grad mener departementet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Departementet (på tvers av avdelingene)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Egne direktorater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-g over og oppgi hvilke PA som ev. er spesielt sentrale)?

13. Mener departementet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?

- Nei
 Ja
 Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

14. Har departementet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverkene om prioriterte arter, effekter av regelverket eller lignende?

Del 2: Utvalgte naturtyper - spørsmål til departementer

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er utvalgte naturtyper (UN), jfr. forskrift av 13. mai 2011 (slåttemark, slåttemyr, hule eiker, kalklindeskog og kalksjøer, totalt fem naturtyper). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 2) innhenter vi informasjon om saker eller planprosesser der UN har vært en relevant problemstilling for departementet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i departementet.

Under er spørsmål om utvalgte naturtyper der vi ber om svar (elektronisk via link i e-post) innen 20. juni 2014. I de tilfeller der UN har vært relevant i en sak eller planprosess ber vi om at sakspapirer (søknader, planutkast, planer, innspill, vedtak, klager på vedtak, klagevedtak o.l. som vedgår UN) og ev. annen sentral dokumentasjon oversendes elektronisk innen 24. juni. Dette gjelder også saker der UN var relevant underveis, men der endelig utforming av tiltaket ikke påvirket en UN. Undersøkelsen dekker perioden fra 1. juli 2009 til 1. april 2014, inkludert pågående saker som ikke er avsluttet og saker påbegynt før naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, men avsluttet etter at loven trådte i kraft.

15. Har departementet behandlet saker der en eller flere av de fem utvalgte naturtypene har vært relevant?

- Ja
- Nei (dersom nei hopper undersøkelsen automatisk videre til spørsmål 22)

16. Hvilke utvalgte naturtyper har vært relevant i departementets saker, og i hvor mange saker har hver av disse naturtypene vært relevant?

17. Har departementet behandlet saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

18. Har departementet behandlet saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

I det neste spørsmålet er vi ute etter hvorvidt tidspunktet da UN ble et tema i saken (dvs. tidlig eller sent i behandlingen) har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader i saker/ planprosesser som er oppgitt under spørsmål 17 og 18.

19. Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under spørsmål 17 og 18, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet naturtypen fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

	Nei	Ja	Vet ikke
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene	☐	☐	☐

I saker eller planprosesser hvor tidspunktet har hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader, oppgi hvilke saker dette gjelder og hvordan tidspunktet har hatt betydning?

20. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

21. Har departementet behandlet saker eller planprosesser der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser (og UN) dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

22. I hvilken grad mener departementet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Departementet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Egne direktorater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-g over og oppgi hvilke UN som ev. er spesielt sentrale)

23. Mener departementet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

24. Har departementet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper, effekter av regelverket eller lignende?

Del 3: Miljørettslige prinsipper - spørsmål til departementer

Multiconsult utfører en gjennomgang av praktiseringen av naturmangfoldloven på vegne av Klima- og miljødepartementet. Ett av de fire regelverkene der praktiseringen gjennomgås er de miljørettslige prinsippene (§ 8 om kunnskapsgrunnlaget, § 9 om føre-var prinsippet, § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning, § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, og § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Gjennom denne delen av spørreskjemaet (del 3) innhenter vi informasjon om hvordan de miljørettslige prinsippene praktiseres hos departementet, samt informasjon om konkrete saker der de miljørettslige prinsippene har vært relevante i departementet. Der det er relevant ber vi om at det innhentes informasjon fra andre avdelinger eller personer i departementet. Departementet bes å svare på spørsmålene i lys av de regelverk (eksempelvis lovverk og tilskuddsordninger) som departementet forvalter.

Under er spørsmål om de miljørettslige prinsippene der vi ber om svar (elektronisk via link i e-post) innen 20. juni 2014. Spørsmålene gjelder saker der departementet har fattet vedtak og som kan berøre naturmangfold. Vi er i hovedsak interessert i praksisen for nyere saker, det vil si saker som har blitt behandlet i perioden mellom 1. januar 2013 og 1. april 2014. Spørsmålene gjelder primært beslutningsgrunnlaget forut for vedtaket og selve vedtaket.

I tillegg ber vi om at beslutningsgrunnlaget og vedtakene for de åtte (8) siste sakene departementet har fattet vedtak, og der naturmangfold kan bli påvirket, oversendes elektronisk innen 24. juni.

25. I hvilken grad er departementets relevante saksbehandlere kjent med de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 for offentlig beslutningstaking?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

26. Hvor henter saksbehandler informasjon om hvordan §§ 8-12 skal forstås og praktiseres?

Under følger noen spørsmål om saker som berører naturmangfold der departementet har fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder).

27. I hvor mange saker som berører naturmangfold har departementet fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

- Ingen
- 1-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- over 100 (angi ca antall) _____

Eventuelle kommentarer:

28. Hvilken type saker gjelder dette i hovedsak? (angi de viktigste typene saker)

29. Hvilke regelverk er disse sakene behandlet etter (angi de viktigste regelverkene og ordningene)?

30. Når departementet fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- Alle

Eventuelle kommentarer:

31. Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos departementet?

- Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)
- Oftest vurdering separat per paragraf
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer:

32. Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

- Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket
- Oftest separat
- Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang

Eventuelle kommentarer

33. Når departementet fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

- § 8 om kunnskapsgrunnlaget
- § 9 om føre-var prinsippet
- § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning
- § 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
- § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- Alle (§§ 8-12)

Eventuelle kommentarer:

34. Har departementet utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

	Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer
§8	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐

35. Hvis departementet mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

	Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken
§8	☐	☐	☐	☐	☐
§9	☐	☐	☐	☐	☐
§10	☐	☐	☐	☐	☐
§11	☐	☐	☐	☐	☐
§12	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer (husk referanse til relevant paragraf):

36. Finnes det hos departementet rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

37. Hvis ja, er rutinene dokumentert?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Eventuelle kommentarer:

38. Hvis ja, hvem har utarbeidet rutinene?

Hvis det finnes slike rutiner, ber vi om at rutinene sendes til oss sammen med annet etterspurt materiale (elektronisk).

39. Når departementet utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

- Aldri
- Av og til
- Ofte
- Alltid
- Vet ikke

40. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 aldri eller av og til påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

41. Dersom vurderingene etter §§ 8 til 12 ofte eller alltid påvirker resultatet / vedtaket i saken, hva er de viktigste årsakene til dette?

42. I hvilken grad erfarer departementet at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad
§ 8	☐	☐	☐	☐	☐
§ 9	☐	☐	☐	☐	☐
§ 10	☐	☐	☐	☐	☐
§ 11	☐	☐	☐	☐	☐
§ 12	☐	☐	☐	☐	☐
Alle fem paragrafene sett under ett	☐	☐	☐	☐	☐

Eventuelle kommentarer:

43. Når departementet behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

- Mindre enn 1%
- 1-5%
- 5-10%
- 10-15%
- 15-20%
- Over 20%
- Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)

Eventuelle kommentarer:

44. I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for departementet, sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar hvorfor merbelastningen er vurdert som ingen/ liten/ noe/ stor/ svært stor:

45. Når departementet behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

- Aldri
- I mindre enn ¼ av sakene
- ¼-½ av sakene
- ½-¾ av sakene
- Over ¾ av sakene
- I alle saker

Angi eventuelle hovedårsaker til at vurderinger etter §§ 8 til 12 medfører forsinkelser for øvrig saksbehandling:

46. Har departementet behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

47. Har departementet behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, oppgi hvilke saker eller planprosesser dette gjelder og angi ev. årsaker for hver sak / planprosess.

48. I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i et saksforløp)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Forklar valg av svaralternativ:

49. I hvilken grad kjenner de i departementet som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet, 2012)?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

50. Når departementet behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

51. Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

- I ingen grad
- I liten grad
- I noe grad
- I stor grad
- I svært stor grad

Hvordan kan veilederen eventuelt endres for å bli et mer nyttig verktøy i saksbehandlingen?

52. Hvor stor andel av relevante saksbehandlere i departementet har fått opplæring i naturmangfoldloven?

- Ingen
- Mindre enn $\frac{1}{4}$
- $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{2}$
- $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$
- Over $\frac{3}{4}$
- Alle

53. Hvilke ev. behov for opplæring i de miljørettslige prinsippene finnes hos departementets ansatte?

54. I hvilken grad mener departementet det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Departementet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Egne direktorater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Kommuner	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-g over)?

55. I hvilken grad mener departementet det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

	I ingen grad	I liten grad	I noe grad	I stor grad	I svært stor grad	Vet ikke
a) Departementet (på tvers av avdelinger)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Egne direktorater	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Fylkesmannen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Kommunene	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Tiltakshavere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Næringsutøvere og grunneiere	☐	☐	☐	☐	☐	☐
g) Andre viktige aktører (angi hvilke dette gjelder)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvis ingen / liten / noe grad, hvilke tiltak bør prioriteres for å bedre kunnskapsnivået hos de ulike aktørene (husk referanse til a-g over)?

56. Mener departementet det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

- Nei
- Ja
- Vet ikke

Hvis ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?

57. Har departementet andre kommentarer eller forslag knyttet til praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene, effekter av prinsippene eller lignende?

Vedlegg 13 Spørreundersøkelser til nasjonalpark-/verneområdestyrer og Fylkesmannens miljøvernavdelinger – dispensasjonspraksis etter naturmangfoldloven § 48

Skjema sendt til:**Fylkesmannens miljøvern avdelinger****Spørsmål i forbindelse med "Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven", et oppdrag gjennomført av Multiconsult for Klima- og miljødepartementet: Dispensasjonspraksis etter NML § 48**

Gjelder bare verneområde(r) forvaltet av fylkesmannen i deler av perioden etter 1. juli 2009 og deretter overført til nasjonalpark-/verneområdestyre.

Gjelder bare i perioden det/de aktuelle verneområde(r) ble forvaltet av fylkesmannen, før overføring til nasjonalpark-/verneområdestyre (separat skjema er sendt nasjonalpark-/verneområdestyre for perioden området/områdene ble forvaltet av styret).

Ved ev. spørsmål, ta gjerne kontakt med: Svein Erik Hårklau, Multiconsult, tlf. 909 83 369, svein.erik.harklau@multiconsult.no, eller Gro Dyrnes, Multiconsult, tlf. 971 25 640, gro.dyrnes@multiconsult.no.

Kontaktperson i Klima- og miljødepartementet: Ida Sletsjøe, tlf. 222 45 876, ida.Sletsjoe@kld.dep.no.

Fylke:	
Hvilke(t) verneområde(r) som ble forvaltet av fylkesmannen og i hvilken periode (mellom 1. juli 2009 og tidspunkt for overføring av forvaltningsmyndighet til nasjonalpark-/verneområdestyre):	
Navn kontaktperson(er) hos Fylkesmannen:	
Kontakt detaljer (kontaktperson(er)):	
Stilling (kontaktperson(er)):	

Spørsmål:

<p>Hva er hovedgrunnen(e) til at søknader om dispensasjon må behandles etter § 48 og ikke etter et områdes verneforskrift? (er det for eksempel fordi verneforskriften ikke regulerer denne type tiltak/forhold? Hvis ja, har problemstillingen oppstått etter at verneforskriften ble fastsatt/har forholdene endret seg på annen måte? Finnes det tillatelsesbestemmelser som regulerer lignende forhold, men som ikke dekker det omsøkte forholdet? Andre grunner?)</p>	
<p>Er spørsmålene som er behandlet etter § 48 av en slik karakter at de kunne/burde ha vært regulert i verneforskriften? Nevn eksempler på ja- og nei-tilfeller.</p>	
<p>Hvilken vekt tillegges forvaltningsplanen ved anvendelsen av § 48? (oppgi gjerne hvilket år forvaltningsplanen er fra der det er relevant)</p>	
<p>Hvordan vurderer du § 48? a) som en snever unntaksregel, b) som en vanlig unntaksbestemmelse for tilfeller som ikke er dekket av verneforskriften, c) som en bestemmelse man kan bruke der det er nødvendig for å komme frem til fornuftige løsninger/ivareta lokale hensyn, eller d) annet? (vennligst forklar valg av svaralternativ kort)</p>	
<p>Er det rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket (§ 48)? Om ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?</p>	

Skjema sendt til:**Nasjonalpark-/verneområdestyrer****Spørsmål i forbindelse med "Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven", et oppdrag gjennomført av Multiconsult for Klima- og miljødepartementet: Dispensasjonspraksis etter NML § 48**

Gjelder bare verneområdet/verneområdene forvaltet av nasjonalpark-/verneområdestyret i perioden 2010-2014 (i kortere eller lengre deler av denne perioden).
Gjelder bare i perioden verneområdet/verneområdene ble forvaltet av nasjonalpark-/verneområdestyret (det er sendt separat skjema til Fylkesmannen for perioden verneområdet/verneområdene ev. ble forvaltet av Fylkesmannen).

Ved ev. spørsmål, ta gjerne kontakt med: Svein Erik Hårklau, Multiconsult, tlf. 909 83 369, svein.erik.harklau@multiconsult.no, eller Gro Dyrnes, Multiconsult, tlf. 971 25 640, gro.dyrnes@multiconsult.no.

Kontaktperson i Klima- og miljødepartementet: Ida Sletsjøe, tlf. 222 45 876, ida.Sletsjoe@kld.dep.no.

Navn på nasjonalpark/verneområde:	
Overtakelse av myndighet (dato):	
Overtakelse fra hvilke(n) forvaltningsmyndighet(er):	
Antall verneområder i ulike kategorier (NP, LVO, NR, etc.) og områdenes navn:	
Navn kontaktperson(er):	
Kontakt detaljer (kontaktperson(er)):	
Stilling (kontaktperson(er)):	

Spørsmål:

Hva er hovedgrunnen(e) til at søknader om dispensasjon må behandles etter § 48 og ikke etter et områdes verneforskrift? (er det for eksempel fordi verneforskriften ikke regulerer denne type tiltak/forhold? Hvis ja, har problemstillingen oppstått etter at verneforskriften ble fastsatt/har forholdene endret seg på annen måte? Finnes det tillatelsesbestemmelser som regulerer lignende forhold, men som ikke dekker det omsøkte forholdet? Andre grunner?):	
Er spørsmålene som er behandlet etter § 48 av en slik karakter at de kunne/burde ha vært regulert i verneforskriften? Nevn eksempler på ja- og nei-tilfeller.	
Hvilken vekt tillegges forvaltningsplanen ved anvendelsen av § 48? (oppgi gjerne hvilket år forvaltningsplanen er fra der det er relevant)	
Hvordan vurderer du § 48? a) som en snever unntaksregel, b) som en vanlig unntaksbestemmelse for tilfeller som ikke er dekket av verneforskriften, c) som en bestemmelse man kan bruke der det er nødvendig for å komme frem til fornuftige løsninger/ivareta lokale hensyn, eller d) annet? (vennligst forklar valg av svaralternativ kort)	
Er det forskjell på sekretariatets og styrets vurdering av § 48 - i så fall hvordan?	
Er det rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket (§ 48)? Om ja, hvilke forbedringer eller forenklinger?	

Vedlegg 14 Oversikt over hvilke av Fylkesmannens miljøvernavdelinger det ble innhentet tallmateriale fra for dispensasjonspraksis i verneområder etter naturmangfoldloven § 48

Fylkesmannens miljøvernnavdelinger ble bedt om å fylle ut spørreundersøkelsen vist i vedlegg 13. Alle fylkesmennene unntatt Fylkesmannen i Aust-Agder, Oslo og Akershus, Rogaland og Vestfold, ble bedt om å fylle ut denne spørreundersøkelsen (se kap. 2.2 i hoveddokumentet om hvorfor disse Fylkesmennene ikke ble bedt om å fylle ut spørreundersøkelsen). Miljøvernnavdelinger som har levert svar på undersøkelsene er listet opp under. Noen miljøvernnavdelinger har svart for alle de aktuelle verneområdene, noen har svart for enkelte av de aktuelle verneområder.

- Fylkesmannen i Buskerud, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Finnmark, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Hordaland, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Møre og Romsdal, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Nordland, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Troms, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Vest-Agder, miljøvernnavdelingen.
- Fylkesmannen i Østfold, miljøvernnavdelingen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke svart.

Vedlegg 15 Oversikt over nasjonalpark-/verneområdestyrer det ble innhentet tallmateriale fra for dispensasjonspraksis i verneområder etter naturmangfoldloven § 48

Totalt ble 42 nasjonalpark-/verneområdestyrer bedt om å svare på spørreundersøkelsene. Tabellen under lister opp de 40 nasjonalpark-/verneområdestyrerne som svarte på spørreundersøkelsen.

Nasjonalpark-/verneområdestyre ³	Verneområde(r) ⁴	Kommune(r)	Fylke(r)
Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre / Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe	Blåfjella-Skjækerfjella NP, Lierne NP, Skjækra LVO, Berglimyra og Klumplifjellet NR, Storfloa NR	Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer, Verdal	Nord-Trøndelag
Breheimen nasjonalparkstyre	Breheimen NP, Vigdalen LVO, Mørkridsdalen LVO, Strynefjellet LVO, Mysubytta LVO, Høydalen LVO, Høyrokampen NR	Lom, Luster, Skjåk	Oppland, Sogn og Fjordane
Børgefjell nasjonalparkstyre / Byrkije nasjonalpaarhkeståvroe	Børgefjell NP, Austre Tiplingan LVO	Grane, Hattfjelldal, Namsskogan, Røyrvik	Nordland, Nord-Trøndelag
Dovrefjell nasjonalparkstyre ⁵	Dovrefjell-Sunndalsfjella NP, Knutshø LVO, Åmotsdalen LVO, Dalsida LVO, Eikesdalsvatnet LVO, Åmotan - Grøvdalen LVO, Jora LVO, Fokstugu LVO, Hjerkin/Kongsvoll/Drivdalen LVO, Flåman NR, Torbudalen BVO, Sandgrovbotn-Mardalsbotn BVO	Dovre, Folldal, Lesja, Nesset, Oppdal, Rauma, Sunndal, Tynset	Hedmark, Møre og Romsdal, Oppland, Sør-Trøndelag
Folgefonna nasjonalparkstyre	Folgefonna NP, Hattebergsdalen LVO, Ænesdalen LVO, Bondhusdalen LVO, Buer LVO	Etne, Kvinnherad, Odda, Jondal, Ullensvang	Hordaland
Hallingskarvet nasjonalparkstyre	Hallingskarvet NP, Finse BVO	Aurland, Hol, Ulvik	Buskerud, Hordaland, Sogn og Fjordane
Jostedalsbreen nasjonalparkstyre	Jostedalsbreen NP	Balestrand, Førde, Gloppen, Jølster, Luster, Sogndal, Stryn	Sogn og Fjordane
Langsua nasjonalparkstyre	Langsua NP, Haldorbu LVO, Storlægeret LVO, Dokkfaret LVO, Espedalen LVO, Kjølaåne NR, Røssjøen NR, Skardberga NR, Oppsjømyra NR, Hersjømyrin NR	Etnedal, Gausdal, Nord-Aurdal, Nord-Fron, Nordre Land, Sør-Fron, Øystre Slidre	Oppland
Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre	Lomsdal - Visten NP, Strauman LVO	Brønnøy, Grane, Vefsn, Vevelstad	Nordland
Midtre Nordland nasjonalparkstyre	Saltfjellet- Svartisen NP, Junkerdal NP, Rago NP, Sjunghatten NP, Láhko NP, Gåsvatnan LVO, Saltfjellet LVO, Storlia NR	Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Sørfold, Rana, Rødøy	Nordland
Møysalen nasjonalparkstyre	Møysalen NP, Møysalen LVO, Svellingsflaket LVO	Lødingen, Hadsel, Sortland, Vågan	Nordland
Nasjonalparkstyret for Femundsmarka og Gutulia	Femundsmarka NP, Femundslia LVO, Langtjønna LVO, Gutulia NP	Engerdal, Røros	Hedmark, Sør-Trøndelag
Nasjonalparkstyret for Forollhogna	Forollhogna NP, Budalen LVO, Endalen LVO, Forddalen LVO, Ledalen LVO, Londalen-Ørvilldalen	Holtålen, Midtre Gauldal, Os, Rennebu, Røros,	Hedmark, Sør-Trøndelag

³ Her brukes de offisielle navn for nasjonalpark-/verneområdestyrer som oppgitt fra Miljødirektoratet.

⁴ NP = nasjonalpark, LVO = landskapsvernområde, NR = naturreservat, BVO = biotopvernområde.

⁵ Svarte kun for 2011, ikke perioden 01.01.2012 – 31.03.2014.

Nasjonalpark-/verneområdestyre ³⁾	Verneområde(r) ⁴⁾	Kommune(r)	Fylke(r)
	LVO, Magnildalen - Busjødalen LVO, Vangrøftdalen - Kjurrudalen LVO, Øyungen LVO, Grøntjønnan NR	Tolga, Tynset	
Nasjonalparkstyret for Fulufjellet	Fulufjellet NP, Fregn NR	Trysil	Hedmark
Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen	Jotunheimen NP, Utladalen LVO	Lom, Luster, Vågå, Vang, Årdal	Oppland, Sogn og Fjordane
Nasjonalparkstyret for Reinheimen	Reinheimen NP, Tafjorden- Reindalen LVO, Trollstigen LVO, Romsdalen LVO, Lordalen LVO, Finndalen LVO, Ottadalen LVO, Brettingsmoen NR	Norddal, Lesja, Lom, Rauma, Skjåk, Vågå	Møre og Romsdal, Oppland
Nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen og Sylan	Skarvan og Roltdalen NP, Sylan LVO, Sankkjølen NR	Meråker, Selbu, Stjørdal, Tydal	Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag
Nasjonalparkstyret for Øvre Dividal nasjonalpark og Dividalen landskapsvernområde	Øvre Dividal NP, Dividalen LVO	Målselv	Troms
Naustdal-Gjengedal verneområdestyre	Naustdal-Gjengedal LVO	Førde, Gloppen, Jølster, Naustdal	Sogn og Fjordane
Nærøyfjorden verneområdestyre	Nærøyfjorden LVO, Bleia- Storebotnen LVO, Bleia NR, Grånosmyrane NR, Nordheimsdalen NR	Aurland, Lærdal, Vik, Voss	Hordaland, Sogn og Fjordane
Verneområdestyret for Ålfotbreen landskapsvernområde	Ålfotbreen LVO	Bremanger, Flora, Gloppen	Sogn og Fjordane
Nasjonalparkstyret Reisa nasjonalpark / Ráisduottarháldi landskapsvernområde	Reisa NP, Ráisduottarháldi LVO	Nordreisa	Troms
Nasjonalparkstyret Ånderdalen nasjonalpark	Ånderdalen NP	Torsken, Tranøy	Troms
Rohkunborri nasjonalparkstyre	Rohkunborri NP	Bardu	Troms
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Hemmaldalen NR, Rondane NP, Dovre NP, Grimsdalen LVO, Dørålen LVO, Frydalen LVO, Vesle Hjerkinn LVO, Myldingi NR, Mesætermyre NR, Flakkstjønnan NR, Veslehjerkinntjønnin NR, Kattuglehøi NR, Grimsdalsmyrene NR	Dovre, Folldal, Hamar, Nord-Fron, Ringsaker, Sel, Sør- Fron, Ringebu, Stor- Elvdal, Åmot	Hedmark, Oppland
Seiland / Sievju nasjonalparkstyre	Seiland NP	Alta, Hammerfest, Kvalsund	Finnmark
Stølsheimen verneområdestyre	Stølsheimen LVO	Høyanger, Modalen, Vaksdal, Vik, Voss	Hordaland, Sogn og Fjordane
Vega verneområdestyre	(Vegaøyen) Eidemslie NR, Holandsosen NR, Kjellerhaugvatnet NR, Lånan-Skjærvær NR, Hysvær- Søla LVO med dyrelivsfredning, Lånan/Flovær/Skjærvær og Muddværet fuglefredningsområder	Vega	Nordland
Verneområdestyret for Brattefjell-	Brattefjell-Vindeggen LVO	Hjartdal, Seljord,	Telemark

Nasjonalpark-/verneområdestyre ³⁾	Verneområde(r) ⁴⁾	Kommune(r)	Fylke(r)
Vindeggen landskapsvernområde		Tinn, Vinje	
Verneområdestyret for Geiranger-Herdalen	Geiranger-Herdalen LVO, Kalls karet NR	Stranda, Norddal	Møre og Romsdal
Verneområdestyret for Kvænangsbotn og Navitdalen landskapsvernområder	Kvænangsbotn LVO, Navitdalen LVO	Kvænangen	Troms
Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde / Ittugáissáid suodjemeahcci	Lyngsalpan LVO	Balsfjord, Lyngen, Storfjord, Tromsø	Troms
Vernområdestyret for Oksøy-Ryvingen og Flekkefjord	Flekkefjord LVO, Oksøy-Ryvingen LVO	Flekkefjord, Kristiansand, Mandal, Søgne	Vest-Agder
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane	Setesdal-Vesthei-Ryfylkeheiane LVO, Frafjordheiane LVO, Vormedalsheia LVO, Lusaheia LVO, Dyraheio LVO, Kvanndalen LVO, Holmavassåno BVO, Steinsbuskardet-Hisdal BVO	Bykle, Bygland, Forsand, Gjesdal, Hjelmeland, Hægebostad, Kvinesdal, Sirdal, Suldal, Valle, Åseral	Aust-Agder, Rogaland, Vest-Agder
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	Skardsfjella- Hyllingsdalen LVO, Djuptjønnna NR, Litlrien NR, Tjerråøyen NR, Viglåa NR, Finnfloen NR	Røros, Tydal	Sør-Trøndelag
Verneområdestyret for Sjølen landskapsvernområde	Sjølen LVO	Rendalen	Hedmark
Verneområdestyret for Trollheimen	Trollheimen LVO, Innerdalen LVO, Svartåmoen NR, Minilldalsmyrene NR	Meldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal, Surnadal	Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag
Verneområdestyret Nordkvaløya-Rebbernesøya	Nordkvaløya - Rebbernesøya LVO	Karlsøy	Troms
Ytre Hvaler nasjonalparkstyre	Ytre Hvaler NP	Fredrikstad, Hvaler	Østfold
Øvre Pasvik nasjonalparkstyre / Báhčaveaji álbmotmeahccestivra	Øvre Pasvik NP, Øvre Pasvik LVO	Sør-Varanger	Finnmark

Følgende to nasjonalparkstyre svarte ikke på spørreundersøkelsen.

Nasjonalpark-/verneområdestyre ⁶⁾	Verneområde(r)	Kommune(r)	Fylke(r)
Stabbursdalen nasjonalparkstyre / Rávttošvuomi álbmotmeahccestivra / Rautusvuoman kansalistarhaan johtokunta	Stabbursdalen NP, Stabbursdalen LVO	Kvalsund, Porsanger	Finnmark
Varangerhalvøya nasjonalparkstyre / Várnjárgga Álbmotmeahccestivra ⁷⁾	Varangerhalvøya NP, Persfjorden - Syltefjorden LVO, Syltefjorddalen NR	Båtsfjord, Nesseby, Vadsø, Vardø	Finnmark

⁶⁾ Her brukes de offisielle navn for nasjonalpark-/verneområdestyre som oppgitt fra Miljødirektoratet.

⁷⁾ Varangerhalvøya nasjonalparkstyre leverte et overslag for gjennomsnittlig antall dispensasjonssøknader per år. Dette materialet vart ikke tilstrekkelig presist til å sammenlignes med materialet fra andre verneområder og ble derfor ikke inkludert i rapporten.

Vedlegg 16 Oversikt over mottakere av spørreundersøkelsene og respondenter intervjuet per telefon

Alle landets 427 kommuner ble invitert til å besvare den elektroniske spørreundersøkelsen. Det ble mottatt 255 svar.⁸ Kommunene som har svart er listet opp per fylke i tabellen under.

Finnmark			
<ul style="list-style-type: none"> • Berlevåg kommune • Båtsfjord kommune • Hammerfest kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Karasjok kommune • Kautokeino kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Larvik kommune • Porsanger kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sør-Varanger kommune • Tana kommune
Troms			
<ul style="list-style-type: none"> • Balsfjord kommune • Gratangen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Karlsøy kommune • Kvæfjord kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Lyngen kommune • Sørreisa kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Tromsø kommune
Nordland			
<ul style="list-style-type: none"> • Ballangen kommune • Beiarn kommune • Bindal kommune • Brønnøy kommune • Dønna kommune • Fauske kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Flakstad kommune • Gildeskål kommune • Hemnes kommune • Herøy kommune • Leirfjord kommune • Lødingen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Moskenes kommune • Narvik kommune • Nesna kommune • Rødøy kommune • Sortland kommune • Steigen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Vefsn kommune • Vega kommune • Vestvågøy kommune • Vevelstad kommune • Værøy kommune • Vågan kommune
Nord-Trøndelag			
<ul style="list-style-type: none"> • Flatanger kommune • Fosnes kommune • Frosta kommune • Grong kommune • Høylandet kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Inderøy kommune • Leka kommune • Leksvik kommune • Lierne kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Meråker kommune • Namdalseid kommune • Namsos kommune • Overhalla kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Røyrvik kommune • Steinkjer kommune • Stjørdal kommune • Vikna kommune
Sør-Trøndelag			
<ul style="list-style-type: none"> • Agdenes kommune • Bjugn kommune • Frøya kommune • Hitra kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Malvik kommune • Meldal kommune • Orkdal kommune • Osen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Rissa kommune • Roan kommune • Selbu kommune • Skaun kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Snillfjord kommune • Trondheim kommune • Tydal kommune • Åfjord kommune
Møre og Romsdal			
<ul style="list-style-type: none"> • Aukra kommune • Aure kommune • Averøy kommune • Eide kommune • Giske kommune • Gjemnes kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Haram kommune • Hareid kommune • Herøy kommune • Kristiansund kommune • Midsund kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Nesset kommune • Rauma kommune • Rindal kommune • Skodje kommune • Surnadal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sykkylven kommune • Ulstein kommune • Vestnes kommune • Ørsta kommune • Ålesund kommune

⁸ Tidlig i september 2014 hadde rundt 230-240 av de 427 kommunene levert svar på spørreundersøkelsen til kommunene. En gruppe kommuner hadde startet å svare på den elektroniske undersøkelsen uten å fullføre den og dermed heller ikke levert den. Disse kommunene ble på nytt oppfordret til å fullføre og levere undersøkelsen, alternativt gi tilbakemelding om at de eksisterende svarene kunne brukes selv om ikke alle relevante spørsmål var besvart. En gruppe på ti kommuner meldte tilbake at svarene som ikke var fullstendige kunne brukes. For kommuner som enten meldte tilbake at de ikke ønsket at informasjonen skulle brukes eller ikke gav noen tilbakemelding ble slettet fra materialet som er gjengitt i rapporten.

Sogn og Fjordane			
<ul style="list-style-type: none"> • Aurland kommune • Bremanger kommune • Eid kommune • Fjaler kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Førde kommune • Gloppen kommune • Hyllestad kommune • Høyanger kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Jølster kommune • Leikanger kommune • Naustdal kommune • Sogndal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Solund kommune • Vågsøy kommune • Vik kommune • Årdal kommune
Hordaland			
<ul style="list-style-type: none"> • Austrheim kommune • Bergen kommune • Eidfjord kommune • Fitjar kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Fjell kommune • Jondal kommune • Meland kommune • Modalen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Radøy kommune • Stord kommune • Sund kommune • Sveio kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Ullensvang herad • Ulvik herad • Vaksdal kommune • Øygarden kommune
Rogaland			
<ul style="list-style-type: none"> • Gjesdal kommune • Hjelmeland kommune • Hå kommune • Karmøy kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Klepp kommune • Lund kommune • Randaberg kommune • Rennesøy kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sola kommune • Stavanger kommune • Strand kommune • Suldal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Time kommune • Tysvær kommune • Utsira kommune • Vindafjord kommune
Vest-Agder			
<ul style="list-style-type: none"> • Farsund kommune • Flekkefjord kommune • Kvinesdal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Lyngdal kommune • Mandal kommune • Marnardal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sirdal kommune • Songdalen kommune • Søgne kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Vennesla kommune • Åseral kommune
Aust-Agder			
<ul style="list-style-type: none"> • Bygland kommune • Bykle kommune • Evje og Hornnes kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Froland kommune • Grimstad kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Iveland kommune • Lillesand kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Risør kommune • Åmli kommune
Telemark			
<ul style="list-style-type: none"> • Hjartdal kommune • Kragerø kommune • Kviteseid kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Nissedal kommune • Nome kommune • Notodden kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Skien kommune • Tinn kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Tokke kommune • Vinje kommune
Buskerud			
<ul style="list-style-type: none"> • Flesberg kommune • Flå kommune • Gol kommune • Hemsedal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Hole kommune • Hurum kommune • Kongsberg kommune • Krødsherad kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Modum kommune • Nedre Eiker kommune • Ringerike kommune • Rollag kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Røyken kommune • Sigdal kommune • Øvre Eiker kommune • Ål kommune
Oppland			
<ul style="list-style-type: none"> • Etnedal kommune • Gausdal kommune • Gjøvik kommune • Gran kommune • Lesja kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Lillehammer kommune • Lom kommune • Lunner kommune • Nord-Aurdal kommune • Nord-Fron kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Nordre Land kommune • Skjåk kommune • Søndre Land kommune • Sør-Aurdal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Vestre Toten kommune • Vågå kommune • Østre Toten kommune • Øyer kommune
Hedmark			
<ul style="list-style-type: none"> • Alvdal kommune • Eidskog kommune • Elverum kommune • Folldal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Grue kommune • Løten kommune • Os kommune • Rendalen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Ringsaker kommune • Stange kommune • Sør-Odal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Tolga kommune • Våler kommune • Åsnes kommune

Oslo			
Akershus			
<ul style="list-style-type: none"> • Asker kommune • Bærum kommune • Eidsvoll kommune • Enebakk kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Fet kommune • Hurdal kommune • Lørenskog kommune • Nannestad kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Nes kommune • Nittedal kommune • Oppegård kommune • Rælingen kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Skedsmo kommune • Sørum kommune • Vestby kommune • Ås kommune
Vestfold			
<ul style="list-style-type: none"> • Hof kommune • Holmestrand kommune • Lardal kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Nøtterøy kommune • Re kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sande kommune • Sandefjord kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Stokke kommune • Tønsberg kommune
Østfold			
<ul style="list-style-type: none"> • Fredrikstad kommune • Hvaler kommune • Moss kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Rakkestad kommune • Rygge kommune • Råde kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Sarpsborg kommune • Skiptvet kommune 	<ul style="list-style-type: none"> • Trøgstad kommune • Våler kommune

Fylkesmannens miljøvernavdelinger:

Alle Fylkesmannens miljøvernavdelinger fikk tilsendt tre separate spørreundersøkelser: én for de miljørettslige prinsippene, én for prioriterte arter og én for utvalgte naturtyper. Spørreundersøkelsen om dispensasjonspraksis i verneområder etter naturmangfoldloven § 48 ble sendt til 13 miljøvernavdelinger (se vedlegg 14 over). Samtlige miljøvernavdelinger svarte på alle de tre spørreundersøkelsene.

Miljørettslige prinsipper	Prioriterte arter	Utvalgte naturtyper
Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Buskerud • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Møre og Romsdal • Nordland • Nord-Trøndelag • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark • Troms • Vest-Agder • Vestfold • Østfold 	Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Buskerud • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Møre og Romsdal • Nordland • Nord-Trøndelag • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark • Troms • Vest-Agder • Vestfold • Østfold 	Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Buskerud • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Møre og Romsdal • Nordland • Nord-Trøndelag • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark • Troms • Vest-Agder • Vestfold • Østfold
Har ikke svart: (ingen)	Har ikke svart: (ingen)	Har ikke svart: (ingen)

Fylkesmannens landbruksavdelinger:

Alle Fylkesmannens landbruksavdelinger fikk tilsendt to ulike spørreundersøkelser der én dekket de miljørettslige prinsippene og én dekket utvalgte naturtyper. Begge spørreundersøkelsene ble besvart av 16 Fylkesmenn.

Miljørettslige prinsipper		Utvalgte naturtyper	
Har svart:	Har ikke svart:	Har svart:	Har ikke svart:
<ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Buskerud • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Nordland • Nord-Trøndelag • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark • Vest-Agder • Vestfold • Østfold 	<ul style="list-style-type: none"> • Møre og Romsdal • Troms 	<ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Buskerud • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Nordland • Nord-Trøndelag • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark • Vest-Agder • Vestfold • Østfold 	<ul style="list-style-type: none"> • Møre og Romsdal • Troms

Fylkesmannens juridiske avdeling:

Alle Fylkesmannens juridiske avdeling (eller tilsvarende avdeling som behandler klagesaker vedrørende kommunal planlegging, for eksempel justis- og beredskapsavdelingen eller kommunalavdelingen) fikk tilsendt én spørreundersøkelse som dekket de miljørettslige prinsippene. Spørreundersøkelsen ble besvart av 16 Fylkesmenn.

Miljørettslige prinsipper			
Har svart:			Har ikke svart:
<ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Finnmark • Hedmark • Hordaland • Møre og Romsdal • Nord-Trøndelag 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppland • Oslo og Akershus • Rogaland • Sogn og Fjordane • Sør-Trøndelag • Telemark 	<ul style="list-style-type: none"> • Troms • Vest-Agder • Vestfold • Østfold 	<ul style="list-style-type: none"> • Buskerud • Nordland

Fylkeskommuner:

Til sammen elleve fylkeskommuner fikk tilsendt en spørreundersøkelse som bare omfattet de miljørettslige prinsippene og bruk av disse prinsippene i forbindelse med tildeling av tillatelser etter akvakulturloven.⁹

Miljørettslige prinsipper	
Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Aust-Agder • Finnmark • Hordaland • Møre og Romsdal • Nord-Trøndelag • Rogaland • Sogn og Fjordane • Troms 	Har ikke svart: <ul style="list-style-type: none"> • Nordland • Sør-Trøndelag • Vest-Agder

Direktorater:

Til sammen åtte direktorater¹⁰ fikk tilsendt en spørreundersøkelse som dekket de miljørettslige prinsippene, prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

Miljørettslige prinsipper, prioriterte arter og utvalgte naturtyper	
Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Jernbaneverket • Kystverket • Norges vassdrags- og energidirektorat • Statens landbruksforvaltning¹¹ • Statens vegvesen Vegdirektoratet 	Har ikke svart: <ul style="list-style-type: none"> • Avinor • Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard • Fiskeridirektoratet

Departementer:

Fire departementer fikk tilsendt en spørreundersøkelse som dekket de miljørettslige prinsippene, prioriterte arter og utvalgte naturtyper.

Miljørettslige prinsipper, prioriterte arter og utvalgte naturtyper	
Har svart: <ul style="list-style-type: none"> • Nærings- og fiskeridepartementet • Olje- og energidepartementet 	Har ikke svart: <ul style="list-style-type: none"> • Landbruks- og matdepartementet • Samferdselsdepartementet

Telefonintervjuer:

Vedlegg 2 lister opp organisasjoner og institusjoner som ble intervjuet primært i den innledende intervjurunden som skjedde per telefon.

⁹ LOV-2005-06-17-79: Lov om akvakultur (akvakulturloven), se <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-79>.

¹⁰ Oljedirektoratet ble også kontaktet i gjennomgangen. De fire regelverkene ble oppfattet som lite relevante for direktoratet og spørreundersøkelsen ble derfor ikke sendt til Oljedirektoratet.

¹¹ Fra 1. juli 2014 er Statens landbruksforvaltning (SLF) lagt ned og samtidig slått sammen med Statens reindriftsforvaltning (SRF) til Landbruksdirektoratet. Spørreundersøkelsen ble sendt til SLF før denne sammenslåingen.

Vedlegg 17 Beregninger av svarprosjenter for kommunene på tvers av størrelsesgrupper og geografisk spredning

Svarprosent fordelt på kommunestørrelse

Norges kommuner er delt inn i åtte størrelsesgrupper basert på antall innbyggere. Tabellen under viser hvor mange kommuner som finnes i hver størrelsesgruppe, hvor mange kommuner i hver gruppe som har svart på den elektroniske spørreundersøkelsen og svarprosenten per gruppe.

Størrelsesgruppe (antall innbyggere)	Antall kommuner i Norge per størrelsesgruppe	Antall kommuner som har svart på undersøkelsen	Svarprosent
Under 2000	93	47	51 %
2 000 - 4 999	135	77	57 %
5 000 - 9 999	87	55	63 %
10 000 - 19 999	60	41	68 %
20 000 - 29 999	25	17	68 %
30 000 - 49 999	13	8	62 %
50 000 - 299 999	14	10	71 %
300 000 eller mer	1	0	0 %

Svarprosent fordelt på fylker

Tabellen under viser hvor mange kommuner som finnes i hvert fylke, hvor mange kommuner i hvert fylke som har svart på den elektroniske spørreundersøkelsen og svarprosenten per fylke.

Fylke	Antall kommuner i fylket	Antall kommuner i fylket som har svart på undersøkelsen	Svarprosent
Akershus	22	16	73 %
Aust-Agder	15	9	60 %
Buskerud	21	16	76 %
Finnmark	19	9	47 %
Hedmark	22	14	64 %
Hordaland	33	16	48 %
Møre og Romsdal	36	21	58 %
Nordland	44	24	55 %
Nord-Trøndelag	23	17	74 %
Oppland	26	18	69 %
Oslo	1	0	0 %
Rogaland	26	16	62 %
Sogn og Fjordane	26	16	62 %
Sør-Trøndelag	25	16	64 %
Telemark	18	10	56 %
Troms	24	7	29 %
Vest-Agder	15	11	73 %
Vestfold	14	9	64 %
Østfold	18	10	56 %

Vedlegg 18 Oppsummert tallmateriale fra spørreundersøkelsene

Supplerende informasjon

Dette vedlegget gir supplerende informasjon til hovedrapporten. Den store mengden innsamlede data kan ikke fullt ut reflekteres i hoveddelen av rapporten. Dette vedlegget sammenstiller svarene fra et større antall spørsmål i spørreundersøkelsene der samme spørsmål er rettet til ulike aktørgrupper. For hvert spørsmål er svarene oppsummert i en tabell og en figur.

Innholdsliste

1	Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende de miljørettslige prinsippene	149
1.1	Spørsmål: I hvor mange saker som berører naturmangfold har institusjonen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?	149
1.2	Spørsmål: Når institusjonen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?	150
1.3	Spørsmål: Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos institusjonen?	151
1.4	Spørsmål: Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?	152
1.5	Spørsmål: Når institusjonen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?	153
1.6	Spørsmål: Har institusjonen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?	154
1.7	Spørsmål: Hvis institusjonen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)	156
1.8	Spørsmål: Finnes det hos institusjonen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?	158
1.9	Spørsmål: Hvis ja, er rutinene dokumentert?	159
1.10	Spørsmål: Når institusjonen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?	160
1.11	Spørsmål: I hvilken grad erfarer institusjonen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?	161
1.12	Spørsmål: Når institusjonen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.	164
1.13	Spørsmål: I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for institusjonen sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?	165
1.14	Spørsmål: Når institusjonen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?	166
1.15	Spørsmål: Har institusjonen behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?	167
1.17	Spørsmål: Har institusjonen behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?	168
1.18	Spørsmål: I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i saksforløp)?	169
1.19	Spørsmål: I hvilken grad kjenner de hos institusjonen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet)	170
1.20	Spørsmål: Når institusjonen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?	171
1.21	Spørsmål: Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?	172
1.22	Spørsmål: Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos institusjonen har fått opplæring i naturmangfoldloven?	173
1.23	Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:	174
1.24	Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:	179

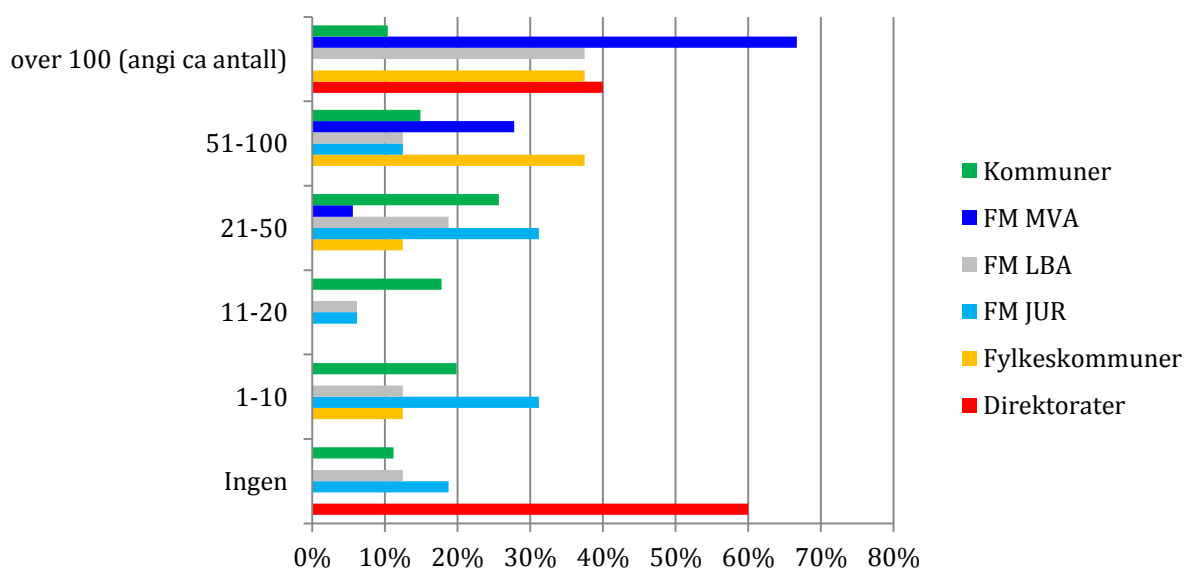
1.25	Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:	184
1.26	Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?	189
2	Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende prioriterte arter	190
2.1	Spørsmål: Finnes en eller flere av de åtte prioriterte artene i kommunen?	190
2.2	Spørsmål: Kjenner institusjonen til lokaliteter der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en PA?	190
2.3	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA ved at prioriteringen har stoppet fysisk ødeleggelse av en lokalitet eller har endret utforming av et tiltak slik at potensielt negative effekter på arten ble redusert eller unngått?	191
2.4	Spørsmål: Kjenner institusjonen til andre årsaker (enn de under forrige spørsmål) til at prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA?	192
2.5	Spørsmål: Kjenner aktøren til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?	195
2.6	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?	195
2.7	Spørsmål: Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under de to foregående spørsmålene, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?	196
2.8	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?	197
2.9	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?	197
2.10	Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?	198
2.11	Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om hvor prioriterte arter finnes innenfor sitt ansvarsområde?	201
2.12	Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de prioriterte artene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en PA?	201
2.13	Spørsmål: Har Fylkesmannen / Kjenner kommunen til at Fylkesmannen har gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre om forekomster av PA, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?	202
2.14	Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?	202
3	Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende utvalgte naturtyper	203
3.1	Spørsmål: Kjenner institusjonen til at en utvalgt naturtype har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?	203
3.2	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der vurderinger av hensynskravet i § 53 har blitt gjort for lokaliteter med UN?	203
3.3	Spørsmål: Kjenner institusjonen til andre tilfeller (enn i konkrete saker der vurderinger i lys av hensynskravet i § 53 har vært viktig) der utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader) i en lokalitet med en utvalgt naturtype?	204
3.4	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der konsekvenser for en UN ikke ble/er klarlagt i forbindelse med inngrep i en forekomst av den utvalgte naturtypen, jf. § 53?	207
3.5	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?	208
3.6	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?	208
3.7	Spørsmål: Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under de to foregående spørsmålene, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet arten fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?	209
3.8	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?	210
3.9	Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?	210

3.10 Spørsmål: I hvilken grad opplever institusjonen at meldepliktsystemet brukes for skogbruks- og jordbrukstiltak (§§ 54-55) i kommunene?	211
3.11 Spørsmål: Hvor mange saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har kommunen mottatt (oppgi antall tiltak/saker meldt for hvert år)?.....	211
3.12 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen at det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:	212
3.13 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om hvor de ulike utvalgte naturtyper finnes i eget ansvarsområde?	216
3.14 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de utvalgte naturtypene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en UN?.....	216
3.15 Spørsmål: Har institusjonen gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere, kommuner eller andre, om forekomster av UN, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?	217
3.16 Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?	217

1 Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende de miljørettslige prinsippene

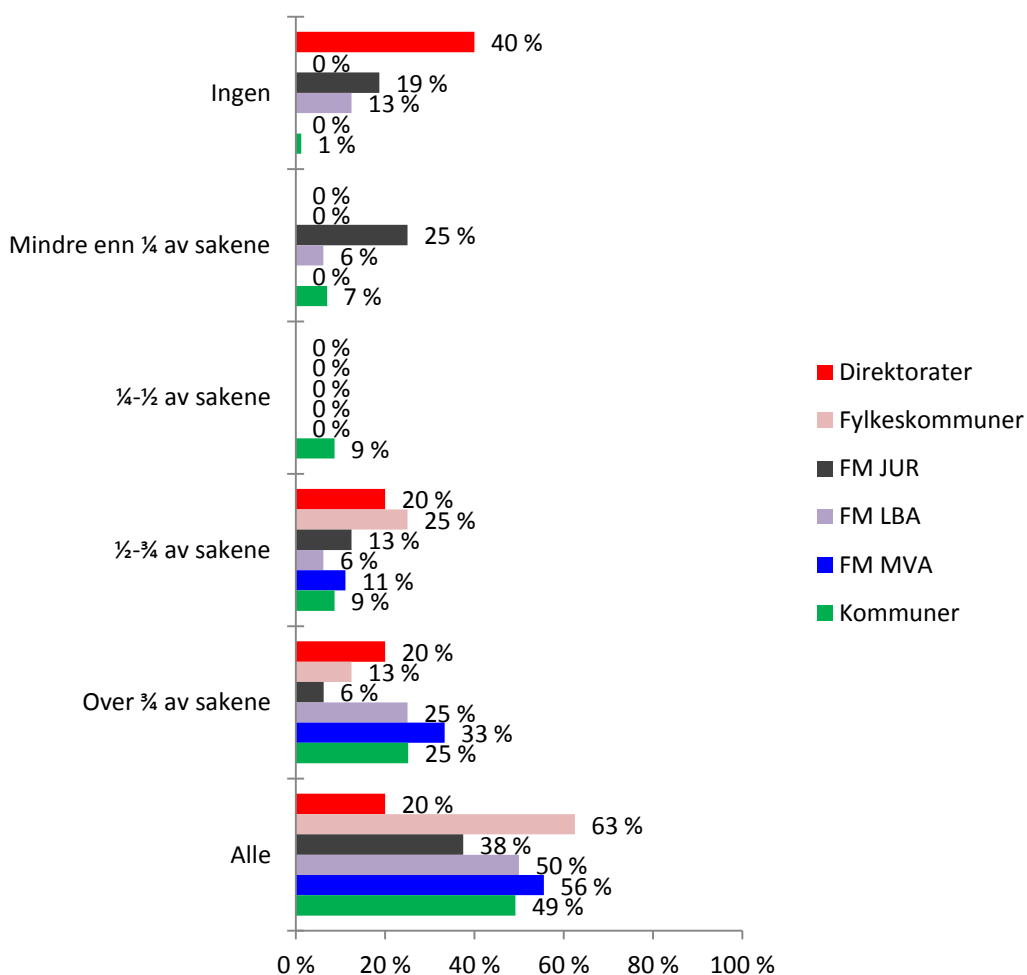
1.1 Spørsmål: I hvor mange saker som berører naturmangfold har institusjonen fattet vedtak i perioden 1.1.2013 – 1.4.2014 (15 måneder)?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ingen	60,0%	3	0,0%	0	18,8%	3	12,5%	2	0,0%	0	11,2%	27
1-10	0,0%	0	12,5%	1	31,2%	5	12,5%	2	0,0%	0	19,9%	48
11-20	0,0%	0	0,0%	0	6,2%	1	6,2%	1	0,0%	0	17,8%	43
21-50	0,0%	0	12,5%	1	31,2%	5	18,8%	3	5,6%	1	25,7%	62
51-100	0,0%	0	37,5%	3	12,5%	2	12,5%	2	27,8%	5	14,9%	36
over 100 (angi ca antall)	40,0%	2	37,5%	3	0,0%	0	37,5%	6	66,7%	12	10,4%	25
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	16	100,0%	16	100,1%	18	99,9%	241

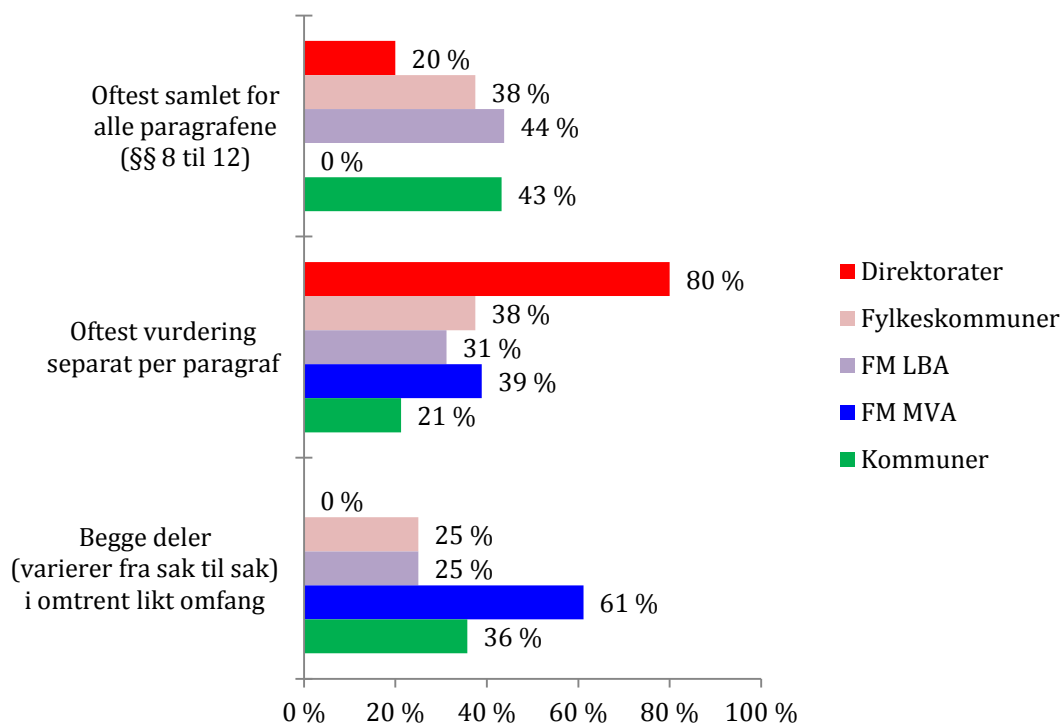
1.2 Spørsmål: Når institusjonen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvor stor andel av sakene vurderes §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ingen	40 %	2	0 %	0	19 %	3	13 %	2	0 %	0	2 %	4
Mindre enn ¼ av sakene	0 %	0	0 %	0	25 %	4	6 %	1	0 %	0	7 %	16
¼-½ av sakene	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	9 %	20
½-¾ av sakene	20 %	1	25 %	2	13 %	2	6 %	1	11 %	2	8 %	19
Over ¾ av sakene	20 %	1	13 %	1	6 %	1	25 %	4	33 %	6	26 %	60
Alle	20 %	1	63 %	5	38 %	6	50 %	8	56 %	10	48 %	108
Svarende		5		8		16		16		18		227

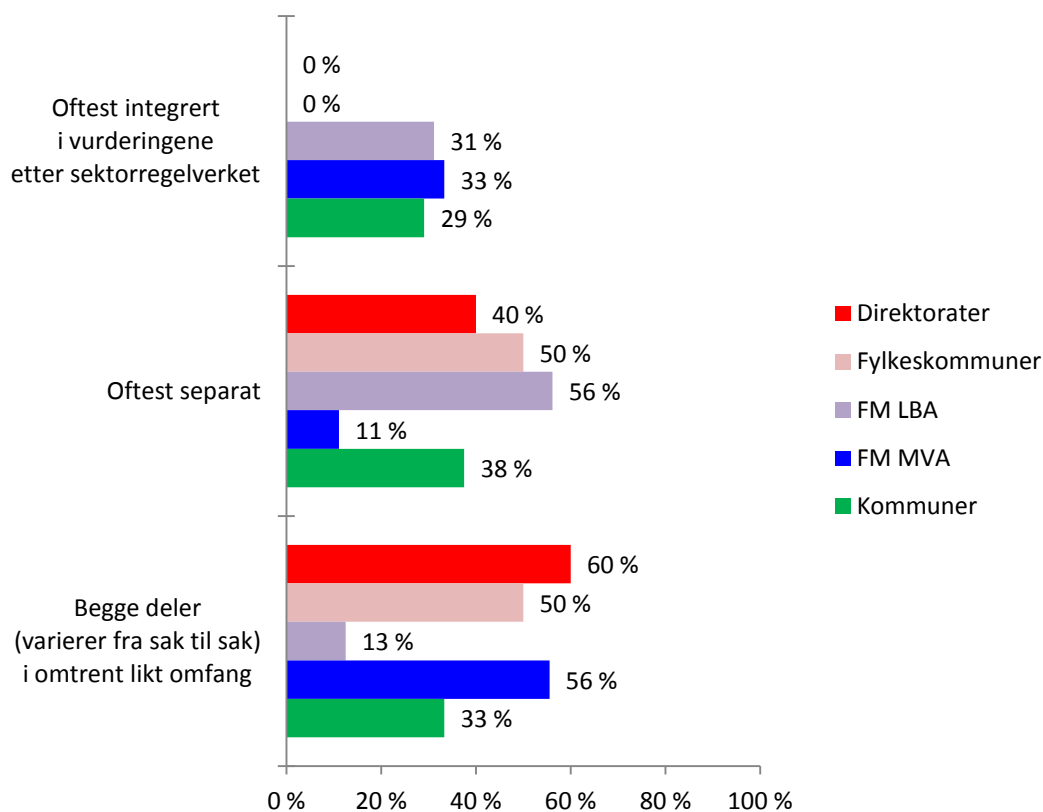
1.3 Spørsmål: Der vurderingene etter §§ 8 til 12 fremgår av beslutningsgrunnlaget, hvordan framgår vanligvis vurderingene hos institusjonen?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Oftest samlet for alle paragrafene (§§ 8-12)	20 %	1	38 %	3	44 %	7	0 %	0	43,2%	104
Oftest vurdering separat per paragraf	80 %	4	38 %	3	31 %	5	39 %	7	21,2%	51
Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang	0 %	0	25 %	2	25 %	4	61 %	11	35,7%	86
Svarende		5		8		16		18		241

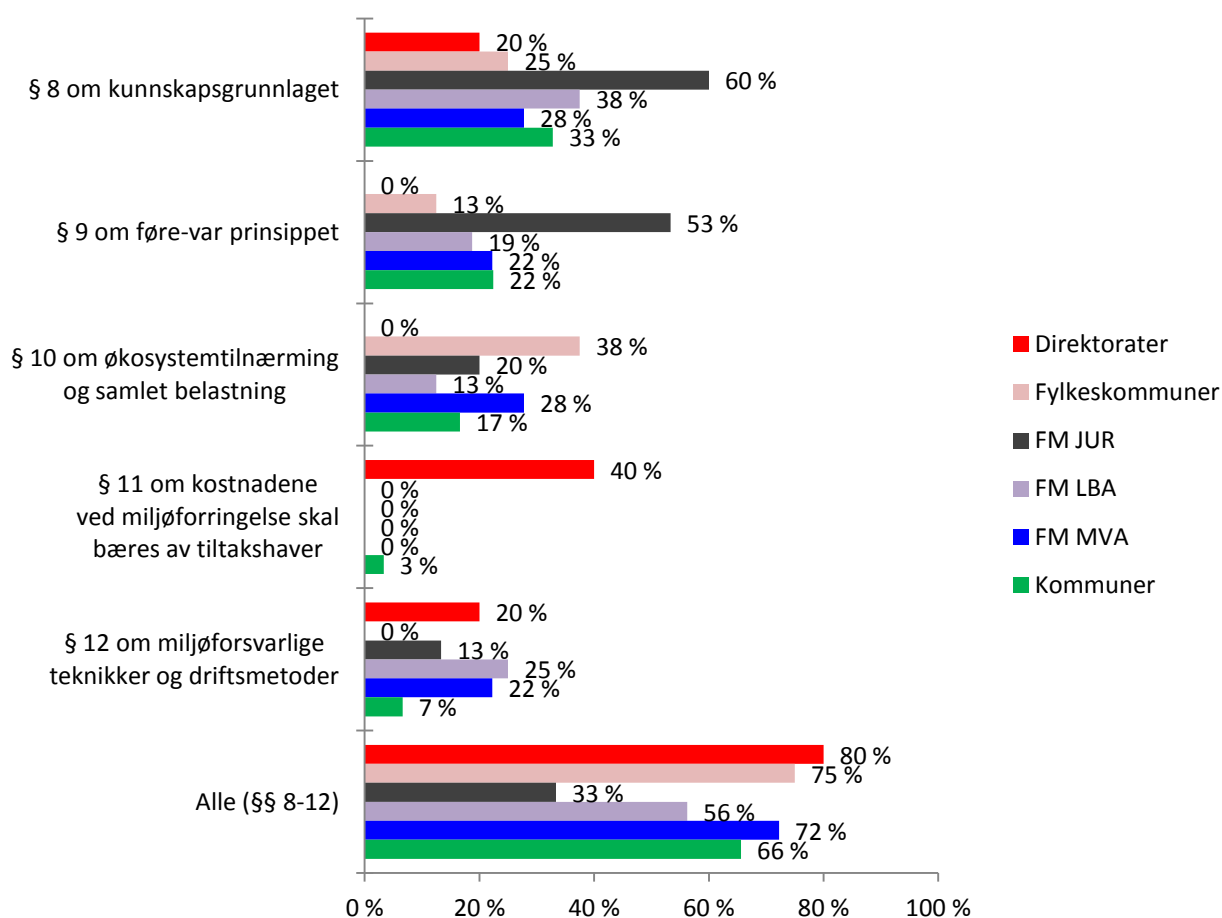
1.4 Spørsmål: Er vurderingene av §§ 8 til 12 integrert i vurderingene etter sektorregelverket, eller fremgår vurderingene av §§ 8 til 12 separat (for eksempel innledningsvis eller til slutt i drøftelsen og ikke som en integrert del av vurderingene etter sektorregelverket)?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Oftest integrert i vurderingene etter sektorregelverket	0 %	0	0 %	0	31 %	5	33 %	6	29 %	69
Oftest separat	40 %	2	50 %	4	56 %	9	11 %	2	38 %	89
Begge deler (varierer fra sak til sak) i omtrent likt omfang	60 %	3	50 %	4	13 %	2	56 %	10	33 %	79
Svarende		5		8		16		18		237

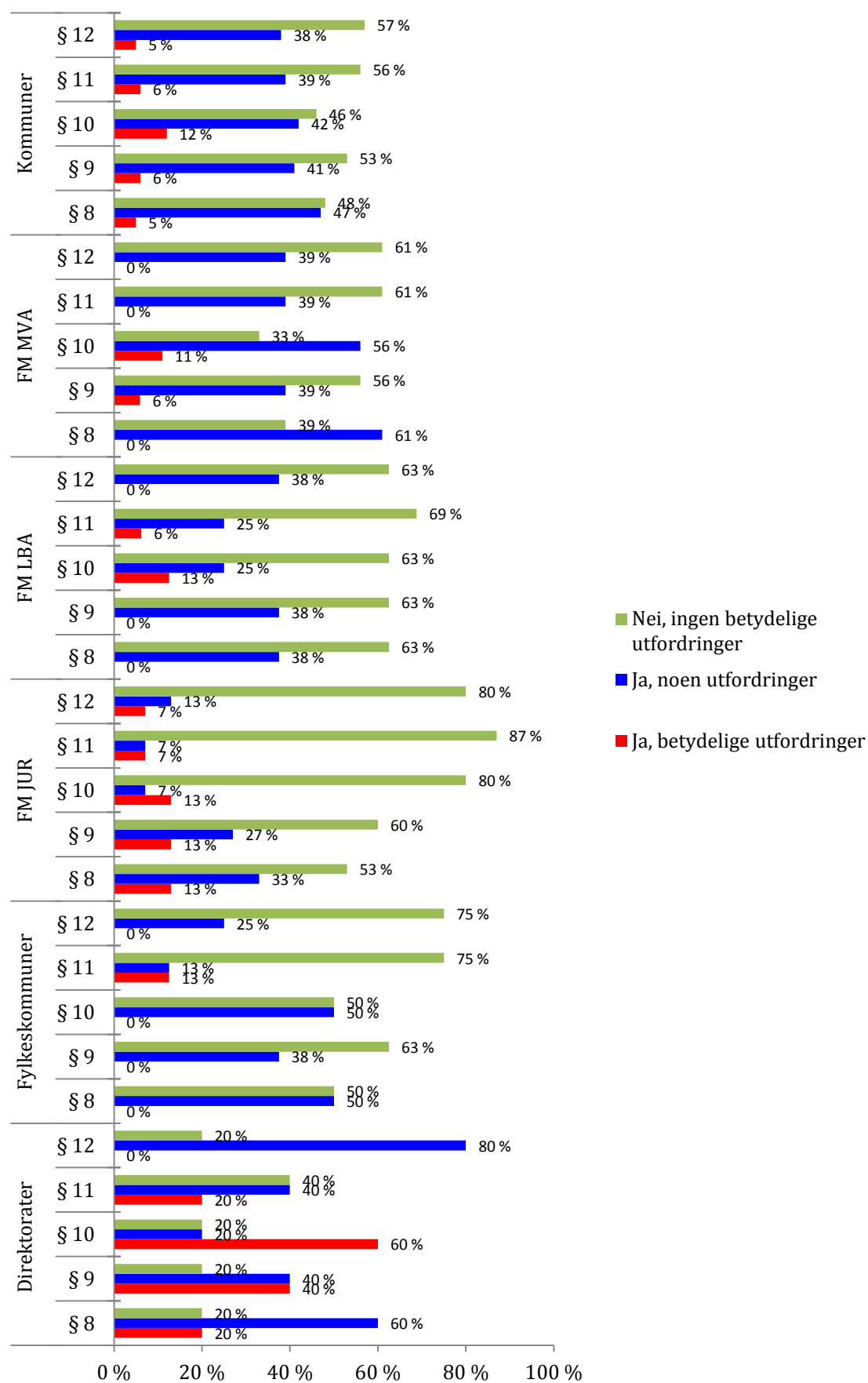
1.5 Spørsmål: Når institusjonen fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, og §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven vurderes, hvilke paragrafer brukes vanligvis?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
§ 8 om kunnskapsgrunnlaget	20 %	1	25 %	2	60 %	9	38 %	6	28 %	5	33 %	79
§ 9 om føre-var prinsippet	0 %	0	13 %	1	53 %	8	19 %	3	22 %	4	22 %	54
§ 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning	0 %	0	38 %	3	20 %	3	13 %	2	28 %	5	17 %	40
§ 11 om kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver	40 %	2	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	3 %	8
§ 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder	20 %	1	0 %	0	13 %	2	25 %	4	22 %	4	7 %	16
Alle (§§ 8-12)	80 %	4	75 %	6	33 %	5	56 %	9	72 %	13	66 %	158
Svarende		5		8		15		16		18		241

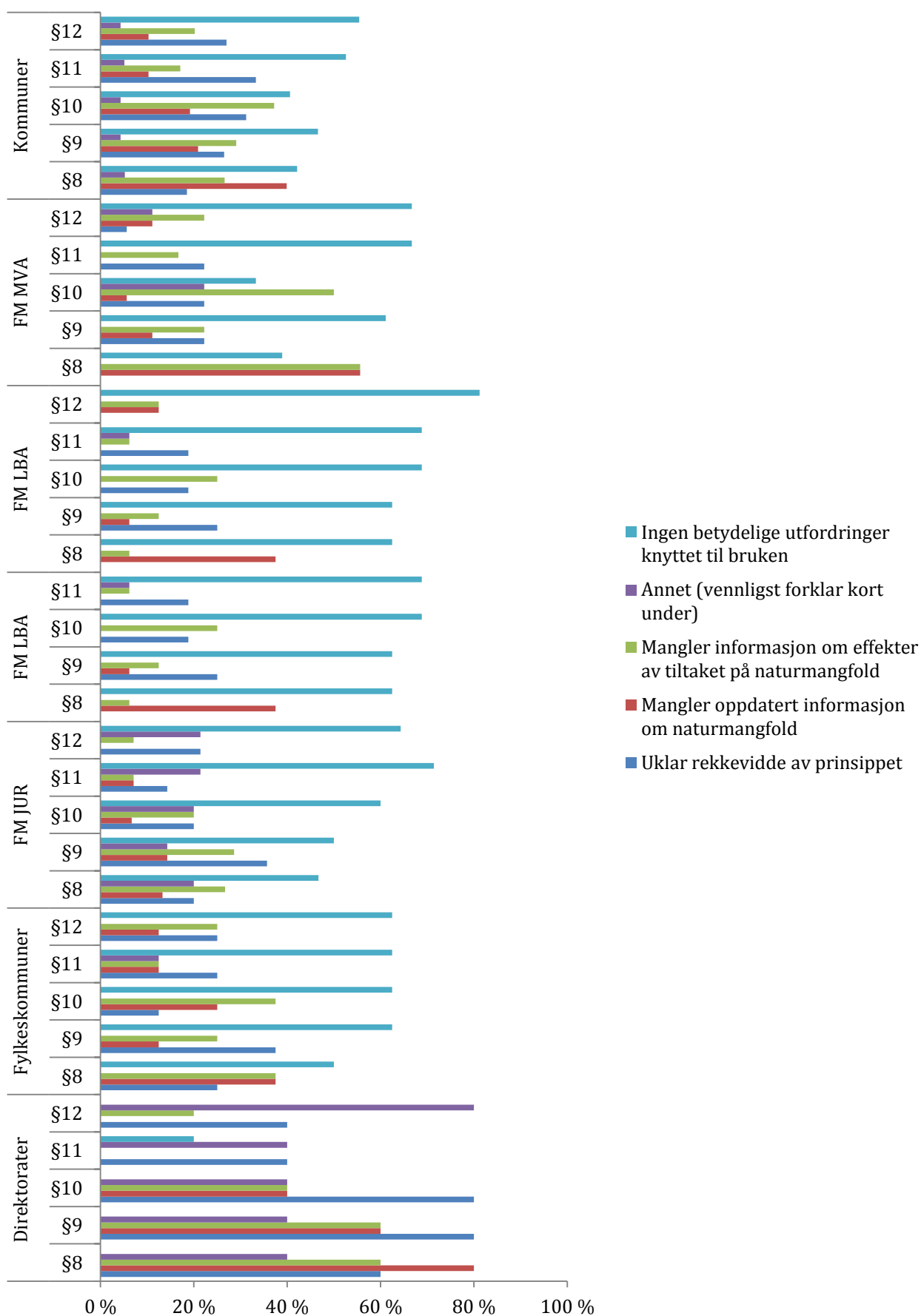
1.6 Spørsmål: Har institusjonen utfordringer knyttet til bruken av én eller flere av paragrafene (§§ 8 til 12)?

		Ja, betydelige utfordringer	Ja, noen utfordringer	Nei, ingen betydelige utfordringer	Svarende
Direktorater	§ 8	20 %	60 %	20 %	5
	§ 9	40 %	40 %	20 %	5
	§ 10	60 %	20 %	20 %	5
	§ 11	20 %	40 %	40 %	5
	§ 12	0 %	80 %	20 %	5
Fylkeskommuner	§ 8	0 %	50 %	50 %	8
	§ 9	0 %	38 %	63 %	8
	§ 10	0 %	50 %	50 %	8
	§ 11	13 %	13 %	75 %	8
	§ 12	0 %	25 %	75 %	8
FM JUR	§ 8	13 %	33 %	53 %	15
	§ 9	13 %	27 %	60 %	15
	§ 10	13 %	7 %	80 %	15
	§ 11	7 %	7 %	87 %	15
	§ 12	7 %	13 %	80 %	15
FM LBA	§ 8	0 %	38 %	63 %	16
	§ 9	0 %	38 %	63 %	16
	§ 10	13 %	25 %	63 %	16
	§ 11	6 %	25 %	69 %	16
	§ 12	0 %	38 %	63 %	16
FM MVA	§ 8	0 %	61 %	39 %	18
	§ 9	6 %	39 %	56 %	18
	§ 10	11 %	56 %	33 %	18
	§ 11	0 %	39 %	61 %	18
	§ 12	0 %	39 %	61 %	18
Kommuner	§ 8	5 %	47 %	48 %	239
	§ 9	6 %	41 %	53 %	239
	§ 10	12 %	42 %	46 %	239
	§ 11	6 %	39 %	56 %	239
	§ 12	5 %	38 %	57 %	239

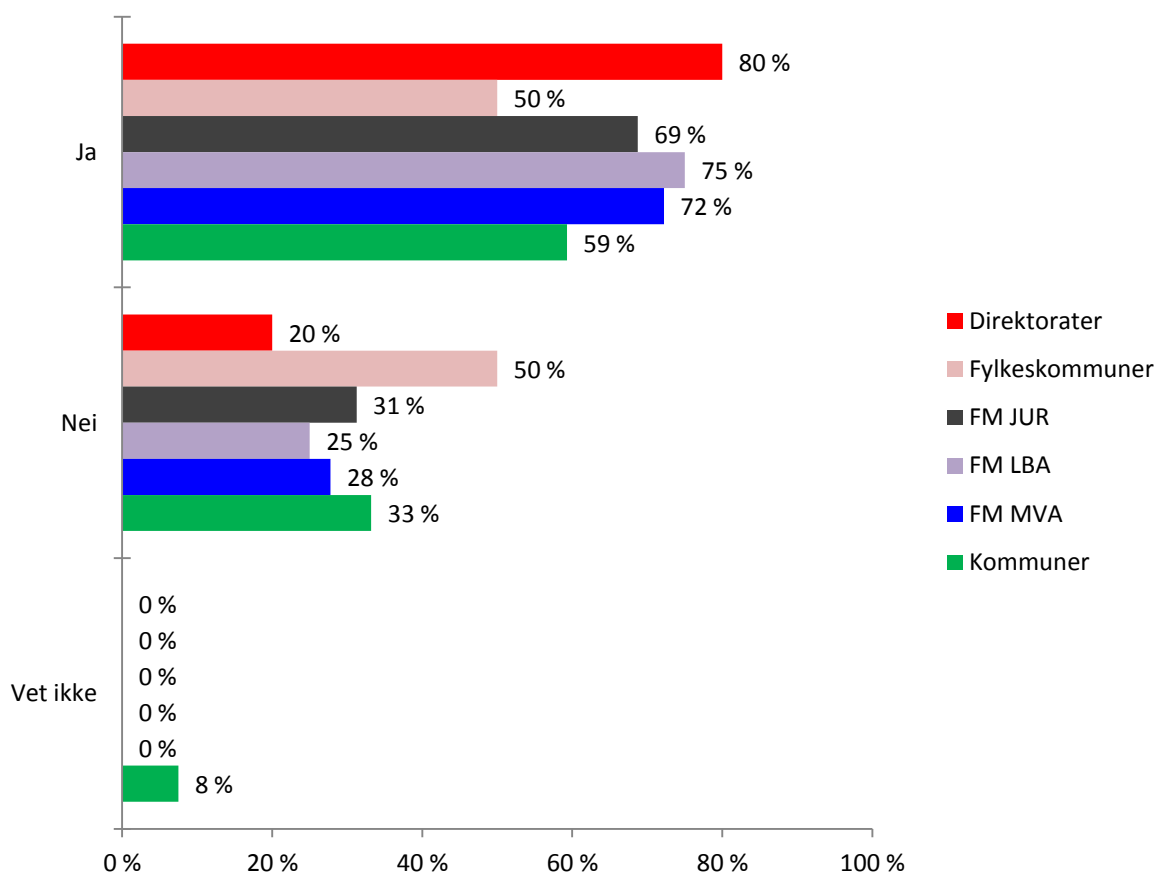
1.7 Spørsmål: Hvis institusjonen mener det er utfordringer knyttet til bruken av en eller flere av paragrafene, hva er de viktigste årsakene til dette? (flere svar er mulig)

		Uklar rekkevidde av prinsippet	Mangler oppdatert informasjon om naturmangfold	Mangler informasjon om effekter av tiltaket på naturmangfold	Annet (vennligst forklar kort under)	Ingen betydelige utfordringer knyttet til bruken	Svarende
Direktorater	§8	60 %	80 %	60 %	40 %	0 %	5
	§9	80 %	60 %	60 %	40 %	0 %	5
	§10	80 %	40 %	40 %	40 %	0 %	5
	§11	40 %	0 %	0 %	40 %	20 %	5
	§12	40 %	0 %	20 %	80 %	0 %	5
	Totalt						
Fylkeskommuner	§8	25 %	38 %	38 %	0 %	50 %	8
	§9	37,5%	12,5%	25,0%	0,0%	62,5%	8
	§10	12,5%	25,0%	37,5%	0,0%	62,5%	8
	§11	25,0%	12,5%	12,5%	12,5%	62,5%	8
	§12	25,0%	12,5%	25,0%	0,0%	62,5%	8
	Totalt						
FM JUR	§8	20,0%	13,3%	26,7%	20,0%	46,7%	15
	§9	35,7%	14,3%	28,6%	14,3%	50,0%	14
	§10	20,0%	6,7%	20,0%	20,0%	60,0%	15
	§11	14,3%	7,1%	7,1%	21,4%	71,4%	14
	§12	21,4%	0,0%	7,1%	21,4%	64,3%	14
	Totalt						
FM LBA	§8	0 %	38 %	6 %	0 %	63 %	16
	§9	25 %	6 %	13 %	0 %	63 %	16
	§10	19 %	0 %	25 %	0 %	69 %	16
	§11	19 %	0 %	6 %	6 %	69 %	16
	§12	0 %	13 %	13 %	0 %	81 %	16
	Totalt						
FM MVA	§8	0,0%	55,6%	55,6%	0,0%	38,9%	18
	§9	22,2%	11,1%	22,2%	0,0%	61,1%	18
	§10	22,2%	5,6%	50,0%	22,2%	33,3%	18
	§11	22,2%	0,0%	16,7%	0,0%	66,7%	18
	§12	5,6%	11,1%	22,2%	11,1%	66,7%	18
	Totalt						
Kommuner	§8	19%	40%	27%	5%	42%	233
	§9	27%	21%	29%	4%	47%	234
	§10	31%	19%	37%	4%	41%	234
	§11	33%	10%	17%	5%	53%	234
	§12	27%	10%	20%	4%	55%	233
	Totalt						

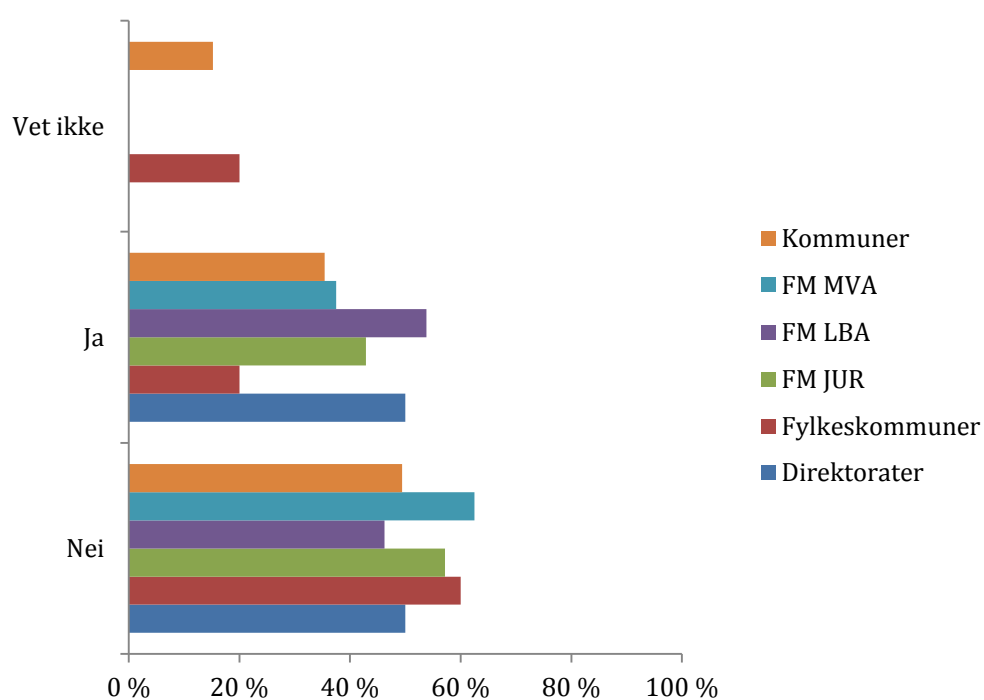
1.8 Spørsmål: Finnes det hos institusjonen rutiner for å sikre at §§ 8 til 12 vurderes, samt hvordan disse vurderingene skal foretas, som del av saksbehandlingen i saker som berører naturmangfold?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	20 %	1	50 %	4	31 %	5	25 %	4	28 %	5	33 %	80
Ja	80 %	4	50 %	4	69 %	11	75 %	12	72 %	13	59 %	143
Vet ikke	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	7 %	18
Svarende		5		8		16		16		18		241

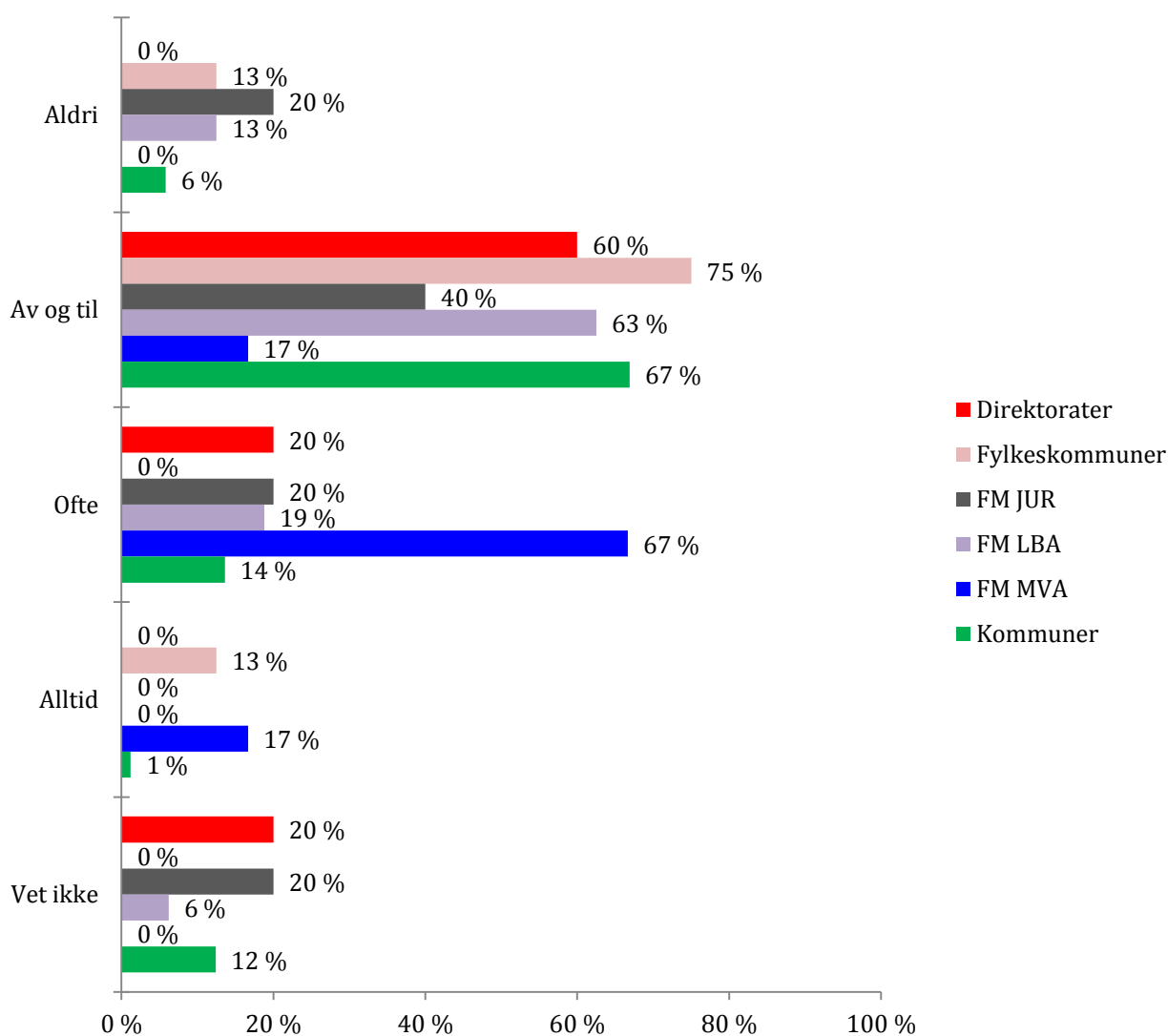
1.9 Spørsmål: Hvis ja, er rutinene dokumentert?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	50 %	2	60 %	3	57 %	8	46 %	6	63 %	10	49 %	88
Ja	50 %	2	20 %	1	43 %	6	54 %	7	38 %	6	35 %	63
Vet ikke	0 %	0	20 %	1	0 %	0	0 %	0	0 %	0	15 %	27
Svarende		4		5		14		13		16		178

1.10 Spørsmål: Når institusjonen utøver offentlig myndighet i saker som berører naturmangfold, hvor ofte får vurderingene etter §§ 8 til 12 betydning for resultatet / vedtaket i saken?

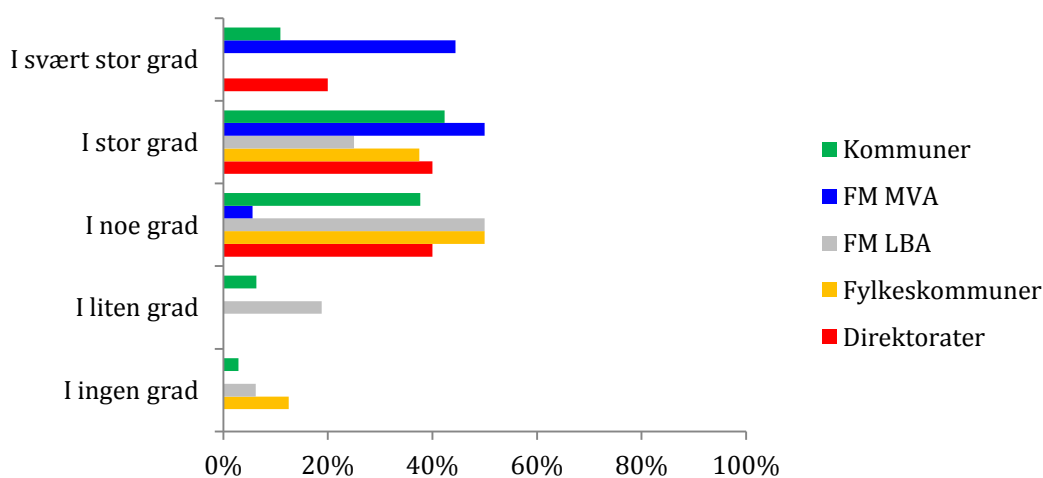
	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Aldri	0 %	0	13 %	1	20 %	3	13 %	2	0 %	0	6 %	14
Av og til	60 %	3	75 %	6	40 %	6	63 %	10	17 %	3	67 %	162
Ofte	20 %	1	0 %	0	20 %	3	19 %	3	67 %	12	14 %	33
Alltid	0 %	0	13 %	1	0 %	0	0 %	0	17 %	3	1 %	3
Vet ikke	20 %	1	0 %	0	20 %	3	6 %	1	0 %	0	12 %	30
Svarende		5		8		15		16		18		242

1.11 Spørsmål: I hvilken grad erfarer institusjonen at §§ 8 til 12 er gode verktøy for å ta vare på naturmangfold?

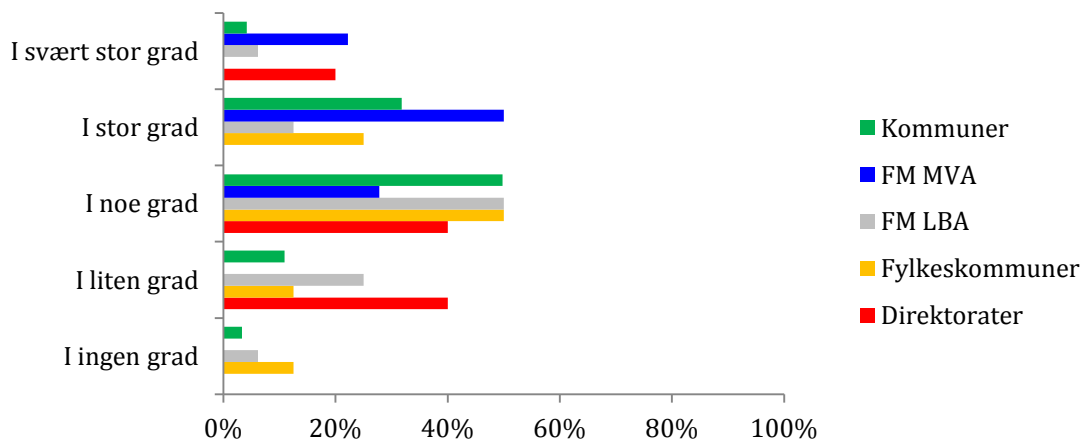
§ 8 kunnskapsgrunnlaget

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	12,5%	1	6,2%	1	0,0%	0	2,9%	7
I liten grad	0,0%	0	0,0%	0	18,8%	3	0,0%	0	6,3%	15
I noe grad	40,0%	2	50,0%	4	50,0%	8	5,6%	1	37,7%	90
I stor grad	40,0%	2	37,5%	3	25,0%	4	50,0%	9	42,3%	101
I svært stor grad	20,0%	1	0,0%	0	0,0%	0	44,4%	8	10,9%	26
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	100,0%	16	100,0%	18	100,1%	239

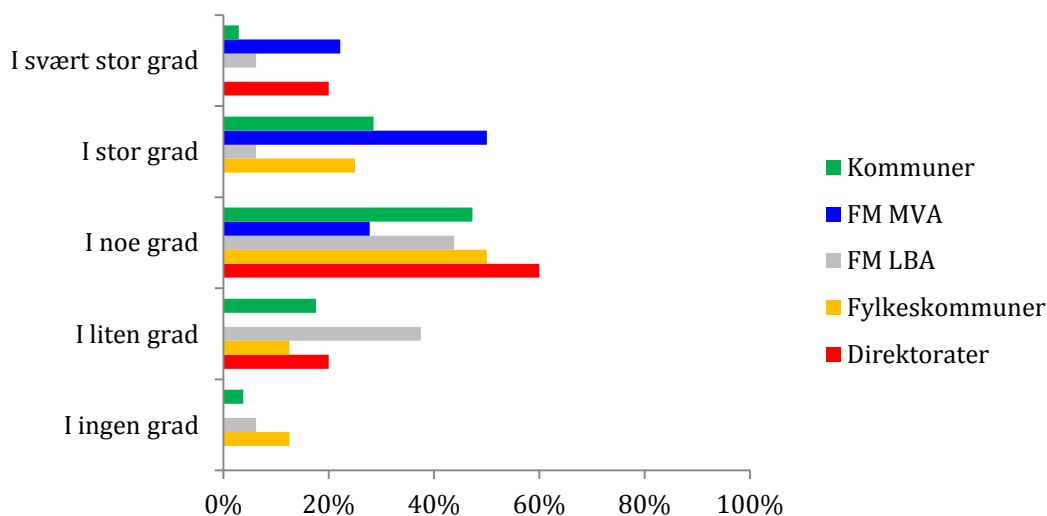
§ 9 føre-var prinsippet

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	12,5%	1	6,2%	1	0,0%	0	3,3%	8
I liten grad	40,0%	2	12,5%	1	25,0%	4	0,0%	0	10,9%	26
I noe grad	40,0%	2	50,0%	4	50,0%	8	27,8%	5	49,8%	119
I stor grad	0,0%	0	25,0%	2	12,5%	2	50,0%	9	31,8%	76
I svært stor grad	20,0%	1	0,0%	0	6,2%	1	22,2%	4	4,2%	10
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	16	100,0%	18	100,0%	239

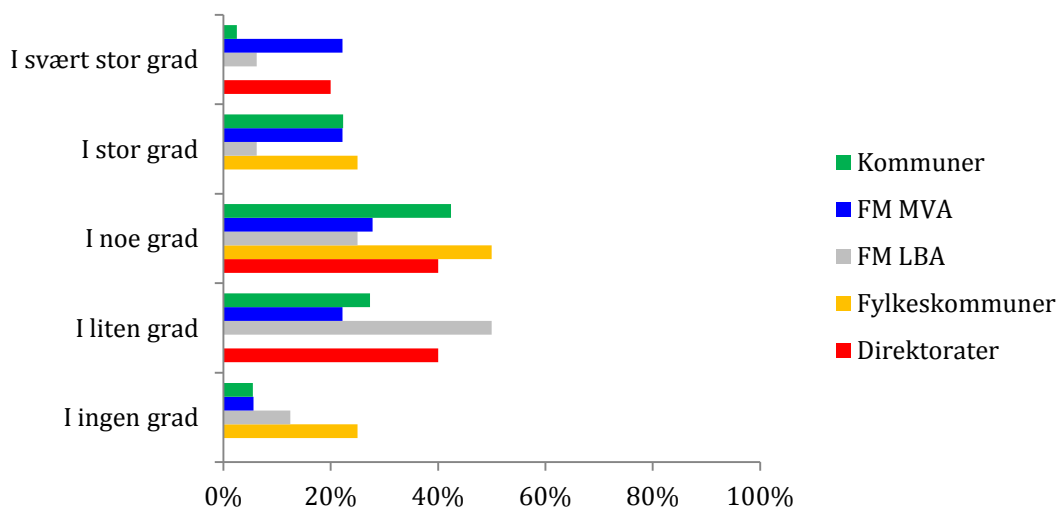
§ 10 økosystemtilnærming og samlet belastning

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	12,5%	1	6,2%	1	0,0%	0	3,8%	9
I liten grad	20,0%	1	12,5%	1	37,5%	6	0,0%	0	17,6%	42
I noe grad	60,0%	3	50,0%	4	43,8%	7	27,8%	5	47,3%	113
I stor grad	0,0%	0	25,0%	2	6,2%	1	50,0%	9	28,5%	68
I svært stor grad	20,0%	1	0,0%	0	6,2%	1	22,2%	4	2,9%	7
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	16	100,0%	18	100,1%	239

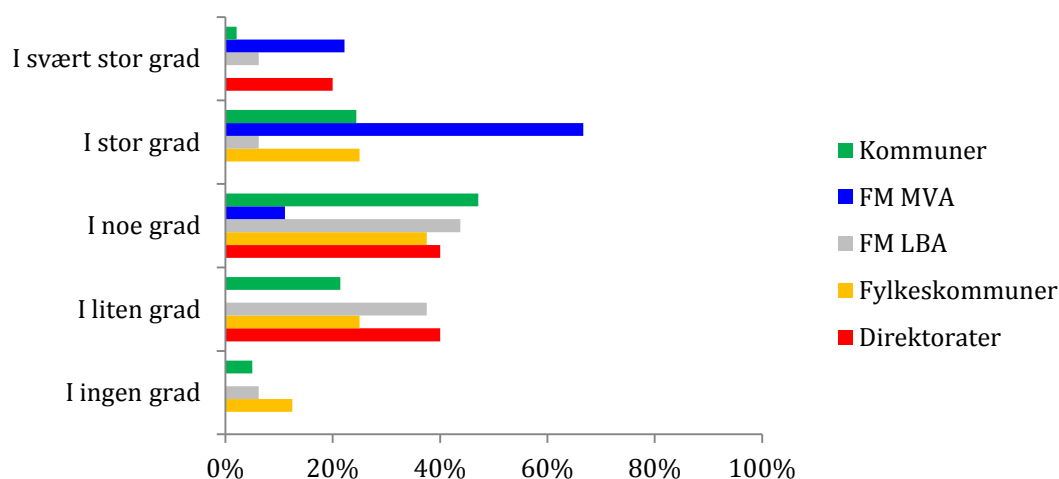
§ 11 kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	25,0%	2	12,5%	2	5,6%	1	5,5%	13
I liten grad	40,0%	2	0,0%	0	50,0%	8	22,2%	4	27,3%	65
I noe grad	40,0%	2	50,0%	4	25,0%	4	27,8%	5	42,4%	101
I stor grad	0,0%	0	25,0%	2	6,2%	1	22,2%	4	22,3%	53
I svært stor grad	20,0%	1	0,0%	0	6,2%	1	22,2%	4	2,5%	6
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	16	100,0%	18	100,0%	238

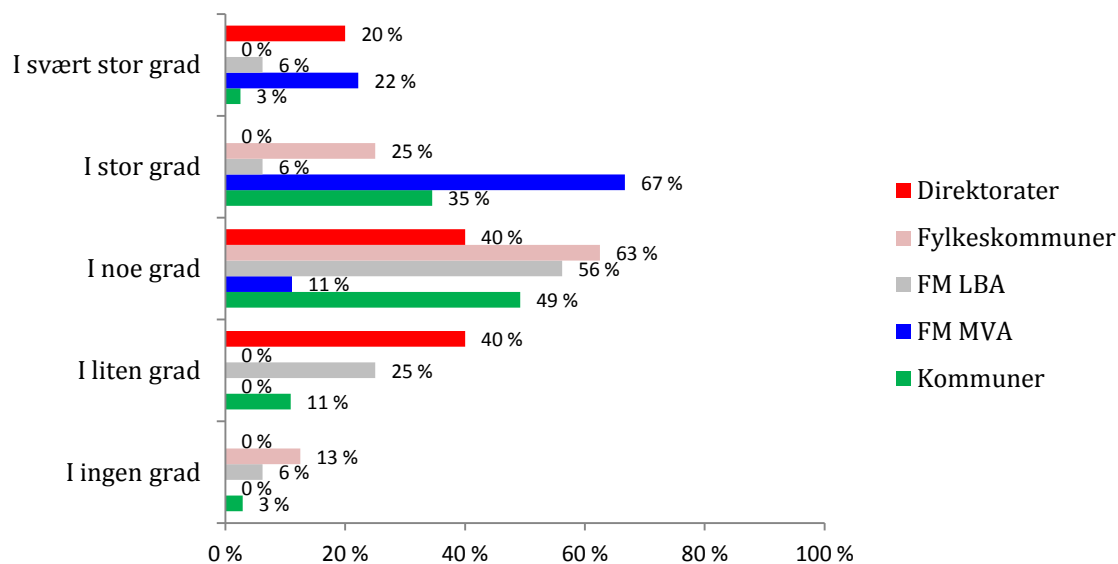
§ 12 miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	12,5%	1	6,2%	1	0,0%	0	5,0%	12
I liten grad	40,0%	2	25,0%	2	37,5%	6	0,0%	0	21,4%	51
I noe grad	40,0%	2	37,5%	3	43,8%	7	11,1%	2	47,1%	112
I stor grad	0,0%	0	25,0%	2	6,2%	1	66,7%	12	24,4%	58
I svært stor grad	20,0%	1	0,0%	0	6,2%	1	22,2%	4	2,1%	5
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	16	100,0%	18	100,0%	238

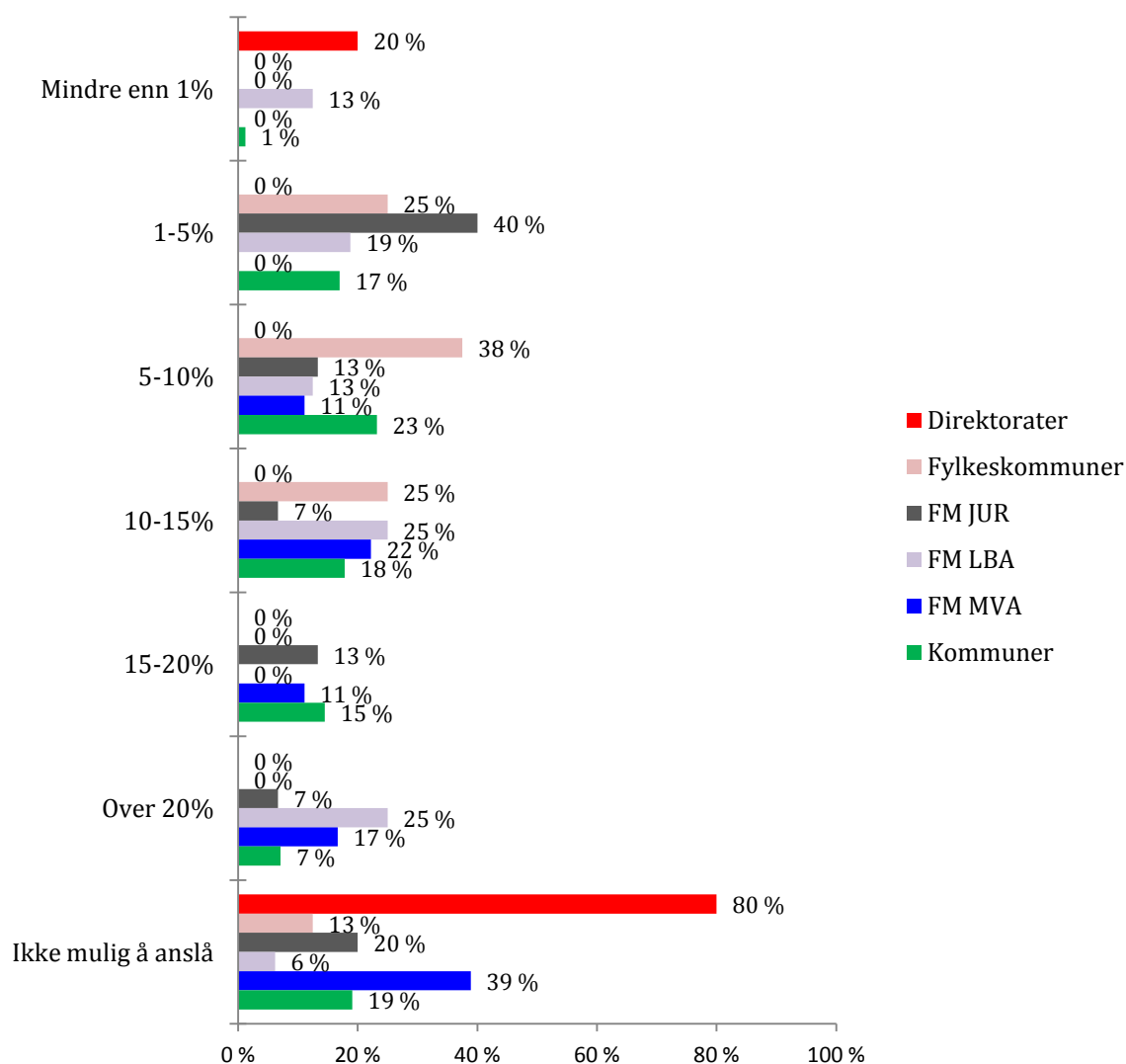
Alle prinsippene sett under ett

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0 %	0	13 %	1	6 %	1	0 %	0	3 %	7
I liten grad	40 %	2	0 %	0	25 %	4	0 %	0	11 %	26
I noe grad	40 %	2	63 %	5	56 %	9	11 %	2	49 %	117
I stor grad	0 %	0	25 %	2	6 %	1	67 %	12	35 %	82
I svært stor grad	20 %	1	0 %	0	6 %	1	22 %	4	3 %	6
Svarende	100 %	5	100 %	8	100 %	16	100 %	18	100 %	238

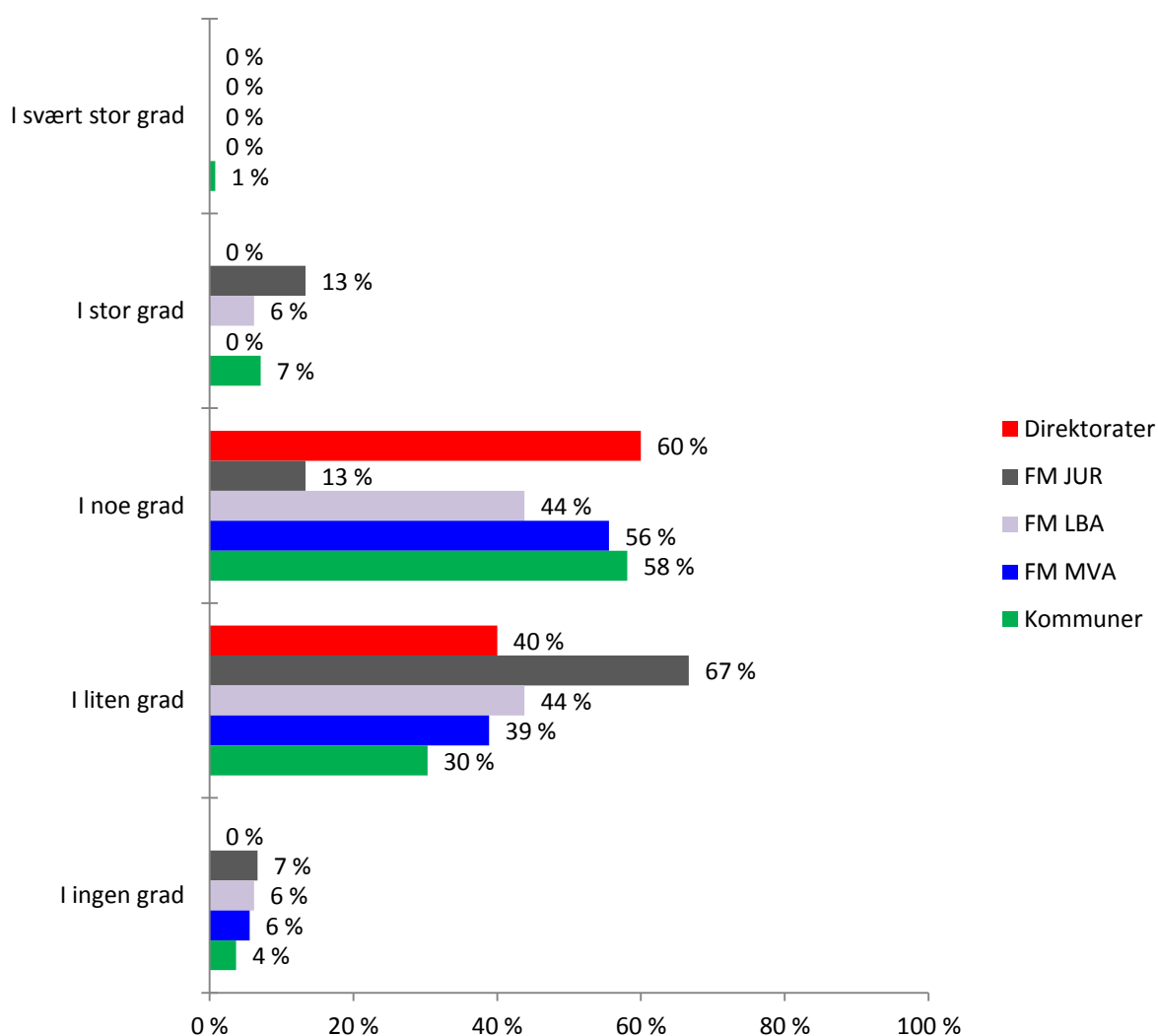
1.12 Spørsmål: Når institusjonen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor stor andel av den totale tiden brukt til behandling av saker som normalt går med til å vurdere §§ 8 til 12.

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Mindre enn 1%	20 %	1	0 %	0	0 %	0	13 %	2	0 %	0	1 %	3
1-5%	0 %	0	25 %	2	40 %	6	19 %	3	0 %	0	17 %	41
5-10%	0 %	0	38 %	3	13 %	2	13 %	2	11 %	2	23 %	56
10-15%	0 %	0	25 %	2	7 %	1	25 %	4	22 %	4	18 %	43
15-20%	0 %	0	0 %	0	13 %	2	0 %	0	11 %	2	15 %	35
Over 20%	0 %	0	0 %	0	7 %	1	25 %	4	17 %	3	7 %	17
Ikke mulig å anslå (forklar hvorfor under)	80 %	4	13 %	1	20 %	3	6 %	1	39 %	7	19 %	46
Svarende		5		8		15		16		18		241

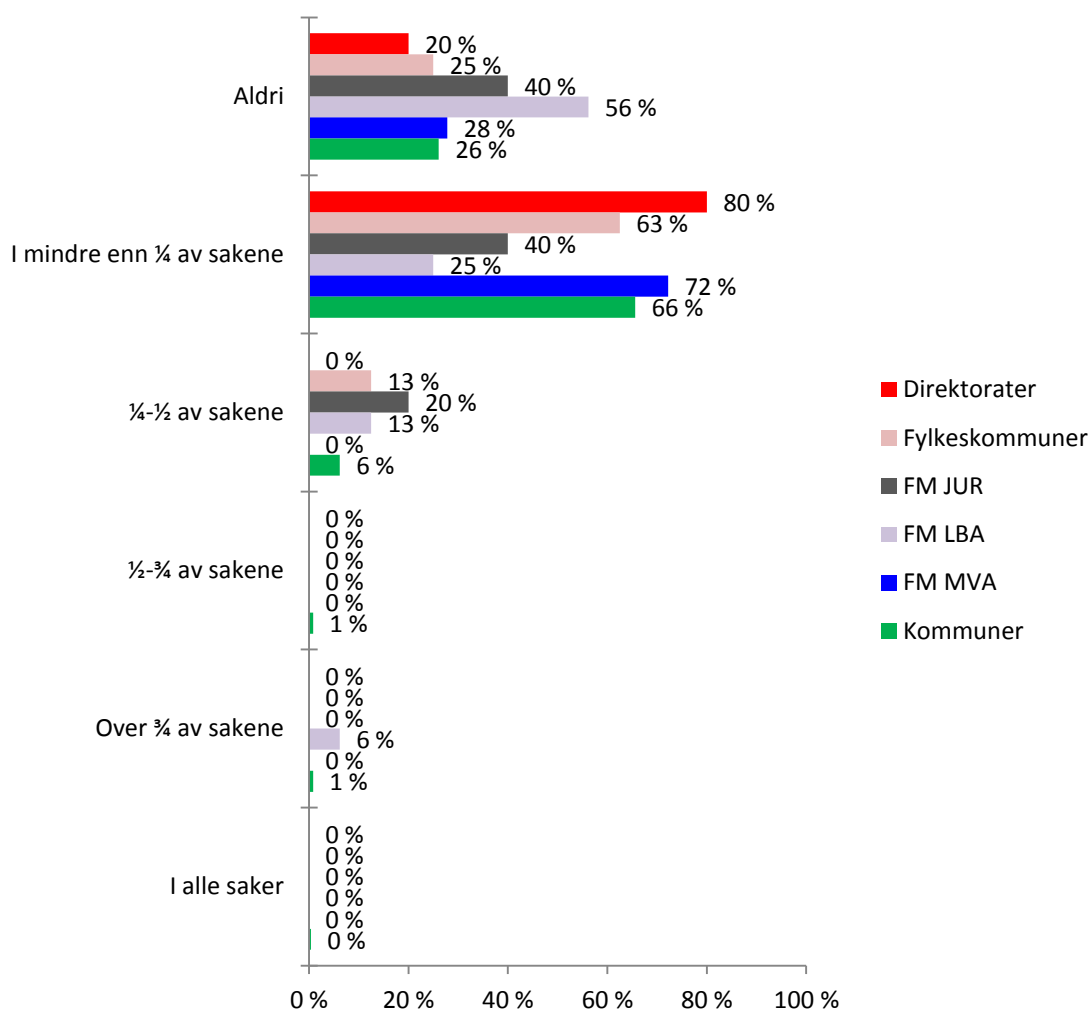
1.13 Spørsmål: I hvilken grad har vurderinger av §§ 8 til 12 ført til en merbelastning (tidsmessig) for institusjonen sammenlignet med tiden som forut for naturmangfoldloven ble brukt for å vurdere konsekvenser for natur i henhold til sektorregelverket?

	Direktorater		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0 %	0	7 %	1	6 %	1	6 %	1	4 %	9
I liten grad	40 %	2	67 %	10	44 %	7	39 %	7	30 %	73
I noe grad	60 %	3	13 %	2	44 %	7	56 %	10	58 %	140
I stor grad	0 %	0	13 %	2	6 %	1	0 %	0	7 %	17
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Svarende		5		15		16		18		241

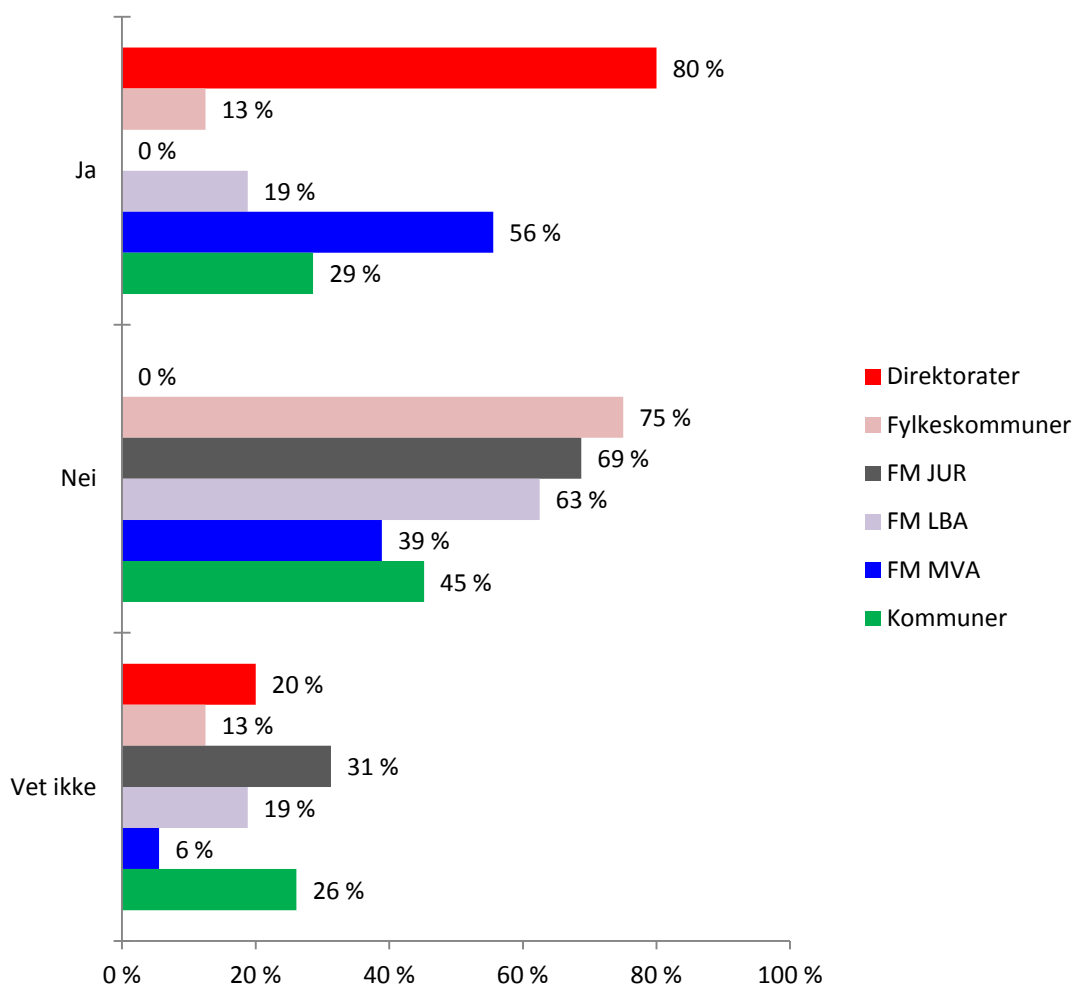
1.14 Spørsmål: Når institusjonen behandler saker som berører naturmangfold, anslå hvor ofte vurderinger etter §§ 8 til 12 fører til at den øvrige saksbehandlingen blir forsinket, for eksempel i påvente av ytterligere kartlegging (se her bort fra tid man uansett ville brukt på å vurdere naturmangfold i henhold til sektorregelverket)?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Aldri	20 %	1	25 %	2	40 %	6	56 %	9	28 %	5	26 %	63
I mindre enn ¼ av sakene	80 %	4	63 %	5	40 %	6	25 %	4	72 %	13	66 %	158
¼-½ av sakene	0 %	0	13 %	1	20 %	3	13 %	2	0 %	0	6 %	15
½-¾ av sakene	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Over ¾ av sakene	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	0 %	0	1 %	2
I alle saker	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
Svarende		5		8		15		16		18		241

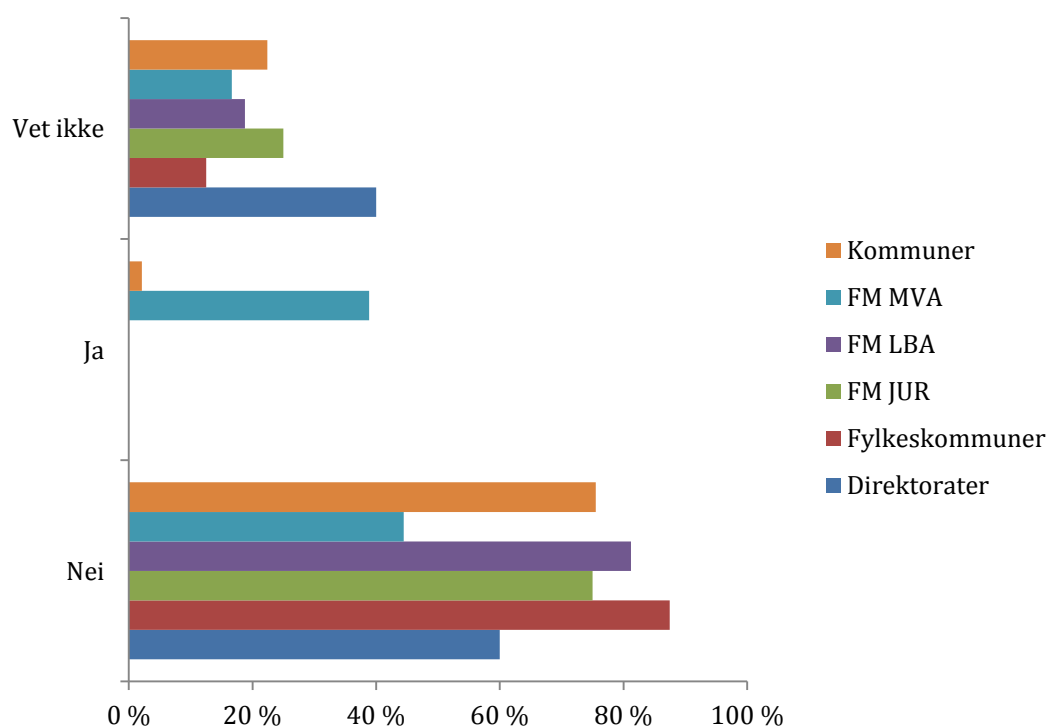
1.15 Spørsmål: Har institusjonen behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at enkeltsaker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	0 %	0	75 %	6	69 %	11	63 %	10	39 %	7	45 %	109
Ja	80 %	4	13 %	1	0 %	0	19 %	3	56 %	10	29 %	69
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	31 %	5	19 %	3	6 %	1	26 %	63
Svarende		5		8		16		16		18		241

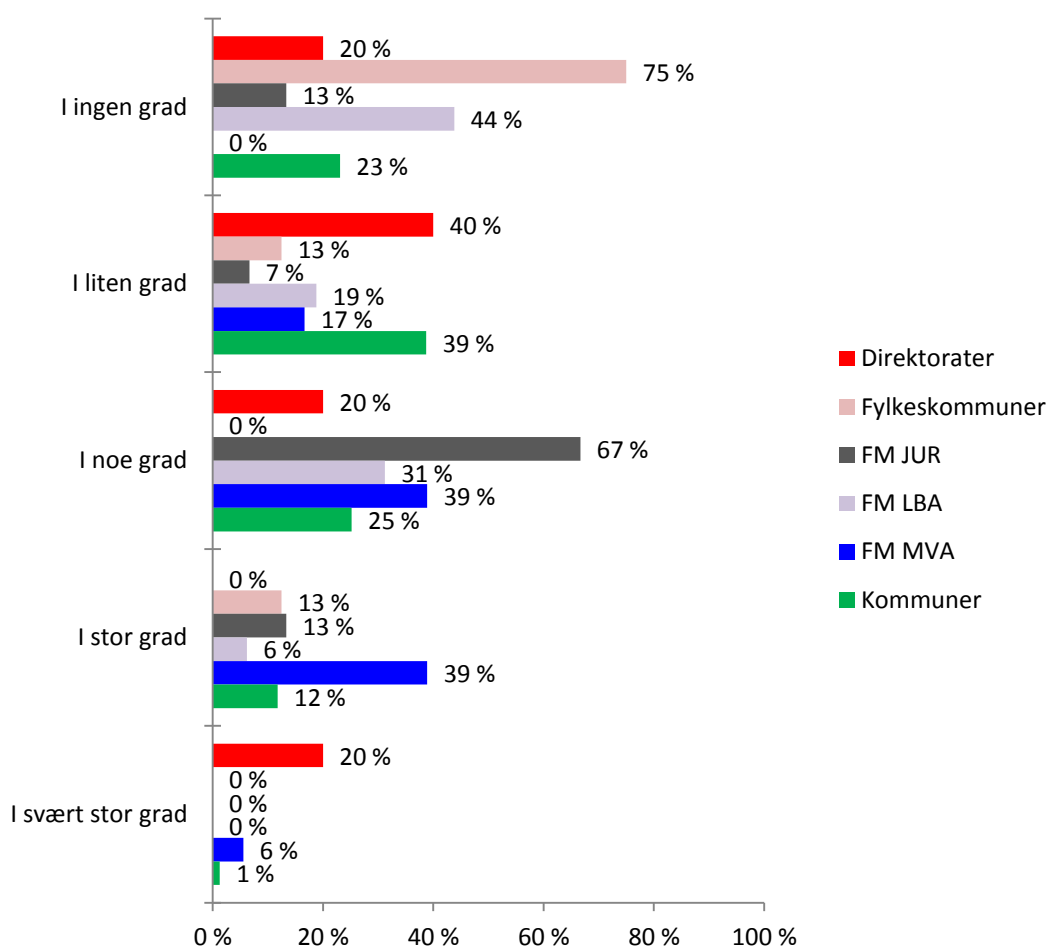
1.17 Spørsmål: Har institusjonen behandlet saker eller planprosesser (mellom 1.1.2013 og 1.4.2014) der vurderinger etter §§ 8 til 12 har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	60 %	3	88 %	7	75 %	12	81 %	13	44 %	8	76 %	182
Ja	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	39 %	7	2 %	5
Vet ikke	40 %	2	13 %	1	25 %	4	19 %	3	17 %	3	22 %	54
Svarende		5		8		16		16		18		241

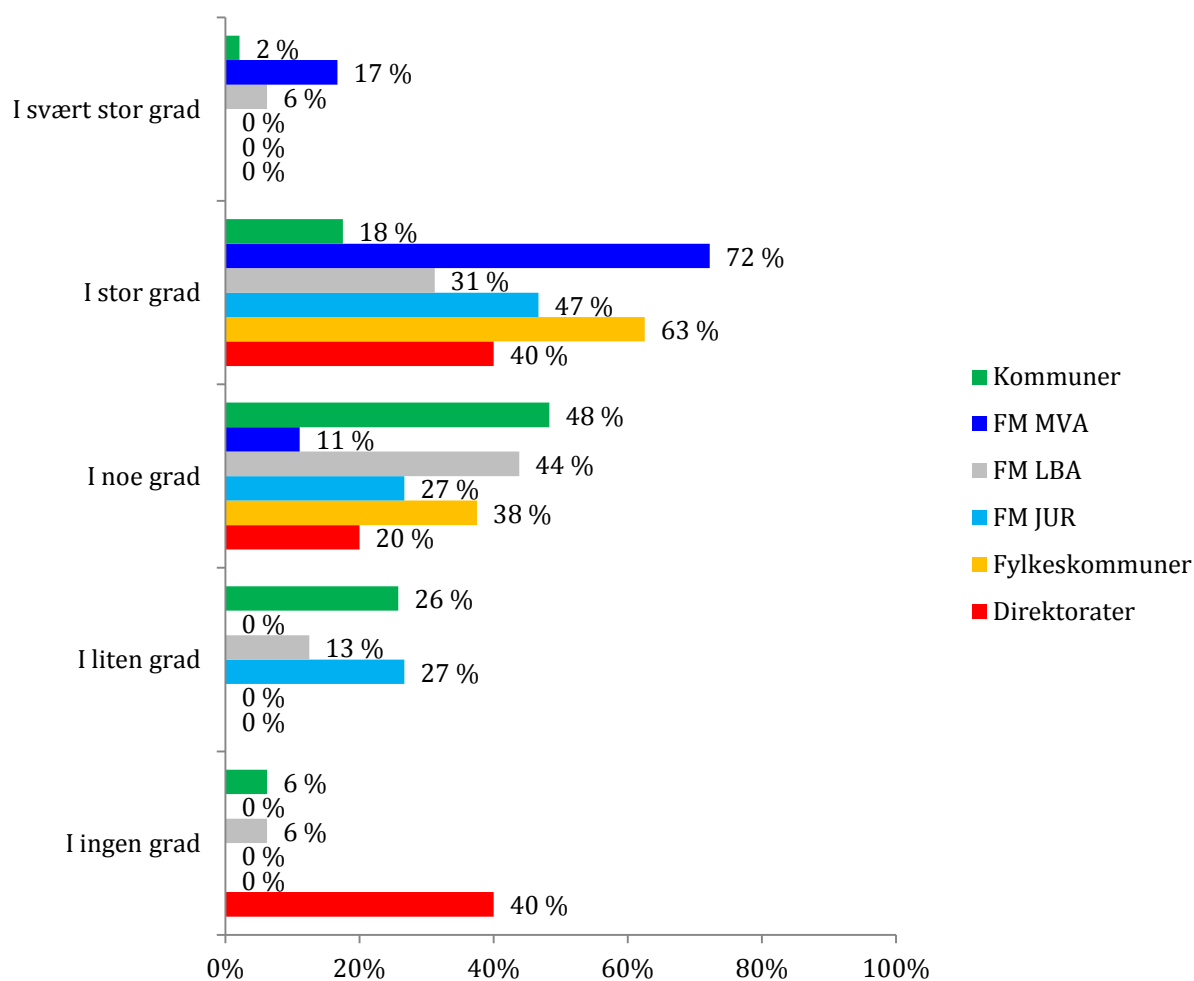
1.18 Spørsmål: I hvilken grad har det betydning for tidsbruk, forsinkelser mv. på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen vurderingene etter §§ 8 til 12 ble foretatt (eksempelvis mer eller mindre tidsbruk eller forsinkelser alt etter om naturmangfold/§§8-12 ble vurdert tidlig eller sent i saksforløp)?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	20 %	1	75 %	6	13 %	2	44 %	7	0 %	0	23 %	55
I liten grad	40 %	2	13 %	1	7 %	1	19 %	3	17 %	3	39 %	92
I noe grad	20 %	1	0 %	0	67 %	10	31 %	5	39 %	7	25 %	60
I stor grad	0 %	0	13 %	1	13 %	2	6 %	1	39 %	7	12 %	28
I svært stor grad	20 %	1	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	1 %	3
Svarende		5		8		15		16		18		238

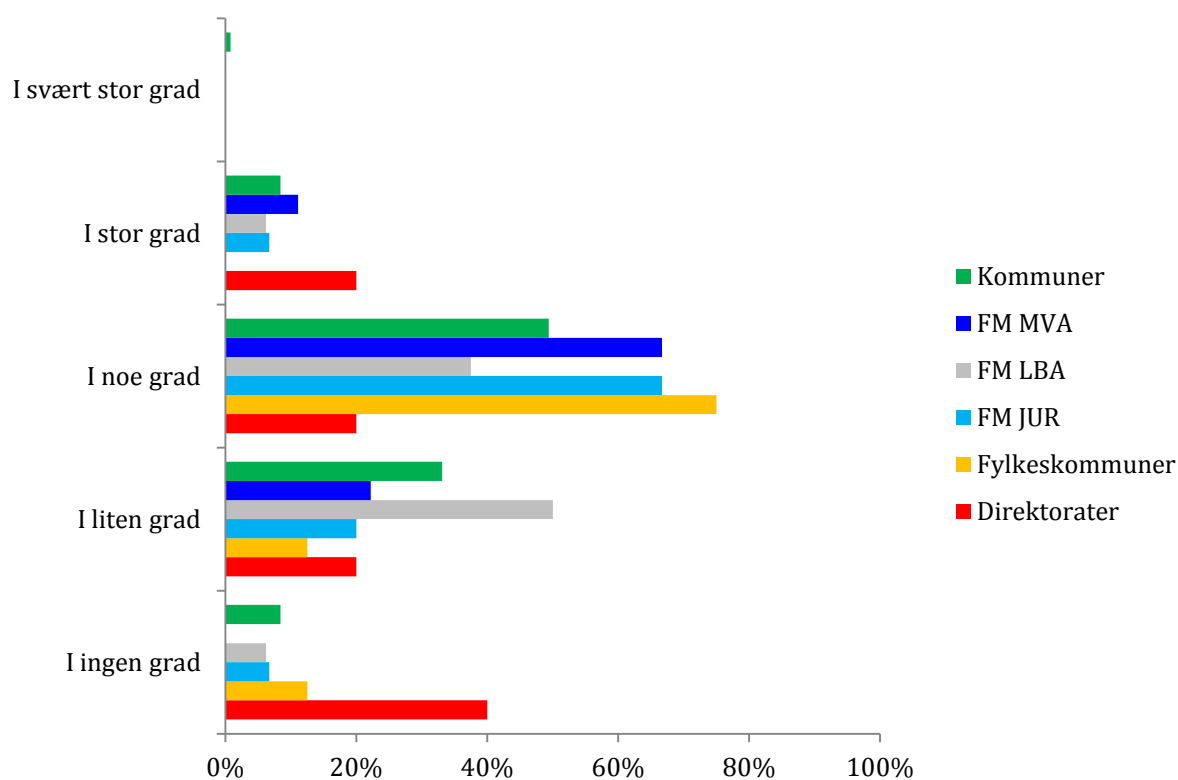
1.19 Spørsmål: I hvilken grad kjenner de hos institusjonen som behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold til veilederen til naturmangfoldloven kapittel II, «Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk – en praktisk innføring» (Miljøverndepartementet)

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	40 %	2	0 %	0	0 %	0	6 %	1	0 %	0	6 %	15
I liten grad	0 %	0	0 %	0	27 %	4	13 %	2	0 %	0	26 %	62
I noe grad	20 %	1	38 %	3	27 %	4	44 %	7	11 %	2	48 %	116
I stor grad	40 %	2	63 %	5	47 %	7	31 %	5	72 %	13	18 %	42
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	17 %	3	2 %	5
Svarende	100 %	5	100 %	8	100 %	15	100 %	16	100 %	18	100 %	240

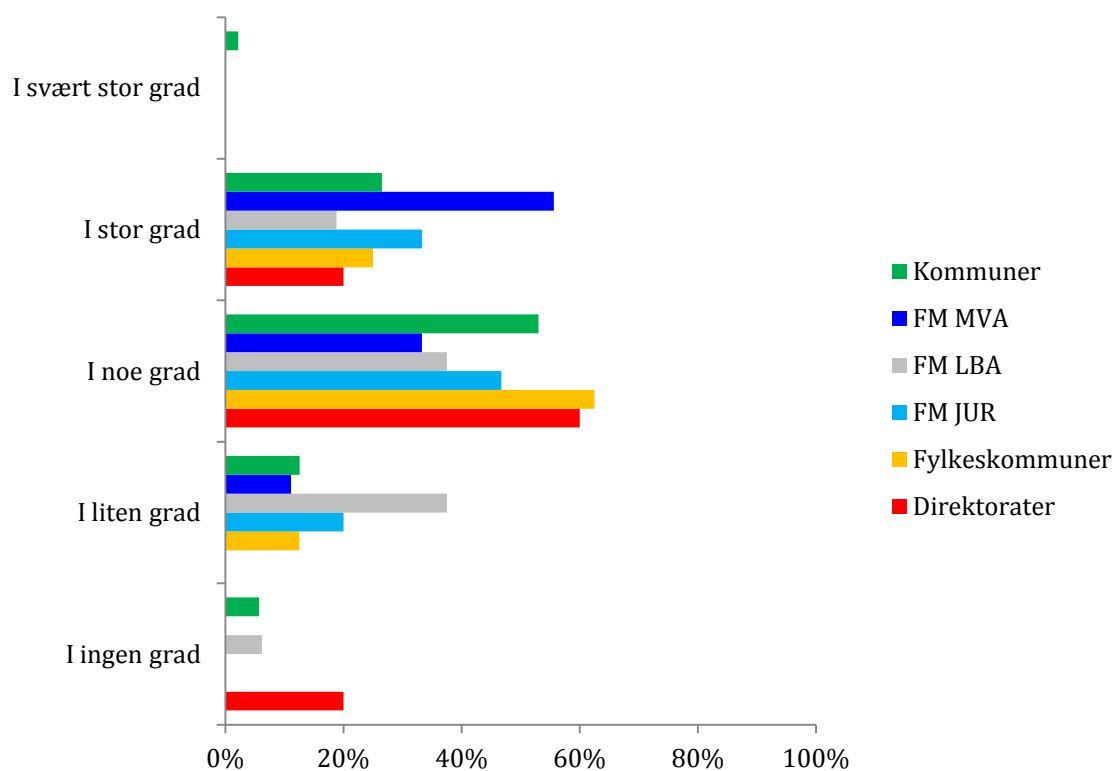
1.20 Spørsmål: Når institusjonen behandler og fatter vedtak i saker som berører naturmangfold, i hvilken grad bruker saksbehandlerne veilederen til naturmangfoldloven kapittel II?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	40,0%	2	12,5%	1	6,7%	1	6,2%	1	0,0%	0	8,4%	20
I liten grad	20,0%	1	12,5%	1	20,0%	3	50,0%	8	22,2%	4	33,1%	79
I noe grad	20,0%	1	75,0%	6	66,7%	10	37,5%	6	66,7%	12	49,4%	118
I stor grad	20,0%	1	0,0%	0	6,7%	1	6,2%	1	11,1%	2	8,4%	20
I svært stor grad	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,8%	2
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	100,1%	15	99,9%	16	100,0%	18	100,1%	239

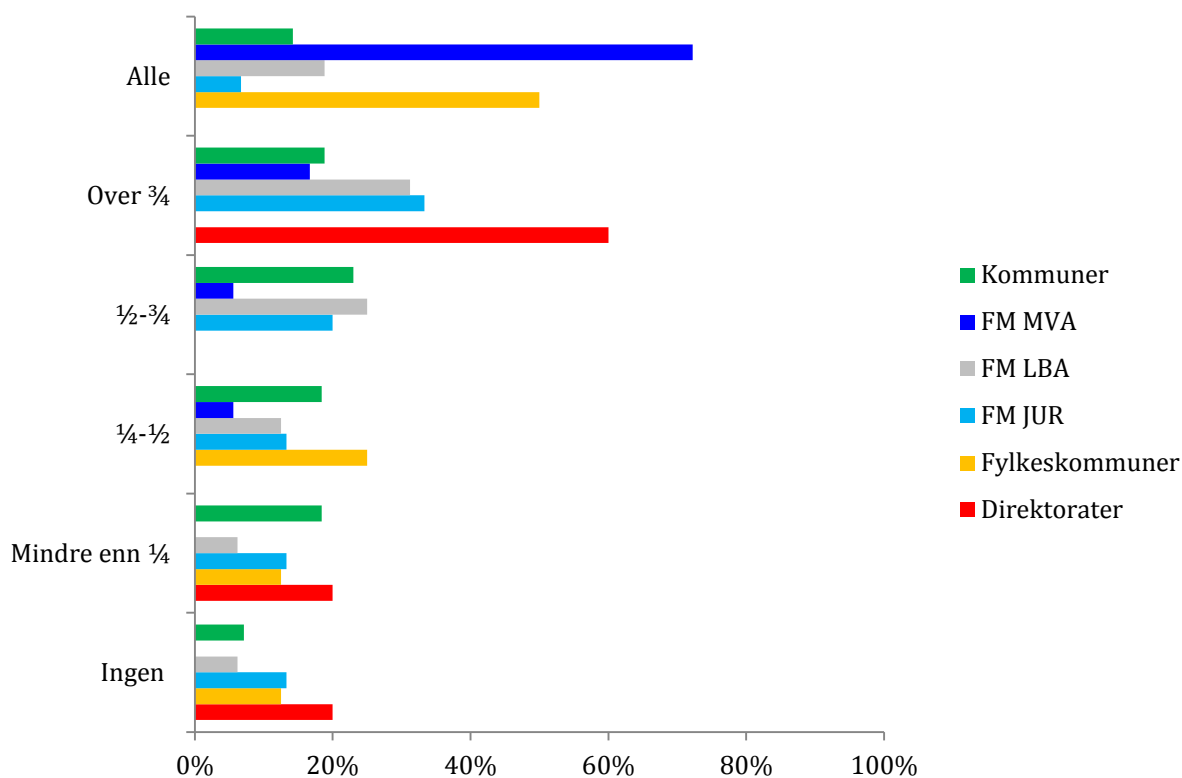
1.21 Spørsmål: Når veilederen benyttes, i hvilken grad oppleves veilederen som nyttig for saksbehandlingen?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	20,0%	1	0,0%	0	0,0%	0	6,2%	1	0,0%	0	5,7%	13
I liten grad	0,0%	0	12,5%	1	20,0%	3	37,5%	6	11,1%	2	12,6%	29
I noe grad	60,0%	3	62,5%	5	46,7%	7	37,5%	6	33,3%	6	53,0%	122
I stor grad	20,0%	1	25,0%	2	33,3%	5	18,8%	3	55,6%	10	26,5%	61
I svært stor grad	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	2,2%	5
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	100,0%	15	100,0%	16	100,0%	18	100,0%	230

1.22 Spørsmål: Hvor stor andel av relevante saksbehandlere hos institusjonen har fått opplæring i naturmangfoldloven?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ingen	20,0%	1	12,5%	1	13,3%	2	6,2%	1	0,0%	0	7,1%	17
Mindre enn ¼	20,0%	1	12,5%	1	13,3%	2	6,2%	1	0,0%	0	18,4%	44
¼-½	0,0%	0	25,0%	2	13,3%	2	12,5%	2	5,6%	1	18,4%	44
½-¾	0,0%	0	0,0%	0	20,0%	3	25,0%	4	5,6%	1	23,0%	55
Over ¾	60,0%	3	0,0%	0	33,3%	5	31,2%	5	16,7%	3	18,8%	45
Alle	0,0%	0	50,0%	4	6,7%	1	18,8%	3	72,2%	13	14,2%	34
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	99,9%	15	99,9%	16	100,1%	18	99,9%	239

1.23 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

Direktorater (om eget kunnskapsnivå)

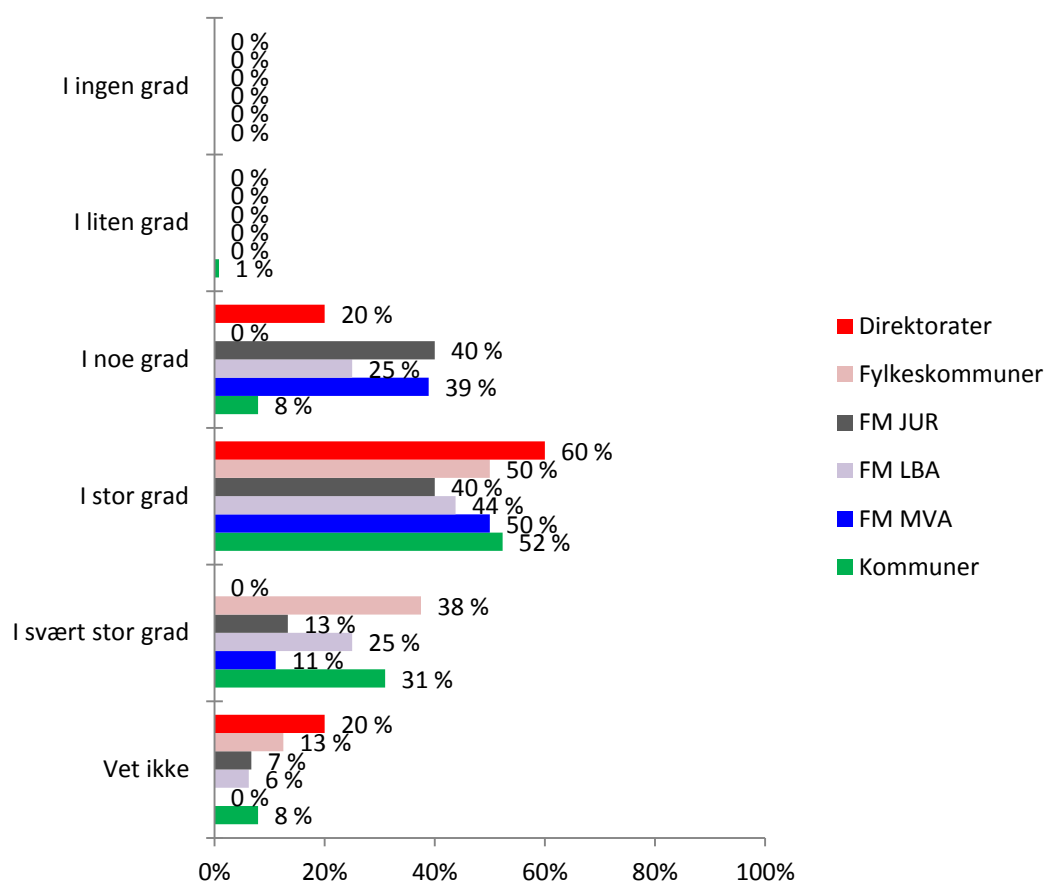
	Direktorater	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	60,0%	3
I noe grad	0,0%	0
I stor grad	40,0%	2
I svært stor grad	0,0%	0
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	5

Fylkeskommuner (om eget kunnskapsnivå)

	Fylkeskommunen	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	0,0%	0
I noe grad	37,5%	3
I stor grad	37,5%	3
I svært stor grad	25,0%	2
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	8

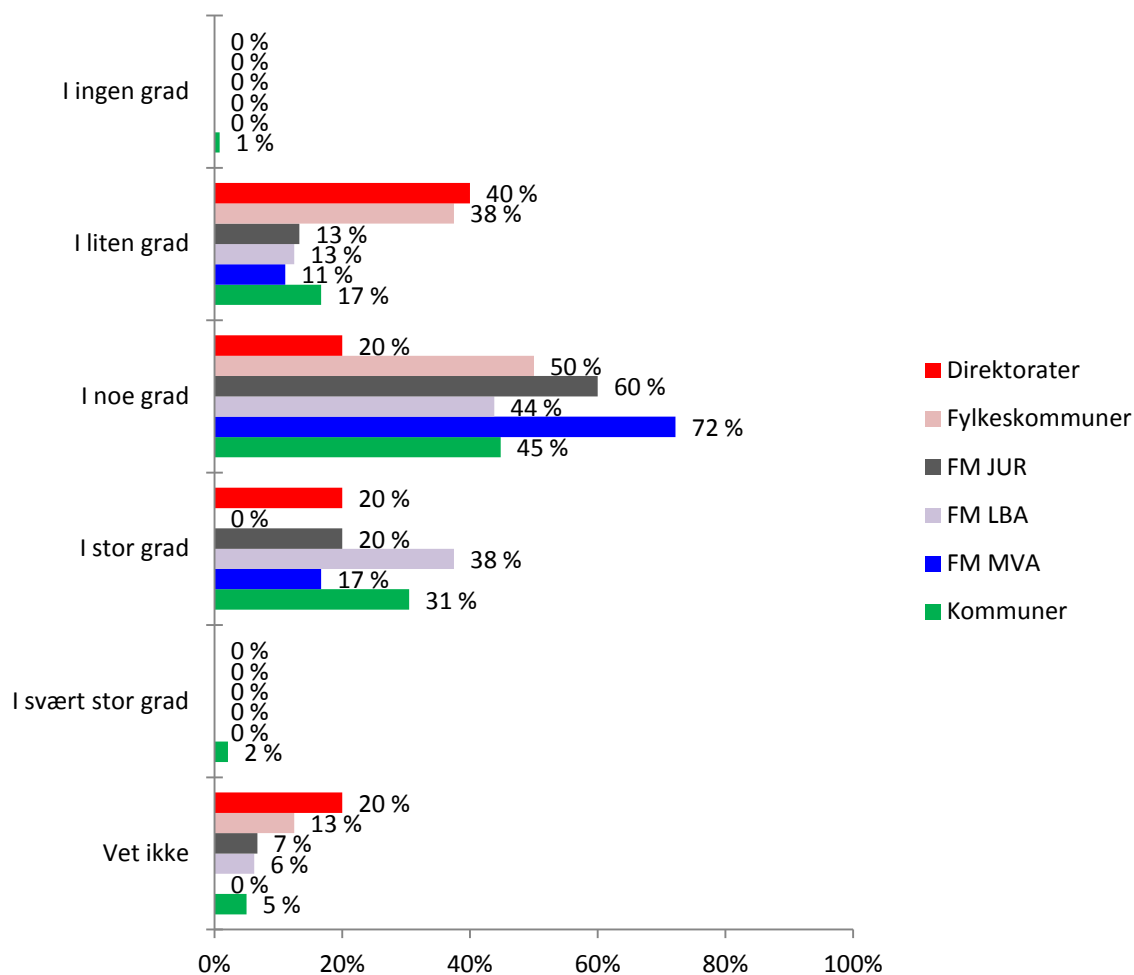
Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	7 %	1	6 %	1	0 %	0	8 %	19
I svært stor grad	0 %	0	38 %	3	13 %	2	25 %	4	11 %	2	31 %	74
I stor grad	60 %	3	50 %	4	40 %	6	44 %	7	50 %	9	52 %	125
I noe grad	20 %	1	0 %	0	40 %	6	25 %	4	39 %	7	8 %	19
I liten grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
Svarende		5		8		15		16		18		239

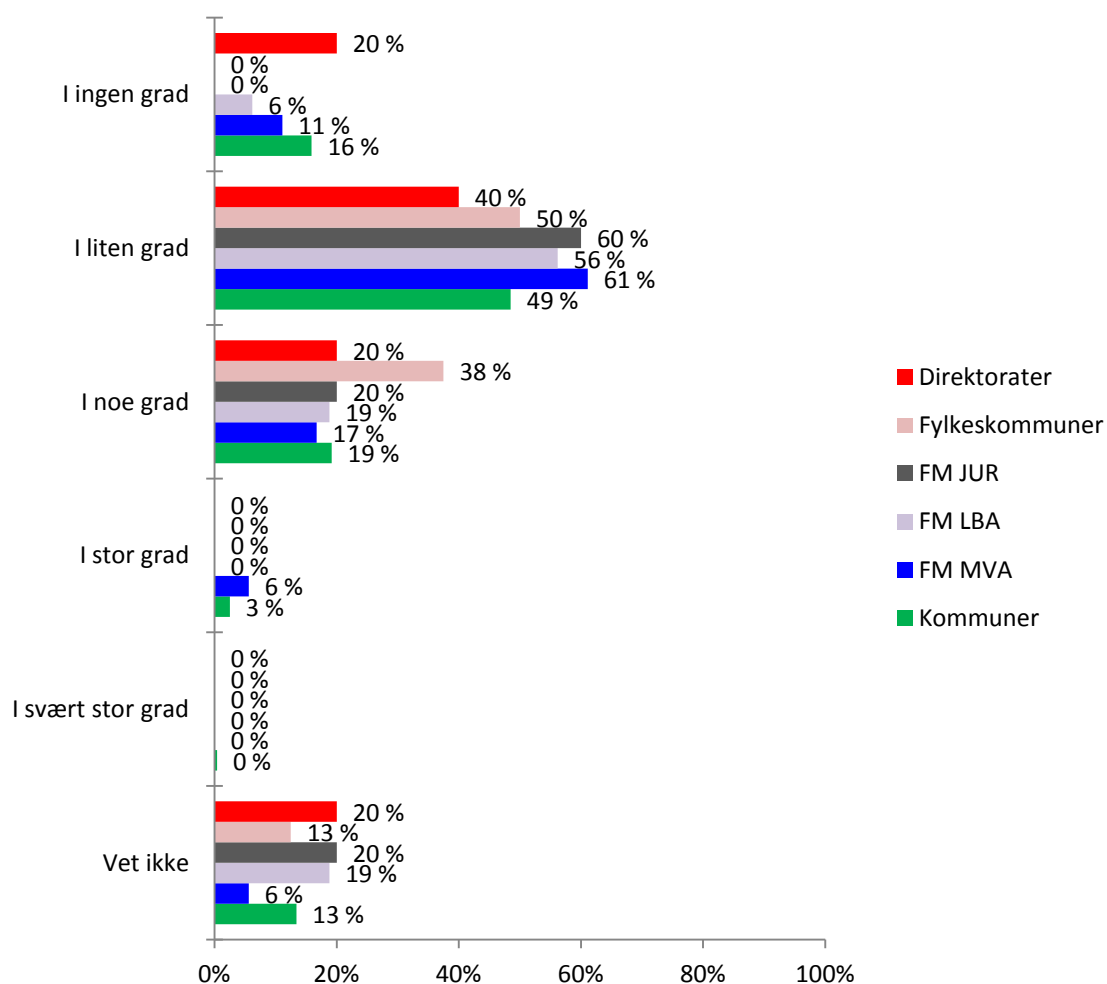
Kommunene i fylket

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	7 %	1	6 %	1	0 %	0	5 %	12
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	2 %	5
I stor grad	20 %	1	0 %	0	20 %	3	38 %	6	17 %	3	31 %	73
I noe grad	20 %	1	50 %	4	60 %	9	44 %	7	72 %	13	45 %	107
I liten grad	40 %	2	38 %	3	13 %	2	13 %	2	11 %	2	17 %	40
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Svarende		5		8		15		16		18		239

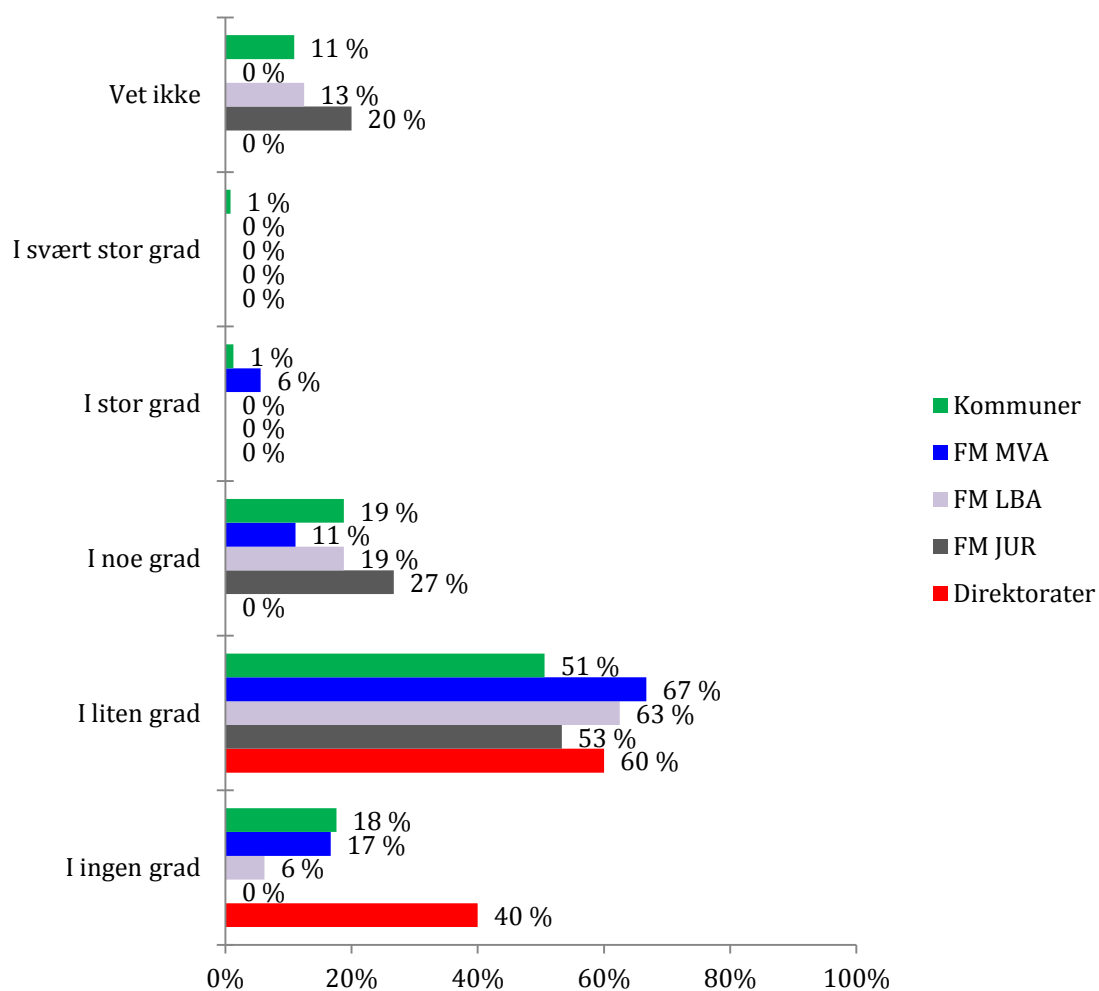
Tiltakshavere

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	20 %	3	19 %	3	6 %	1	13 %	32
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	3 %	6
I noe grad	20 %	1	38 %	3	20 %	3	19 %	3	17 %	3	19 %	46
I liten grad	40 %	2	50 %	4	60 %	9	56 %	9	61 %	11	49 %	116
I ingen grad	20 %	1	0 %	0	0 %	0	6 %	1	11 %	2	16 %	38
Svarende		5		8		15		16		18		239

Næringsutøvere og grunneiere

	Direktorater		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	40 %	2	0 %	0	6 %	1	17 %	3	18 %	42
I liten grad	60 %	3	53 %	8	63 %	10	67 %	12	51 %	121
I noe grad	0 %	0	27 %	4	19 %	3	11 %	2	19 %	45
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	1 %	3
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Vet ikke	0 %	0	20 %	3	13 %	2	0 %	0	11 %	26
Svarende	100 %	5	100 %	15	100 %	16	100 %	18	100 %	239

1.24 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket knyttet til de miljørettslige prinsippene hos følgende aktører:

Direktorater (om eget kunnskapsnivå)

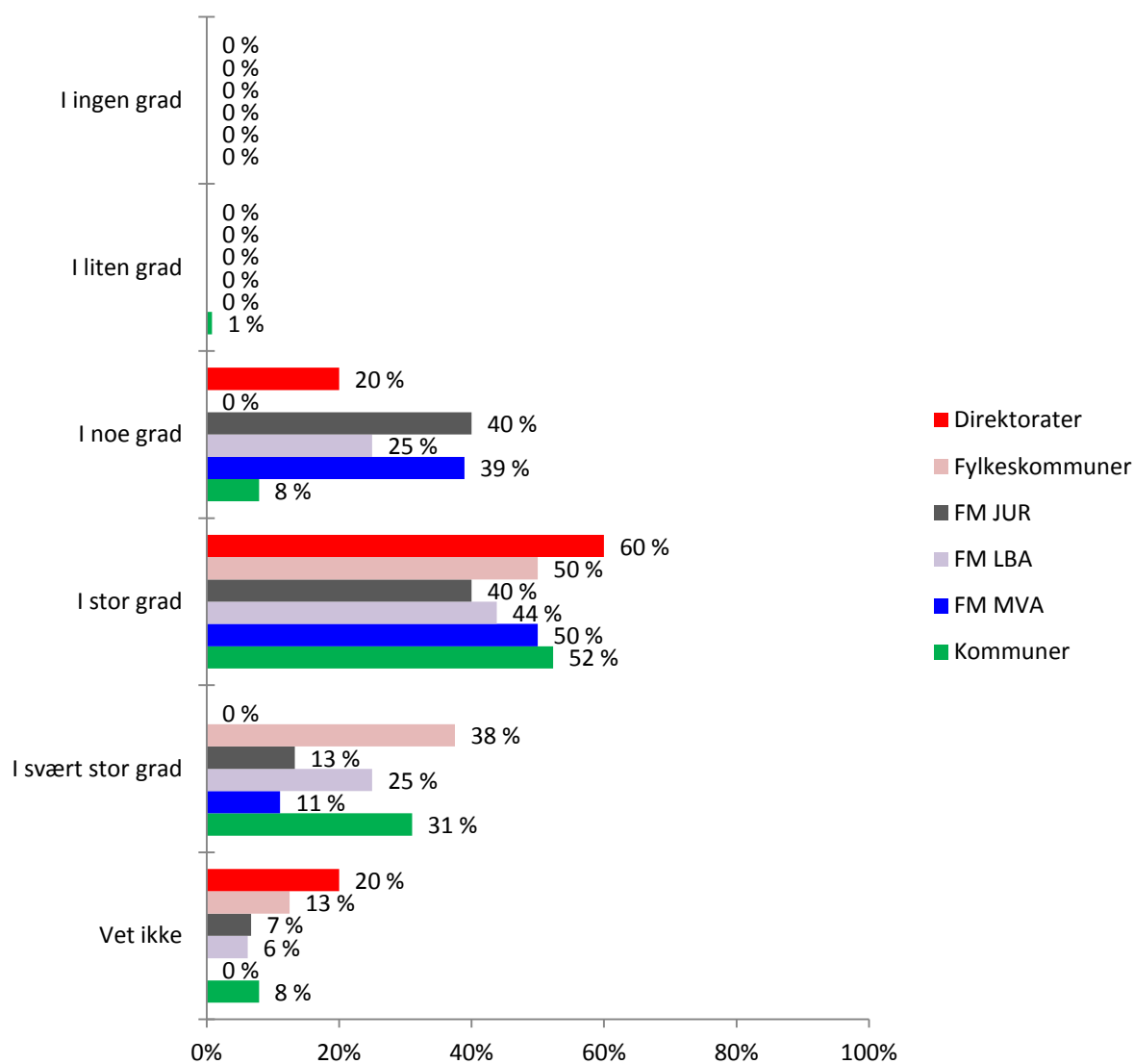
	Direktorater	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	60,0%	3
I noe grad	0,0%	0
I stor grad	40,0%	2
I svært stor grad	0,0%	0
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	5

Fylkeskommuner (om eget kunnskapsnivå)

	Fylkeskommunen	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	0,0%	0
I noe grad	37,5%	3
I stor grad	37,5%	3
I svært stor grad	25,0%	2
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	8

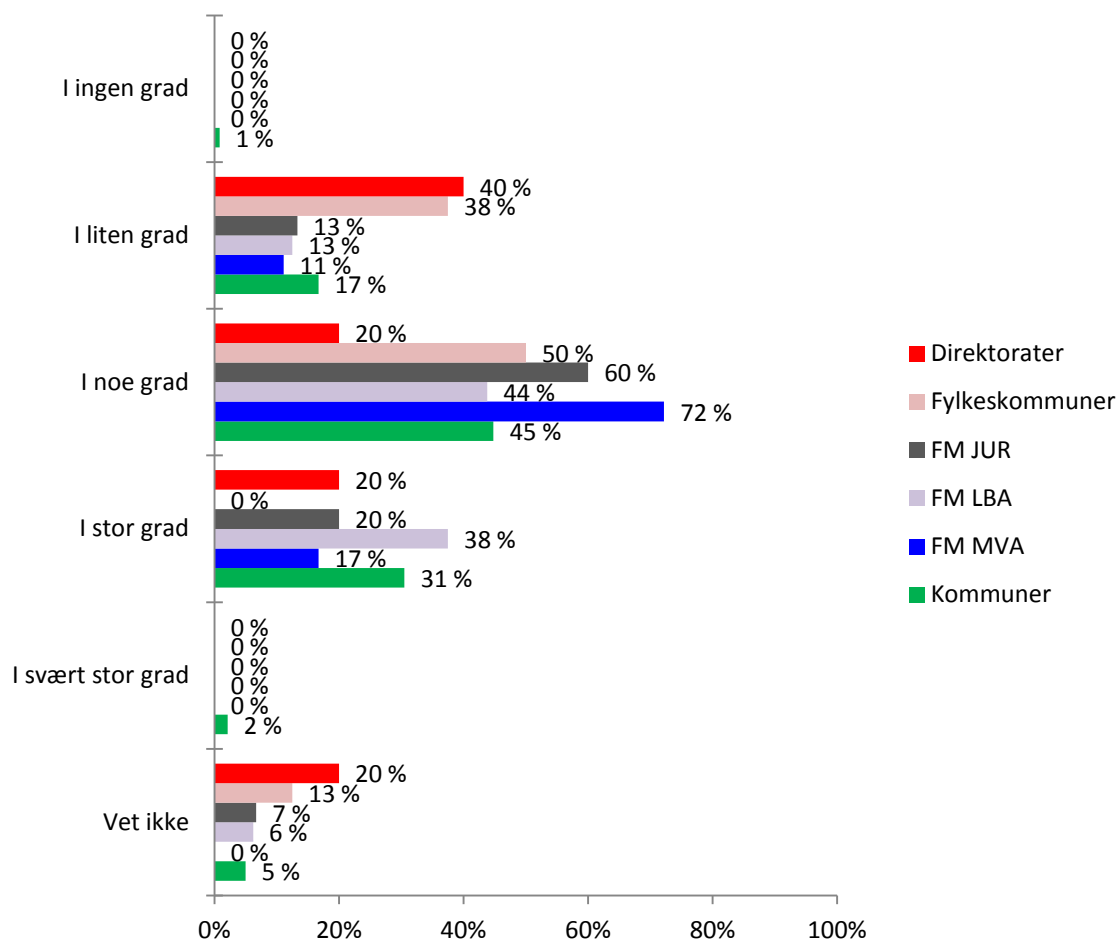
Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	7 %	1	6 %	1	0 %	0	8 %	19
I svært stor grad	0 %	0	38 %	3	13 %	2	25 %	4	11 %	2	31 %	74
I stor grad	60 %	3	50 %	4	40 %	6	44 %	7	50 %	9	52 %	125
I noe grad	20 %	1	0 %	0	40 %	6	25 %	4	39 %	7	8 %	19
I liten grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
Svarende		5		8		15		16		18		239

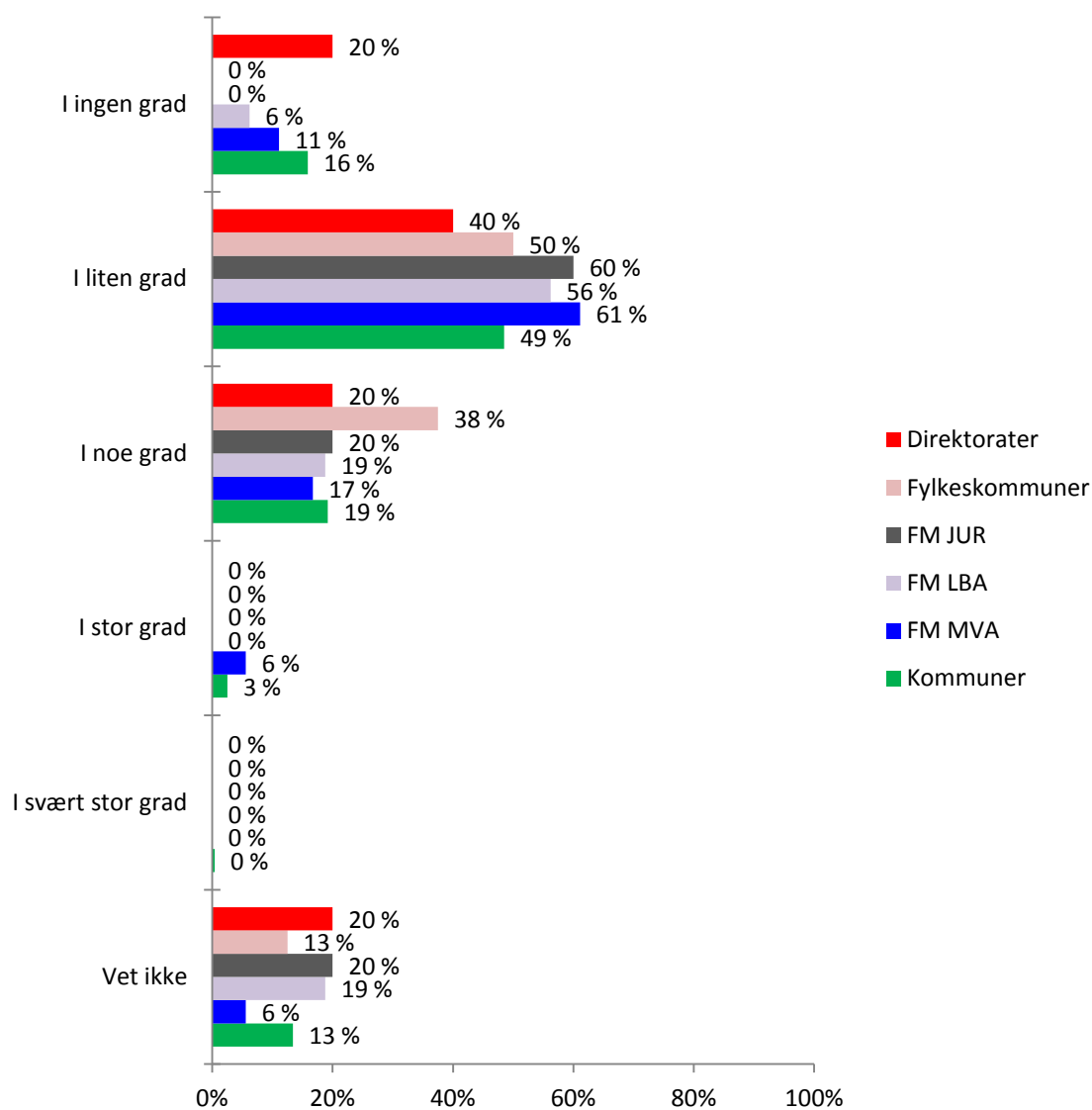
Kommunene i fylket

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	7 %	1	6 %	1	0 %	0	5 %	12
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	2 %	5
I stor grad	20 %	1	0 %	0	20 %	3	38 %	6	17 %	3	31 %	73
I noe grad	20 %	1	50 %	4	60 %	9	44 %	7	72 %	13	45 %	107
I liten grad	40 %	2	38 %	3	13 %	2	13 %	2	11 %	2	17 %	40
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Svarende		5		8		15		16		18		239

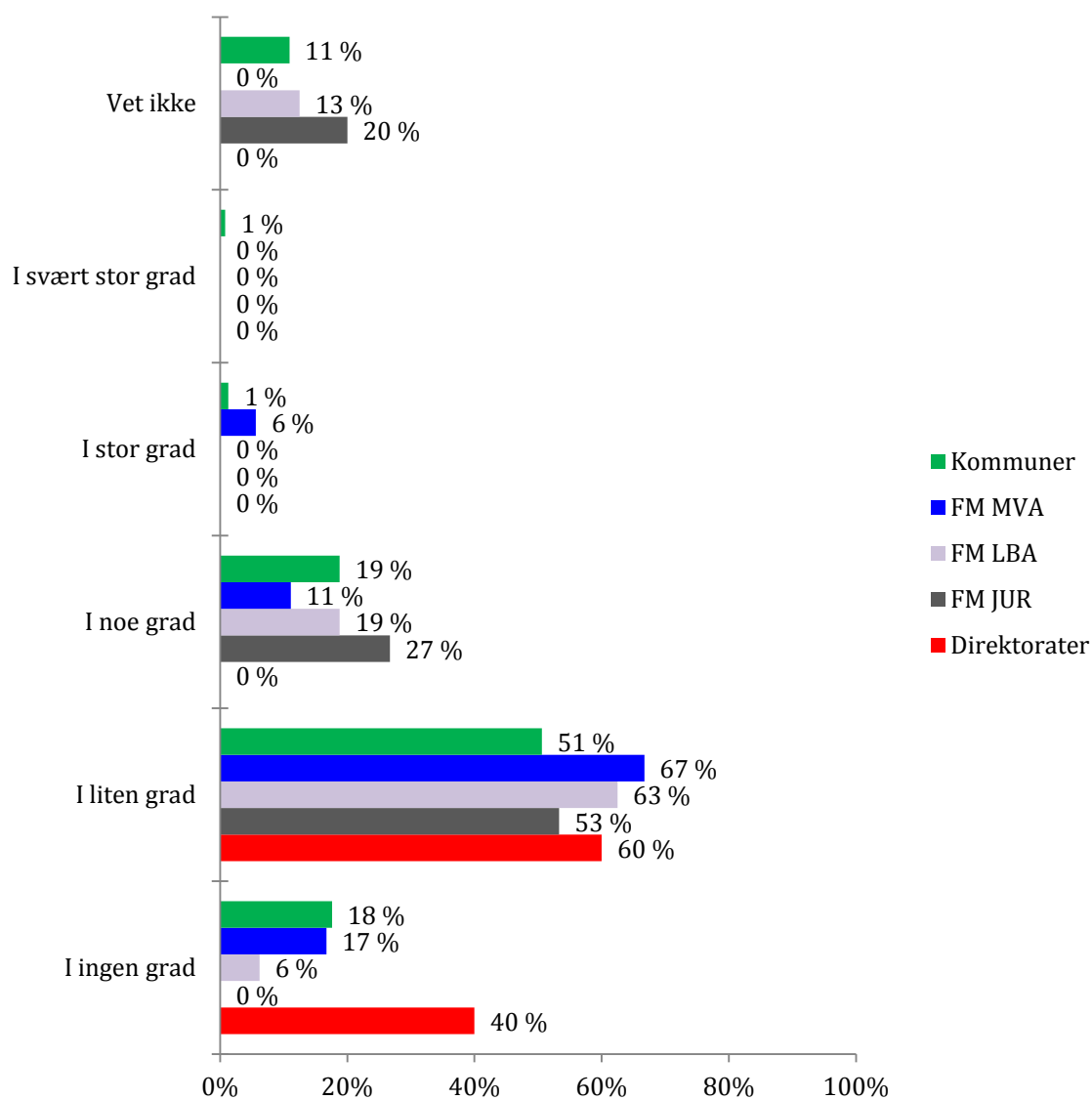
Tiltakshavere

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	20 %	3	19 %	3	6 %	1	13 %	32
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	3 %	6
I noe grad	20 %	1	38 %	3	20 %	3	19 %	3	17 %	3	19 %	46
I liten grad	40 %	2	50 %	4	60 %	9	56 %	9	61 %	11	49 %	116
I ingen grad	20 %	1	0 %	0	0 %	0	6 %	1	11 %	2	16 %	38
Svarende		5		8		15		16		18		239

Næringsutøvere og grunneiere

	Direktorater		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	40 %	2	0 %	0	6 %	1	17 %	3	18 %	42
I liten grad	60 %	3	53 %	8	63 %	10	67 %	12	51 %	121
I noe grad	0 %	0	27 %	4	19 %	3	11 %	2	19 %	45
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	6 %	1	1 %	3
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	1 %	2
Vet ikke	0 %	0	20 %	3	13 %	2	0 %	0	11 %	26
Svarende	100 %	5	100 %	15	100 %	16	100 %	18	100 %	239

1.25 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om naturmangfold hos følgende aktører:

Direktorater (om eget kunnskapsnivå)

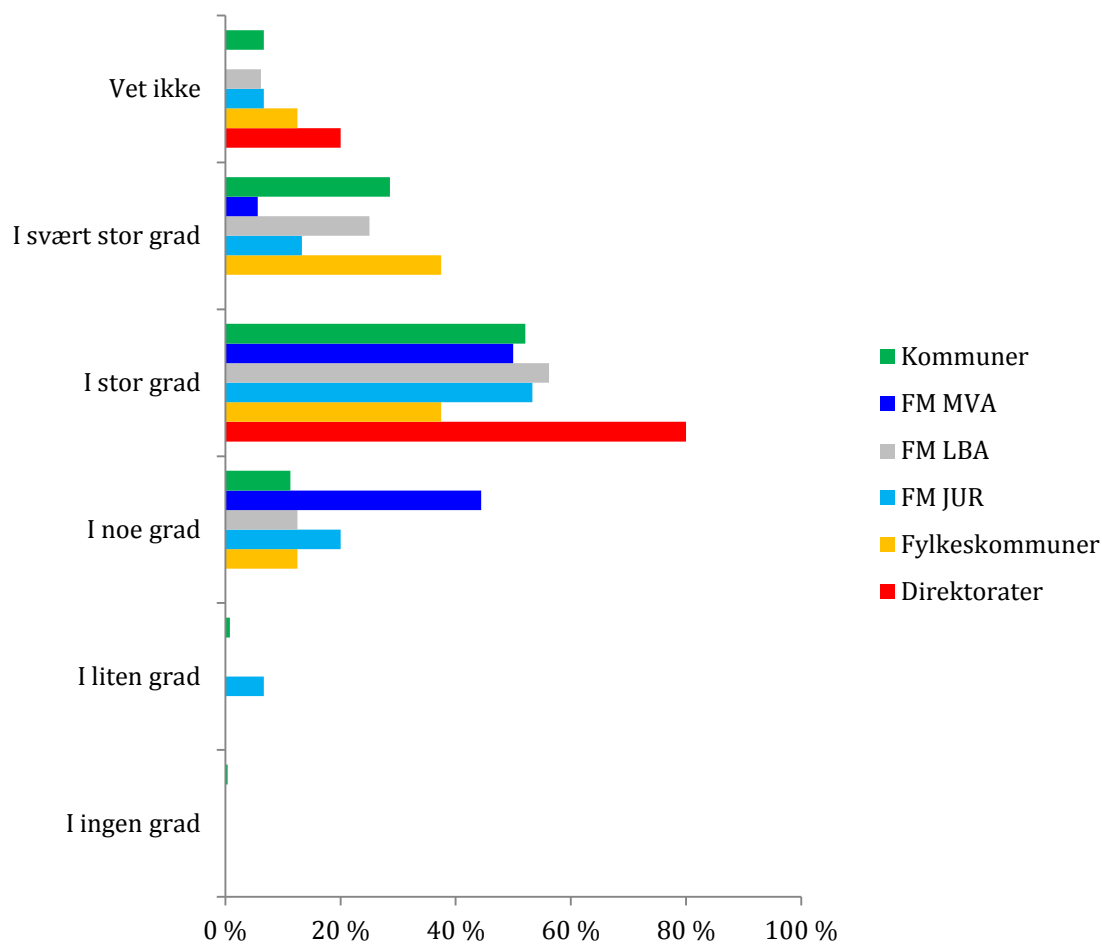
	Direktorater	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	20,0%	1
I noe grad	40,0%	2
I stor grad	40,0%	2
I svært stor grad	0,0%	0
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	5

Fylkeskommuner (om eget kunnskapsnivå)

	Fylkeskommunen	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	0,0%	0
I noe grad	37,5%	3
I stor grad	37,5%	3
I svært stor grad	25,0%	2
Vet ikke	0,0%	0
Svarende	100,0%	8

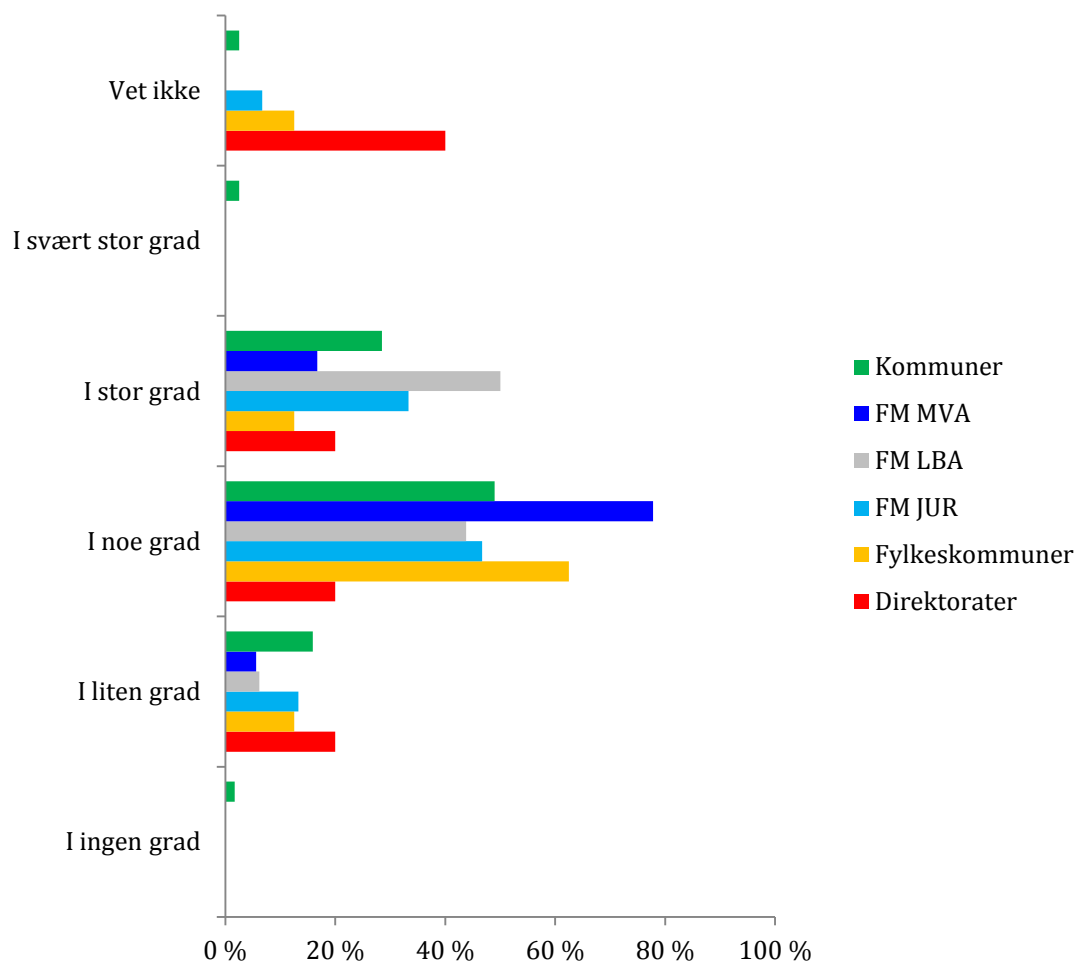
Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,4%	1
I liten grad	0,0%	0	0,0%	0	6,7%	1	0,0%	0	0,0%	0	0,8%	2
I noe grad	0,0%	0	12,5%	1	20,0%	3	12,5%	2	44,4%	8	11,3%	27
I stor grad	80,0%	4	37,5%	3	53,3%	8	56,2%	9	50,0%	9	52,1%	124
I svært stor grad	0,0%	0	37,5%	3	13,3%	2	25,0%	4	5,6%	1	28,6%	68
Vet ikke	20,0%	1	12,5%	1	6,7%	1	6,2%	1	0,0%	0	6,7%	16
Svarende	100,0%	5	100,0%	8	100,0%	15	99,9%	16	100,0%	18	99,9%	238

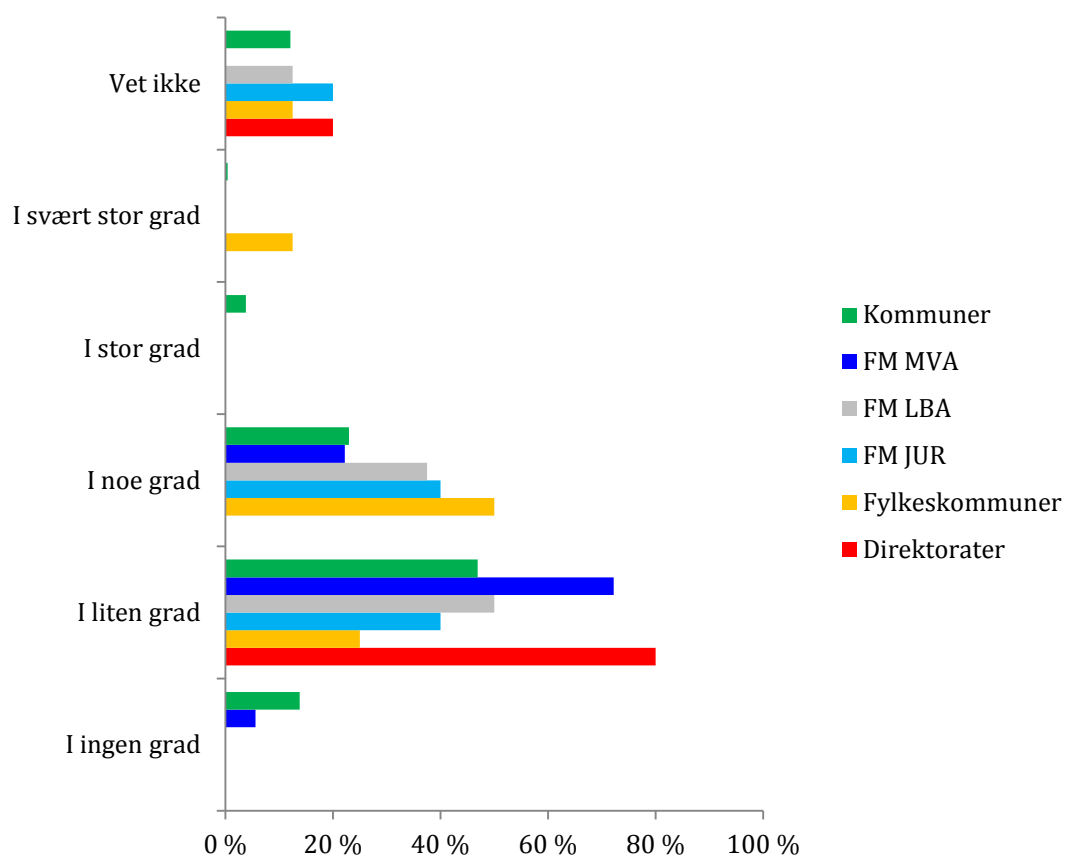
Kommunene i fylket

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	1,7%	4
I liten grad	20 %	1	12,5%	1	13,3%	2	6,2%	1	5,6%	1	15,9%	38
I noe grad	20 %	1	62,5%	5	46,7%	7	43,8%	7	77,8%	14	49,0%	117
I stor grad	20 %	1	12,5%	1	33,3%	5	50,0%	8	16,7%	3	28,5%	68
I svært stor grad	0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	2,5%	6
Vet ikke	40 %	2	12,5%	1	6,7%	1	0,0%	0	0,0%	0	2,5%	6
Svarende	100 %	5	100 %	8	100 %	15	100,0%	16	100,1%	18	100,1%	239

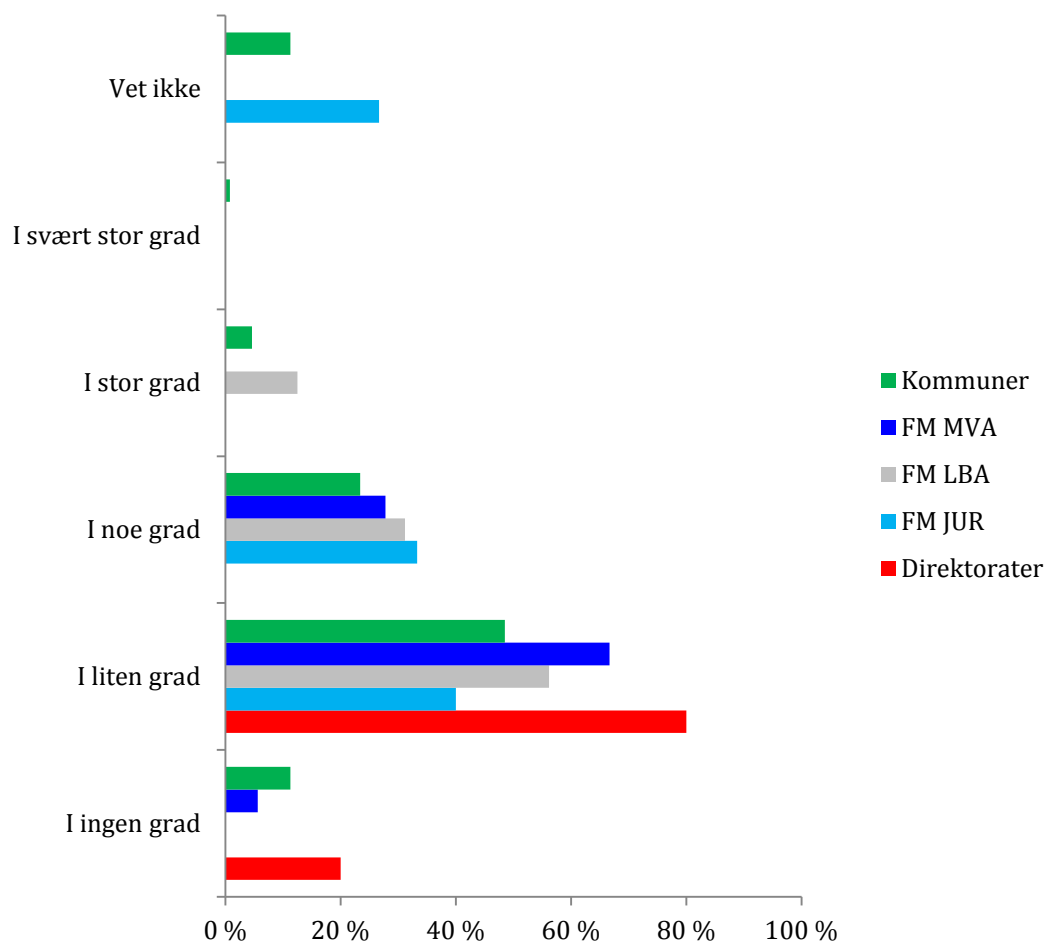
Tiltakshavere

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	5,6%	1	13,8%	33
I liten grad	80 %	4	25 %	2	40,0%	6	50,0%	8	72,2%	13	46,9%	112
I noe grad	0 %	0	50 %	4	40,0%	6	37,5%	6	22,2%	4	23,0%	55
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	3,8%	9
I svært stor grad	0 %	0	13 %	1	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,4%	1
Vet ikke	20 %	1	13 %	1	20,0%	3	12,5%	2	0,0%	0	12,1%	29
Svarende	100 %	5	100 %	8	100 %	15	100,0%	16	100,0%	18	100,0%	239

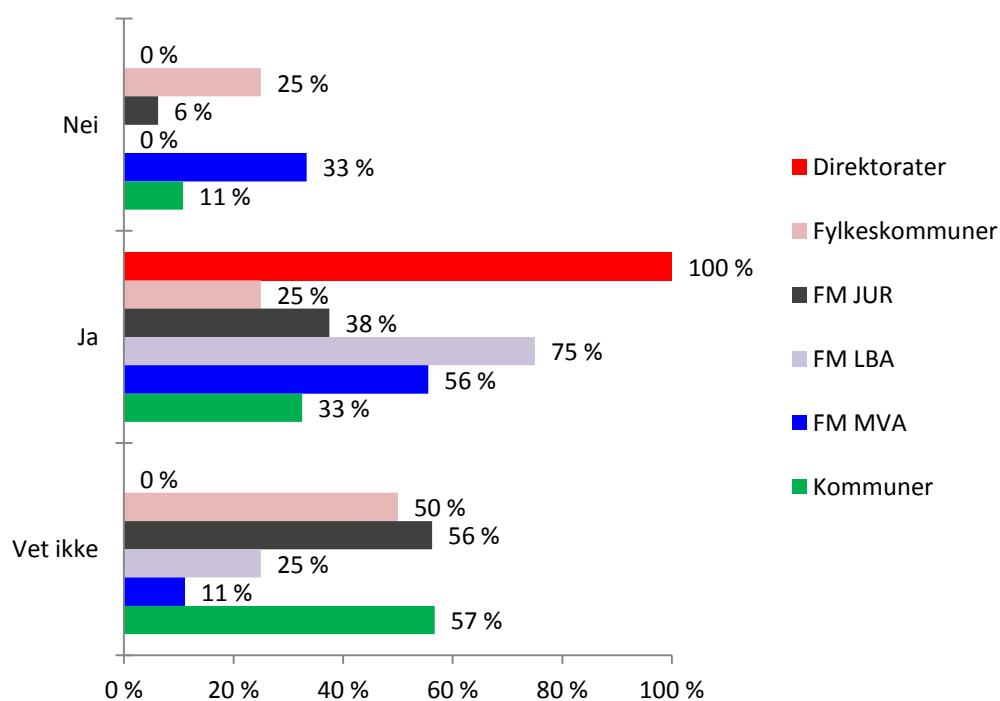
Næringsutøvere og grunneiere

	Direktorater		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I ingen grad	20 %	1	0,0%	0	0,0%	0	5,6%	1	11,3%	27
I liten grad	80 %	4	40,0%	6	56,2%	9	66,7%	12	48,5%	116
I noe grad	0 %	0	33,3%	5	31,2%	5	27,8%	5	23,4%	56
I stor grad	0 %	0	0,0%	0	12,5%	2	0,0%	0	4,6%	11
I svært stor grad	0 %	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,8%	2
Vet ikke	0 %	0	26,7%	4	0,0%	0	0,0%	0	11,3%	27
Svarende	100 %	5	100 %	15	99,9%	16	100,1%	18	99,9%	239

1.26 Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om de miljørettslige prinsippene?

	Direktorater		Fylkeskommuner		FM JUR		FM LBA		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	0 %	0	25 %	2	6 %	1	0 %	0	33 %	6	11 %	26
Ja	100 %	5	25 %	2	38 %	6	75 %	12	56 %	10	33 %	78
Vet ikke	0 %	0	50 %	4	56 %	9	25 %	4	11 %	2	57 %	136
Svarende		5		8		16		16		18		240

2 Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende prioriterte arter

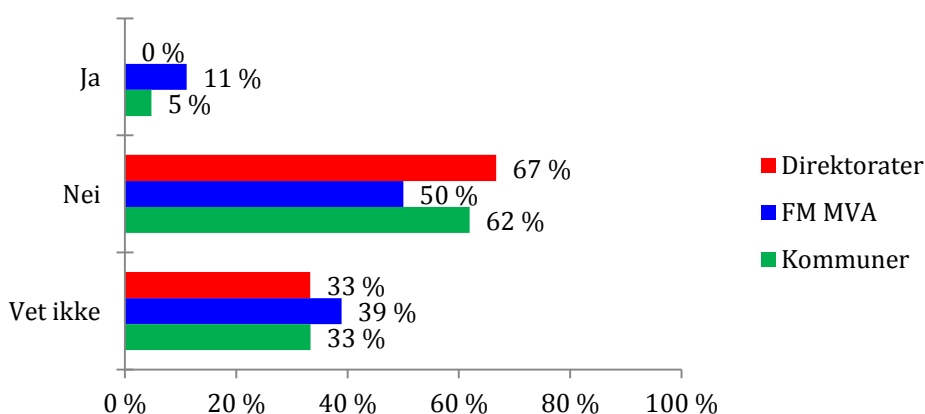
2.1 Spørsmål: Finnes en eller flere av de åtte prioriterte artene i kommunen?

Kommunen (spørsmål bare rettet til kommunene)

	Kommuner	
	Prosent	Antall
Nei	74,0%	188
Ja	26,0%	66
Svarende	100,0%	254

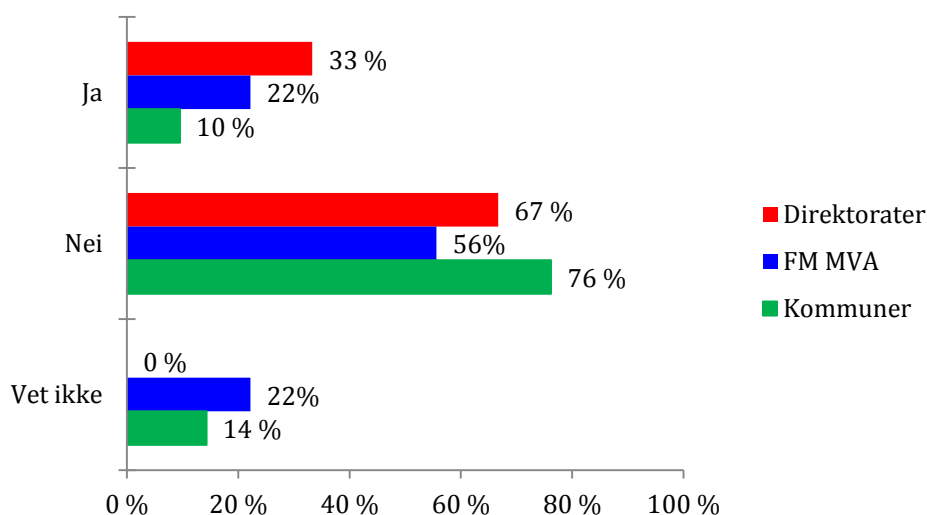
2.2 Spørsmål: Kjenner institusjonen til lokaliteter der en dokumentert bestandsøkning eller en bedret tilstand for en PA har funnet sted etter at forskriftene om PA trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av prioritering av en PA?

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0%	0	11%	2	5%	3
Nei	67%	2	50%	9	62%	39
Vet ikke	33%	1	39%	7	33%	21
Svarende	100%	3	100%	18	100%	63

2.3 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA ved at prioriteringen har stoppet fysisk ødeleggelse av en lokalitet eller har endret utforming av et tiltak slik at potensielt negative effekter på arten ble redusert eller unngått?

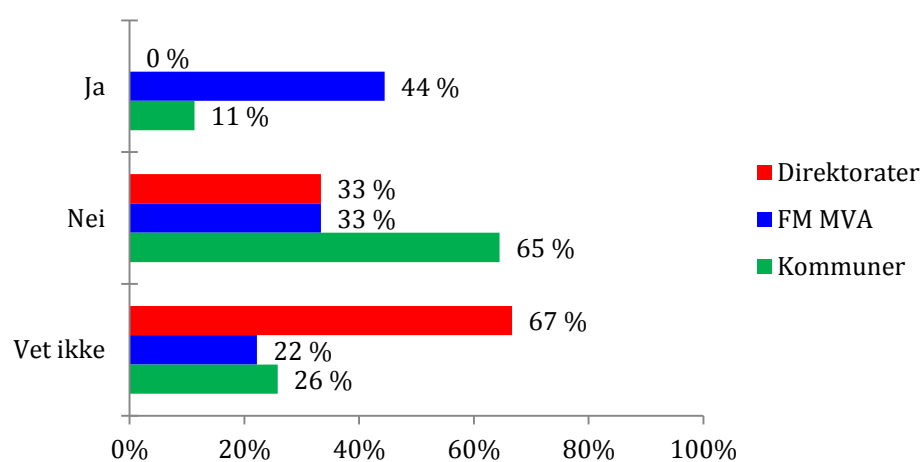
	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	33 %	1	22 %	4	10%	6
Nei	67 %	2	56 %	10	76%	48
Vet ikke	0 %	0	22 %	4	14%	9
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	63

2.4 Spørsmål: Kjenner institusjonen til andre årsaker (enn de under forrige spørsmål) til at prioritering av en art som PA trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt (bestandsøkning/bedre tilstand/forhindret skader) for en lokalitet med en PA?

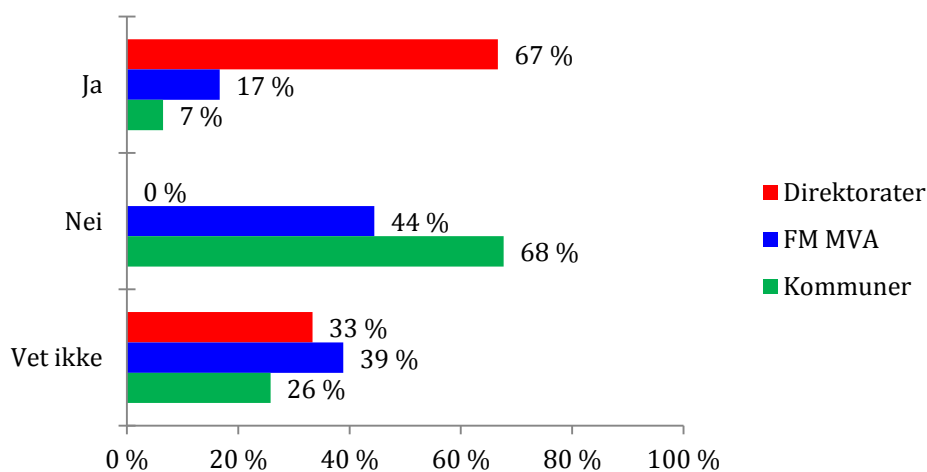
a) Bruk av tilskuddsordning for en PA

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0%	0	44%	8	11%	7
Nei	33%	1	33%	6	65%	40
Vet ikke	67%	2	22%	4	26%	16
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100%	62

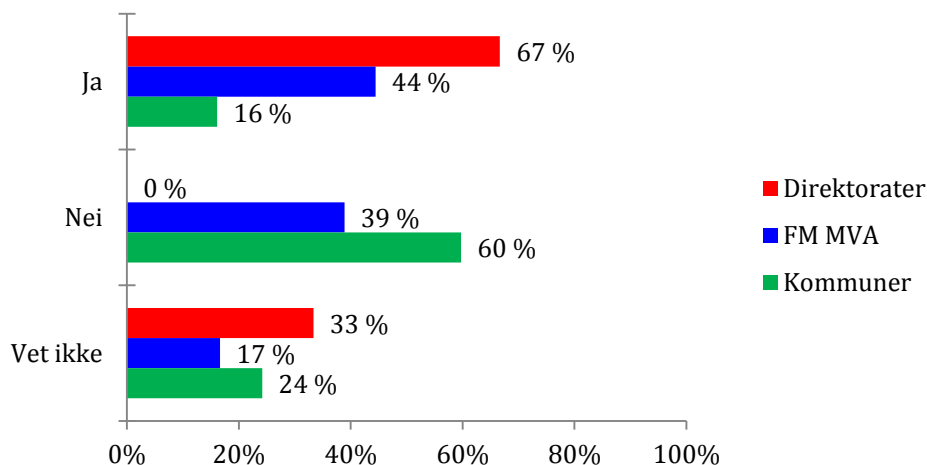
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en PA

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	67%	2	17%	3	7%	4
Nei	0%	0	44%	8	68%	42
Vet ikke	33%	1	39%	7	26%	16
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	62

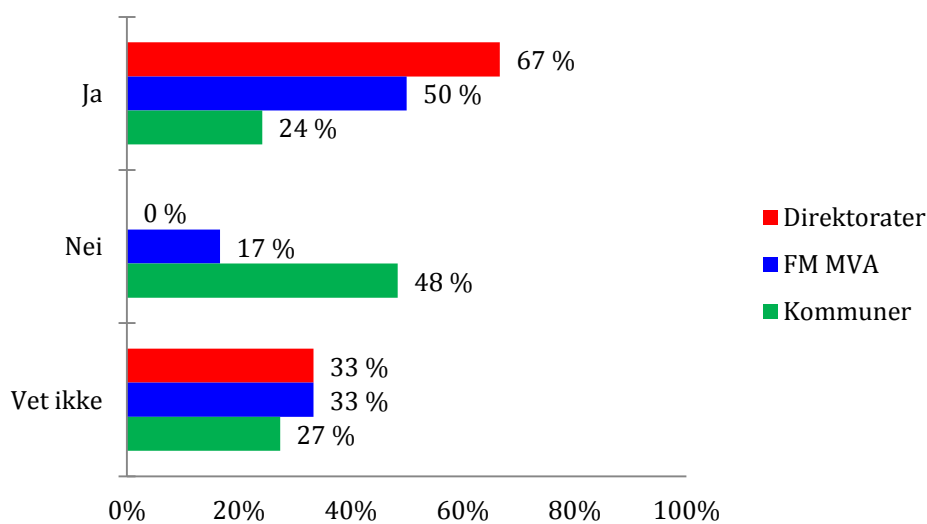
c) Økt skjøtsel av en PA

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	67 %	2	44 %	8	16%	10
Nei	0 %	0	39 %	7	60%	37
Vet ikke	33 %	1	17 %	3	24%	15
Svarende	100 %	3	100 %	18	100 %	62

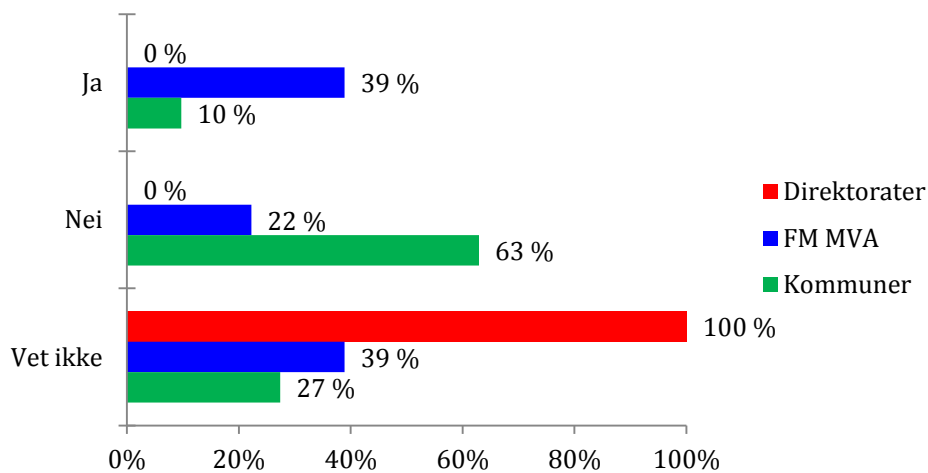
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en PA

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	67 %	2	50 %	9	24 %	15
Nei	0 %	0	17 %	3	48 %	30
Vet ikke	33 %	1	33 %	6	27 %	17
Svarende	100 %	3	100 %	18	100 %	62

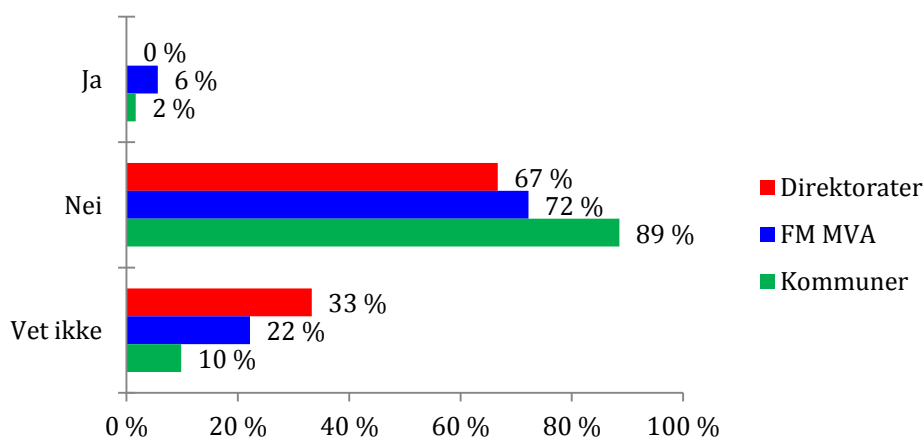
e) Positive effekter som følge av handlingsplan for en PA

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0 %	0	39 %	7	10%	6
Nei	0 %	0	22 %	4	63%	39
Vet ikke	100 %	3	39 %	7	27%	17
Svarende	100 %	3	100 %	18	100 %	62

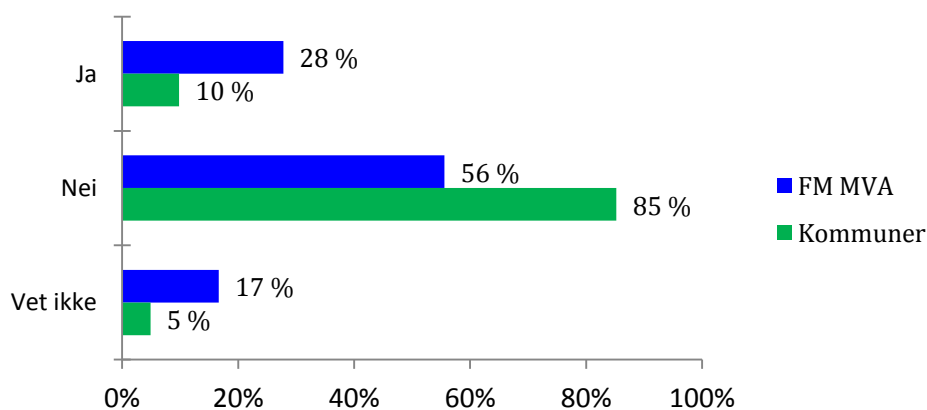
2.5 Spørsmål: Kjenner aktøren til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende å gjennomføre?

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0%	0	6%	1	2%	1
Nei	67%	2	72%	13	89%	54
Vet ikke	33%	1	22%	4	10%	6
Svarende	100%	3	100%	18	100%	61

2.6 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til at saker eller planprosesser har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende å gjennomføre?

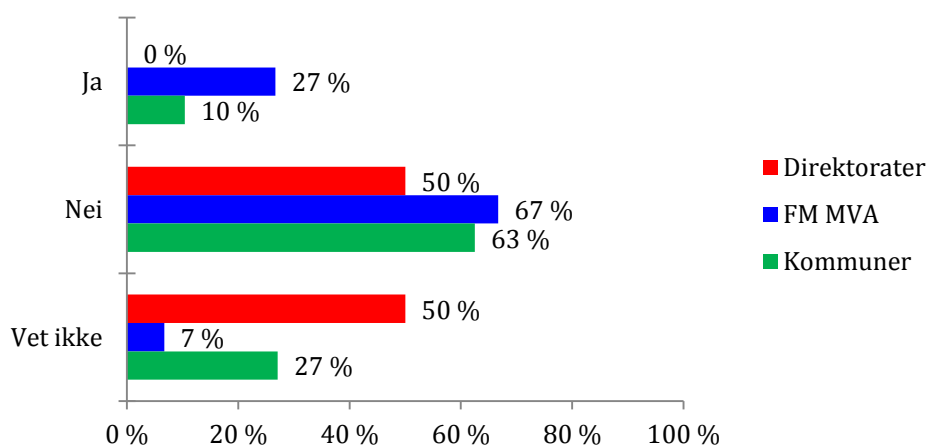
	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	28%	5	10%	6
Nei	56%	10	85%	52
Vet ikke	17%	3	5%	3
Svarende	100%	18	100%	61

2.7 Spørsmål: Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under de to foregående spørsmålene, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en PA (eventuelt tidspunktet arten fikk status som PA) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

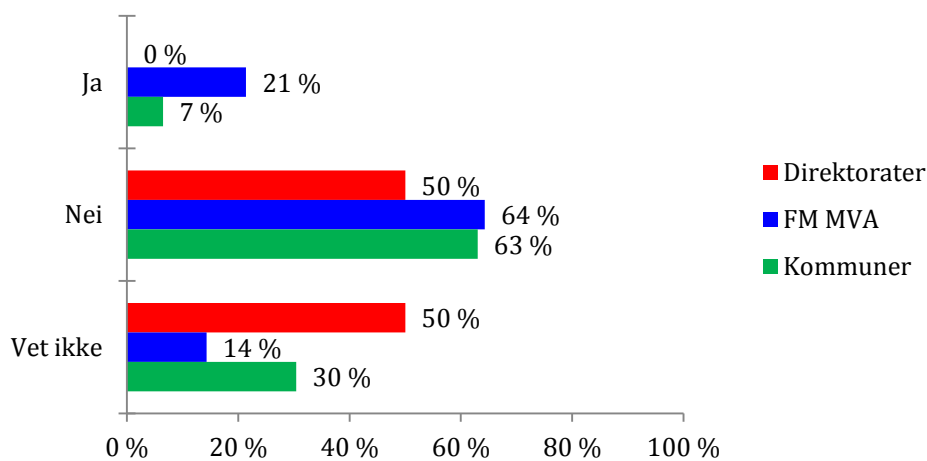
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/planprosessene

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0%	0	27%	4	10%	7
Nei	50%	1	67%	10	63%	30
Vet ikke	50%	1	7%	1	27%	11
Svarende	100%	2	100%	15	100%	48

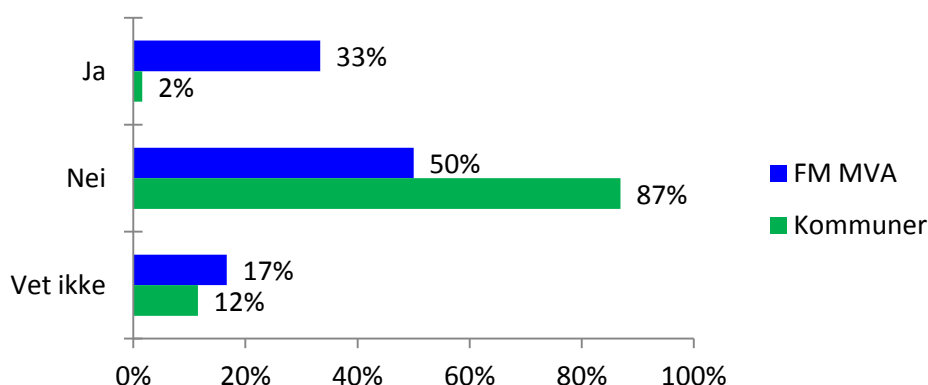
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/planprosessene

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0%	0	21%	3	7%	5
Nei	50%	1	64%	9	63%	29
Vet ikke	50%	1	14%	2	30%	12
Svarende	100%	2	100%	14	100%	46

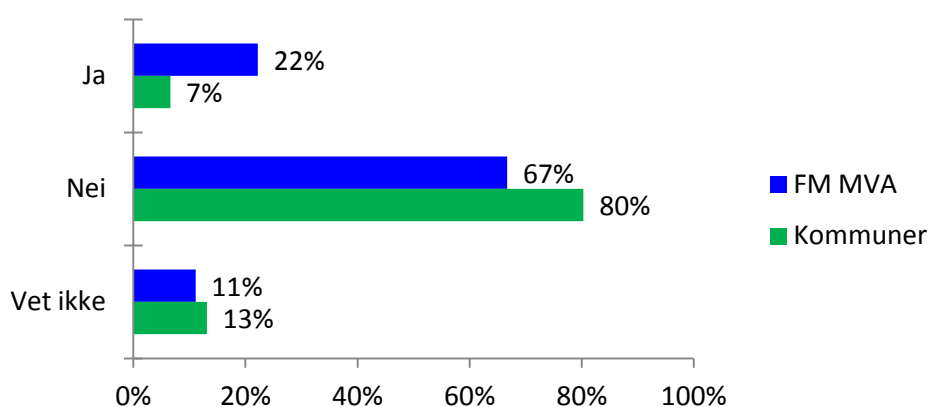
2.8 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	33,3%	6	1,6%	1
Nei	50,0%	9	86,9%	53
Vet ikke	16,7%	3	11,5%	7
Svarende	100,0%	18	100,0%	61

2.9 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der prioritering av en art (PA) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	22,2%	4	6,6%	4
Nei	66,7%	12	80,3%	49
Vet ikke	11,1%	2	13,1%	8
Svarende	100,0%	18	100,0%	61

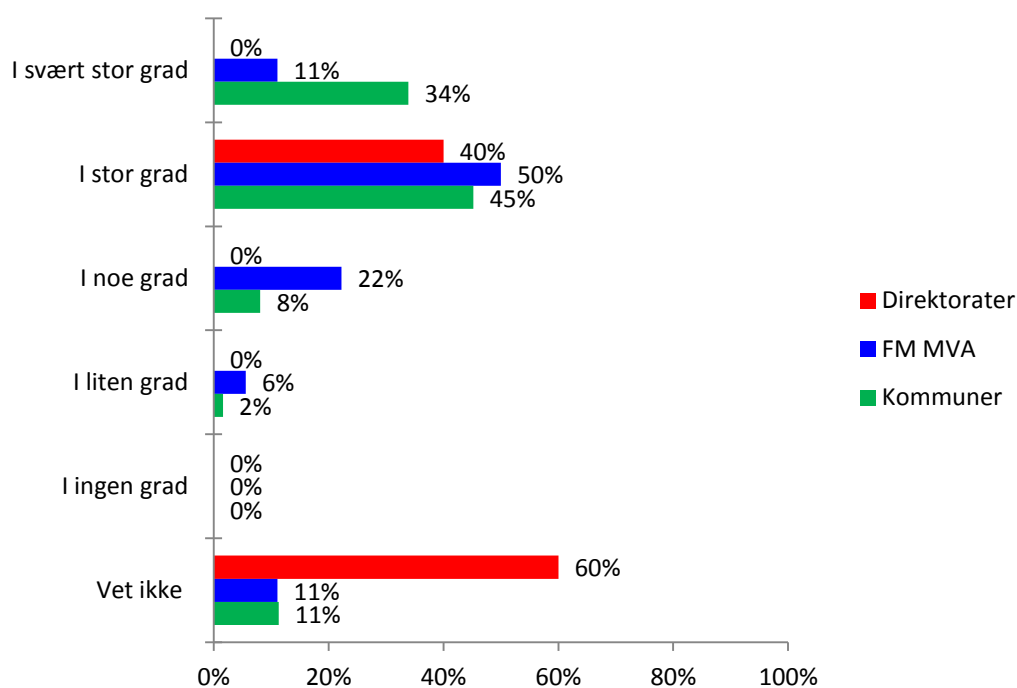
2.10 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for PA hos følgende aktører?

a) Direktoratet (eget kunnskapsnivå i direktoratet på tvers av avdelingene)

	Direktorater	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0.0 %	0
I liten grad	0.0 %	0
I noe grad	40.0 %	2
I stor grad	40.0 %	2
I svært stor grad	0.0 %	0
Vet ikke	20.0 %	1
Svarende	100.0 %	5

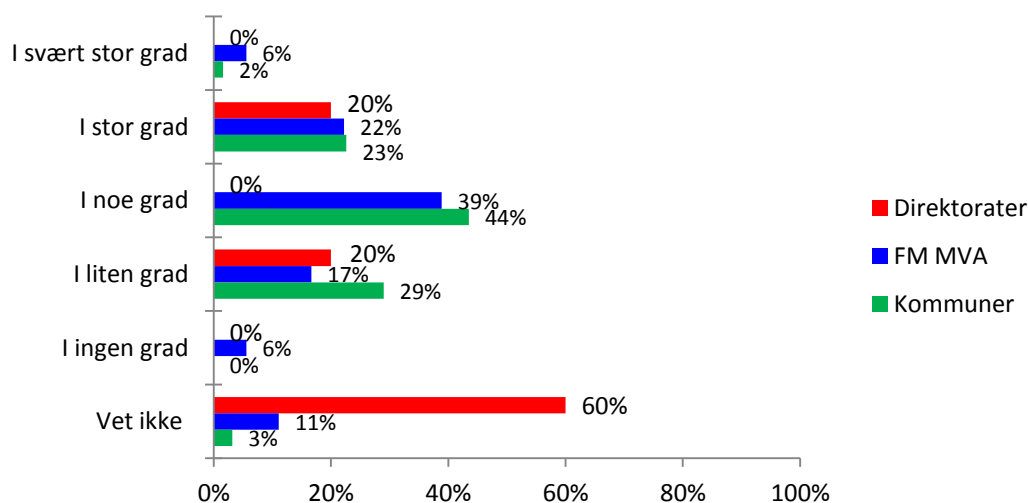
b) Fylkesmannen (på tvers av avdelingene)

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0 %	0	11,1 %	2	33,9 %	21
I stor grad	40,0 %	2	50,0 %	9	45,2 %	28
I noe grad	0,0 %	0	22,2 %	4	8,1 %	5
I liten grad	0,0 %	0	5,6 %	1	1,6 %	1
I ingen grad	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0
Vet ikke	60,0 %	3	11,1 %	2	11,3 %	7
Svarende	100,0 %	5	100,0 %	18	100,1 %	62

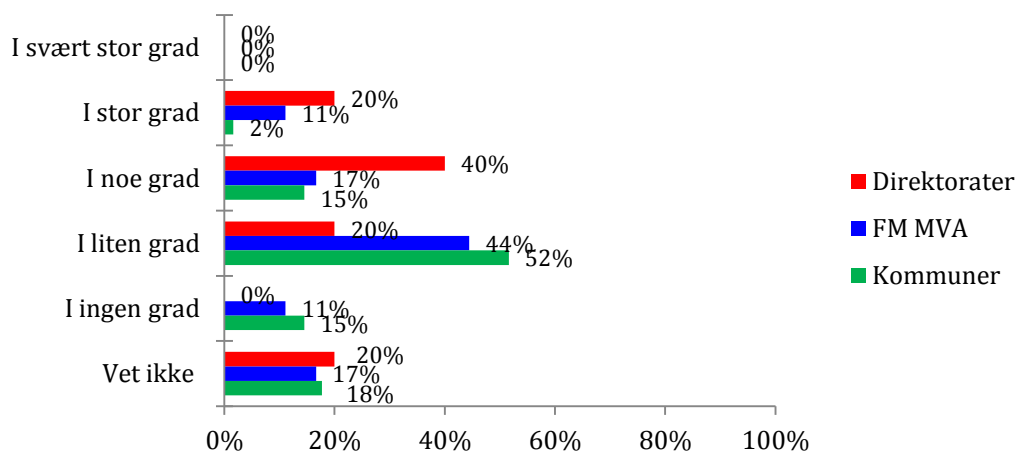
c) Kommunene

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0 %	0	5,6 %	1	1,6 %	1
I stor grad	20,0 %	1	22,2 %	4	22,6 %	14
I noe grad	0,0 %	0	38,9 %	7	43,5 %	27
I liten grad	20,0 %	1	16,7 %	3	29,0 %	18
I ingen grad	0,0 %	0	5,6 %	1	0,0 %	0
Vet ikke	60,0 %	3	11,1 %	2	3,2 %	2
Svarende	100,0 %	5	100,0 %	18	99,9 %	62

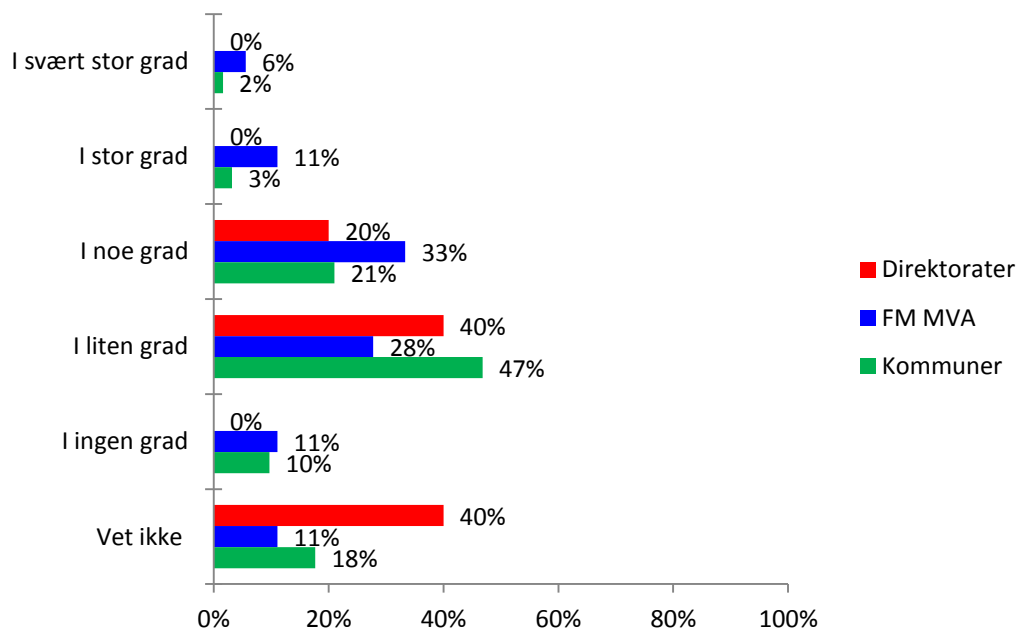
d) Tiltakshavere

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %	0
I stor grad	20,0 %	1	11,1 %	2	1,6 %	1
I noe grad	40,0 %	2	16,7 %	3	14,5 %	9
I liten grad	20,0 %	1	44,4 %	8	51,6 %	32
I ingen grad	0,0 %	0	11,1 %	2	14,5 %	9
Vet ikke	20,0 %	1	16,7 %	3	17,7 %	11
Svarende	100,0 %	5	100,0 %	18	100,0 %	62

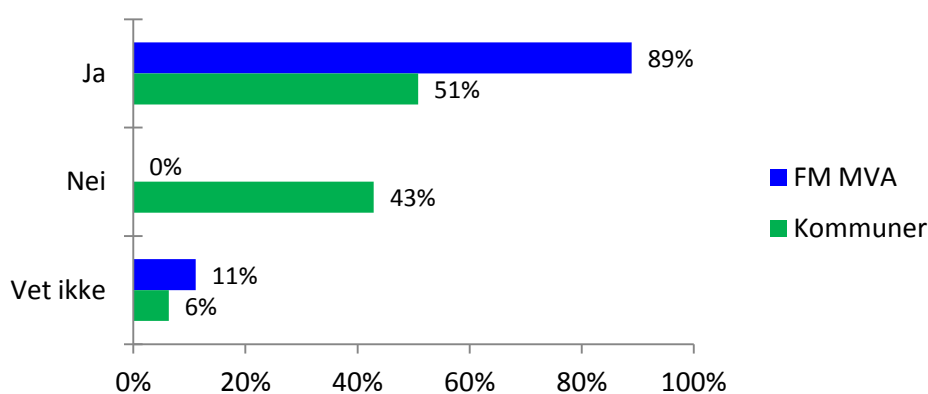
e) Næringsutøvere og grunneiere

	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0 %	0	5,6 %	1	1,6 %	1
I stor grad	0,0 %	0	11,1 %	2	3,2 %	2
I noe grad	20,0 %	1	33,3 %	6	21,0 %	13
I liten grad	40,0 %	2	27,8 %	5	46,8 %	29
I ingen grad	0,0 %	0	11,1 %	2	9,7 %	6
Vet ikke	40,0 %	2	11,1 %	2	17,7 %	11
Svarende	100,0 %	5	100,0 %	18	100,0 %	62

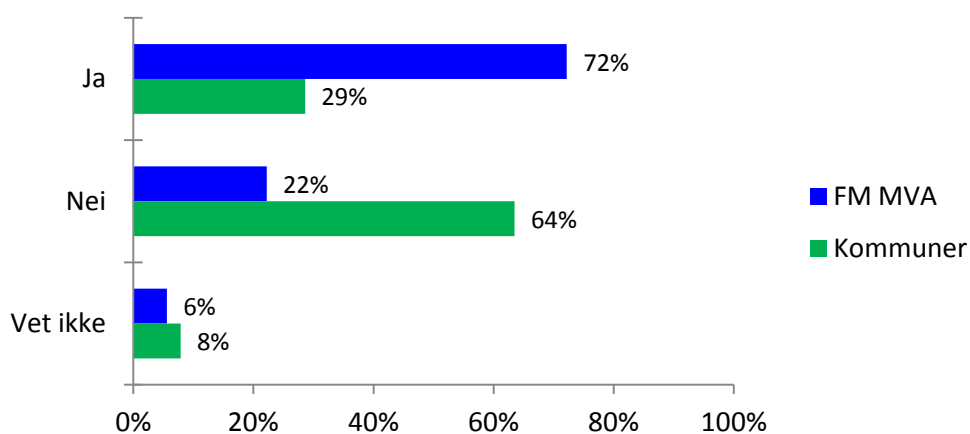
2.11 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om hvor prioriterte arter finnes innenfor sitt ansvarsområde?

	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	88,9%	16	50,8%	32
Nei	0,0%	0	42,9%	27
Vet ikke	11,1%	2	6,3%	4
Svarende	100,0%	18	100,0%	63

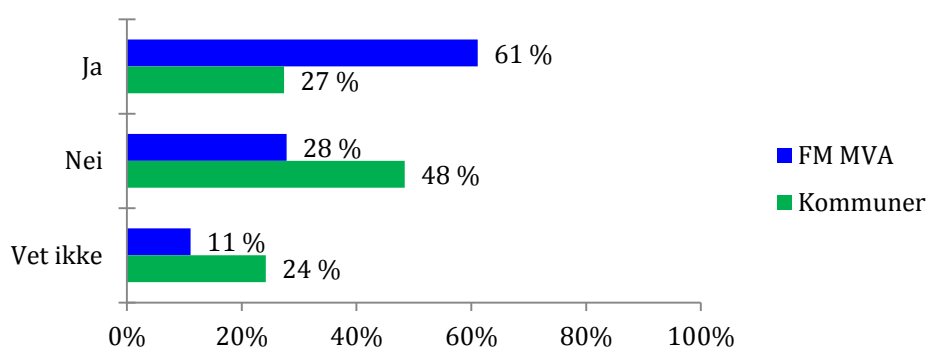
2.12 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de prioriterte artene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en PA?

	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	72,2%	13	28,6%	18
Nei	22,2%	4	63,5%	40
Vet ikke	5,6%	1	7,9%	5
Svarende	100,0%	18	100,0%	63

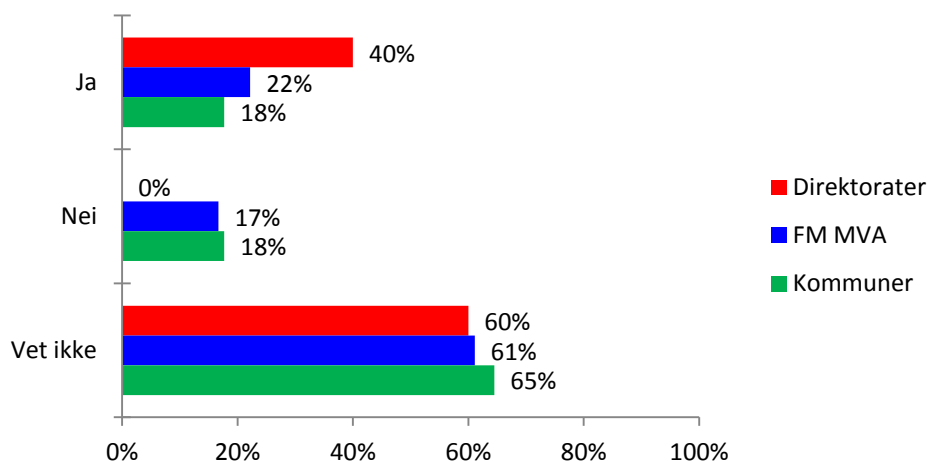
2.13 Spørsmål: Har Fylkesmannen / Kjenner kommunen til at Fylkesmannen har gitt informasjon til allmennheten, inkludert grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre om forekomster av PA, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?

	FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	61%	11	27%	17
Nei	28%	5	48%	30
Vet ikke	11%	2	24%	15
Svarende	100%	18	100%	62

2.14 Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om prioriterte arter?

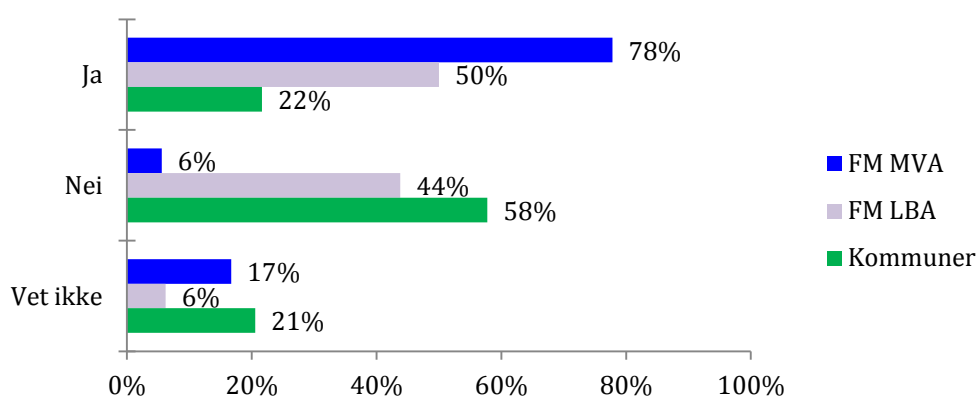
	Direktorater		FM MVA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	40,0%	2	22,2%	4	18%	11
Nei	0,0%	0	16,7%	3	18%	11
Vet ikke	60,0%	3	61,1%	11	65%	40
Svarende	100,0%	5	100,0%	18	100%	62

3 Sammenstilling av svar på spørsmål vedrørende utvalgte naturtyper

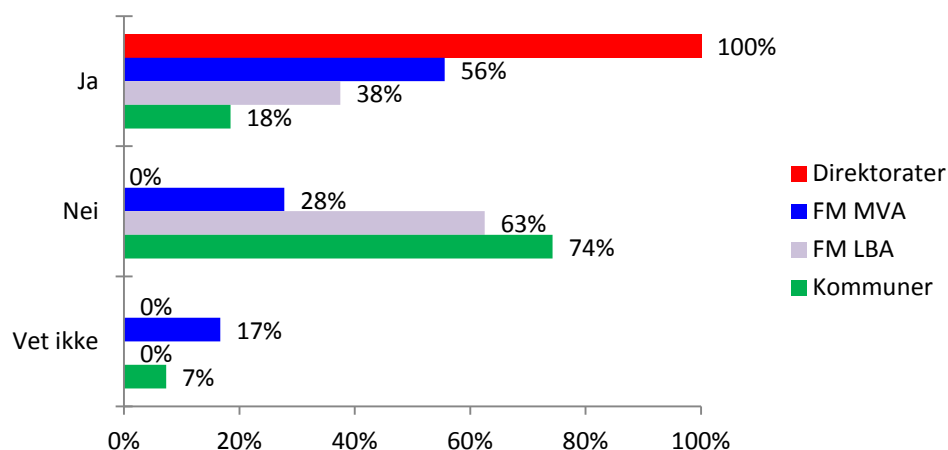
3.1 Spørsmål: Kjenner institusjonen til at en utvalgt naturtype har fått en dokumentert bedre tilstand etter at forskriftene om UN trådte i kraft i mai 2011, trolig eller helt sikkert som en konsekvens av at naturtypen ble en utvalgt naturtype?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	78%	14	50%	8	22%	39
Nei	6%	1	44%	7	58%	104
Vet ikke	17%	3	6%	1	21%	37
Svarende	100%	18	100%	16	100%	180

3.2 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der vurderinger av hensynskravet i § 53 har blitt gjort for lokaliteter med UN?

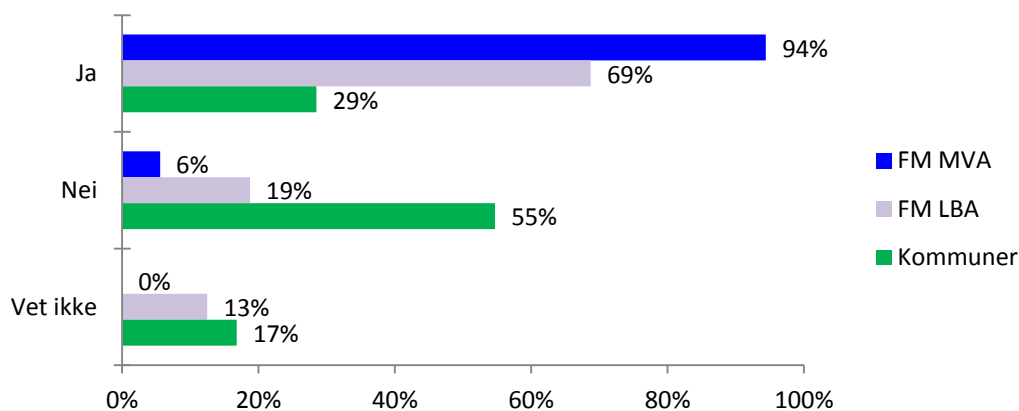
	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	100,0%	3	56%	10	38%	6	18%	33
Nei	0,0%	0	28%	5	63%	10	74%	133
Vet ikke	0,0%	0	17%	3	0%	0	7%	13
Svarende	100,0%	3	100%	18	100%	16	100%	179

3.3 Spørsmål: Kjenner institusjonen til andre tilfeller (enn i konkrete saker der vurderinger i lys av hensynskravet i § 53 har vært viktig) der utvelgelsen av en naturtype trolig eller helt sikkert har hatt positiv effekt for tilstanden (bedre tilstand/forhindret skader) i en lokalitet med en utvalgt naturtype?

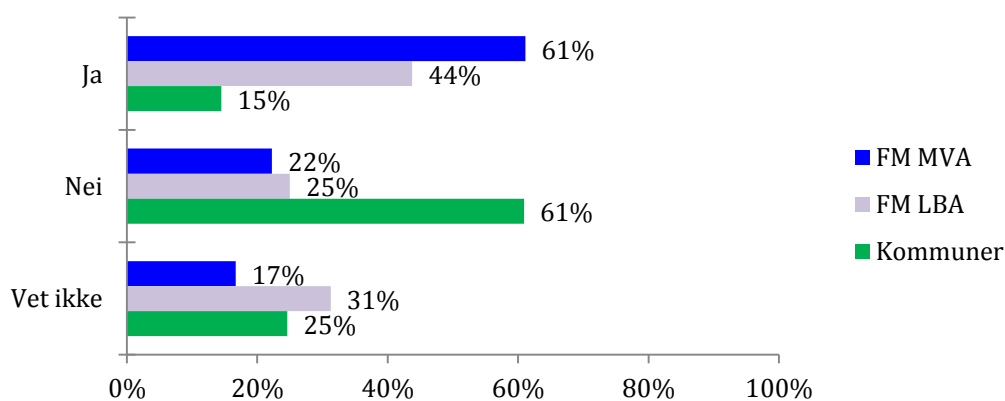
a) Bruk av tilskuddsordning for en UN

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0,0%	0	94,4%	17	68,8%	11	28,5%	51
Nei	66,7%	2	5,6%	1	18,8%	3	54,7%	98
Vet ikke	33,3%	1	0,0%	0	12,5%	2	16,8%	30
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	179

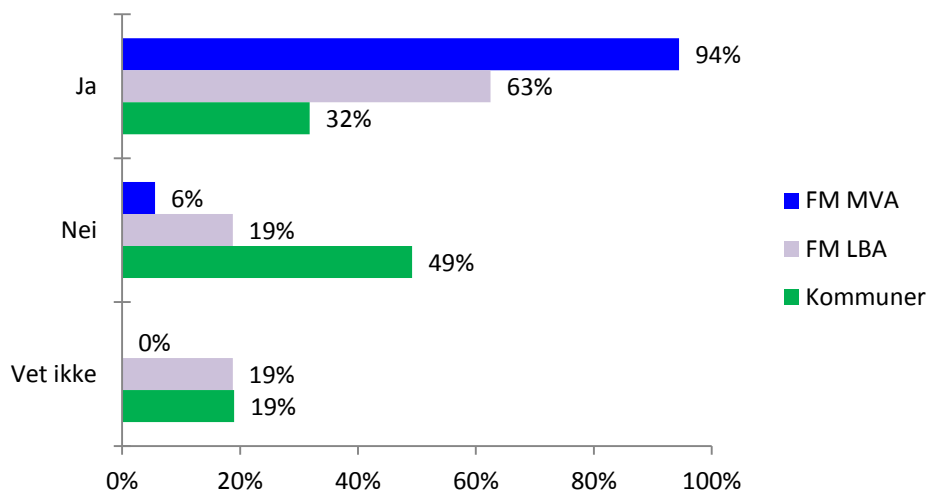
b) Økt bruk av andre økonomiske virkemidler til fordel for en UN

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall		Antall	Prosent	Antall
Ja	0,0%	0	61,1%	11	43,8%	7	14,5%	26
Nei	66,7%	2	22,2%	4	25,0%	4	60,9%	109
Vet ikke	33,3%	1	16,7%	3	31,3%	5	24,6%	44
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	179

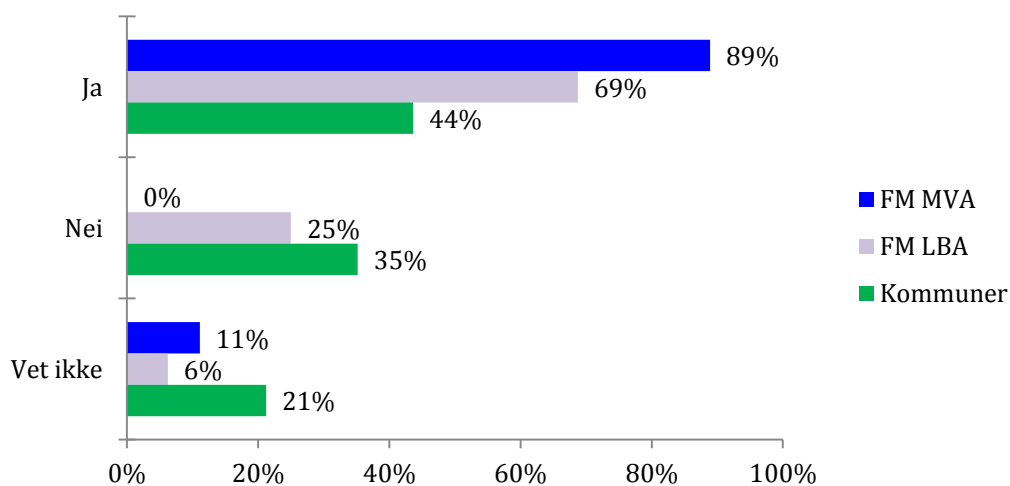
c) Økt skjøtsel av en UN

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	66,7%	2	94,4%	17	62,5%	10	31,8%	57
Nei	33,3%	1	5,6%	1	18,8%	3	49,2%	88
Vet ikke	0,0%	0	0,0%	0	18,8%	3	19,0%	34
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	179

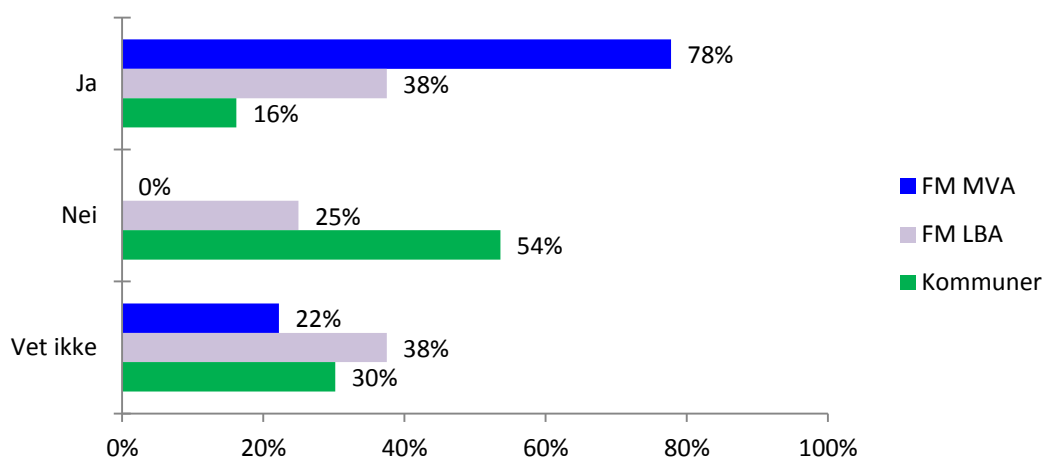
d) Økt bevissthet og aktsomhet knyttet til en UN

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	66,7%	2	88,9%	16	68,8%	11	43,6%	78
Nei	33,3%	1	0,0%	0	25,0%	4	35,2%	63
Vet ikke	0,0%	0	11,1%	2	6,3%	1	21,2%	38
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	179

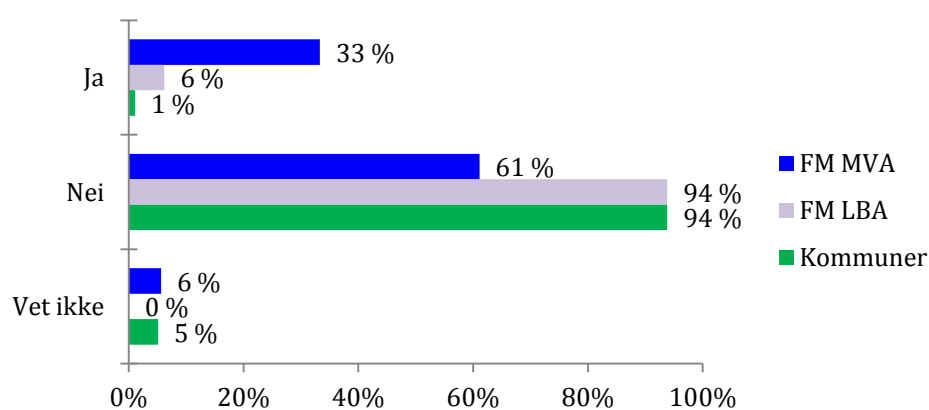
e) Positive effekter som følge av en handlingsplan for UN

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	33%	1	78%	14	38%	6	16%	29
Nei	33%	1	0%	0	25%	4	54%	96
Vet ikke	33%	1	22%	4	38%	6	30%	54
Svarende	100%	3	100%	18	100%	16	100%	179

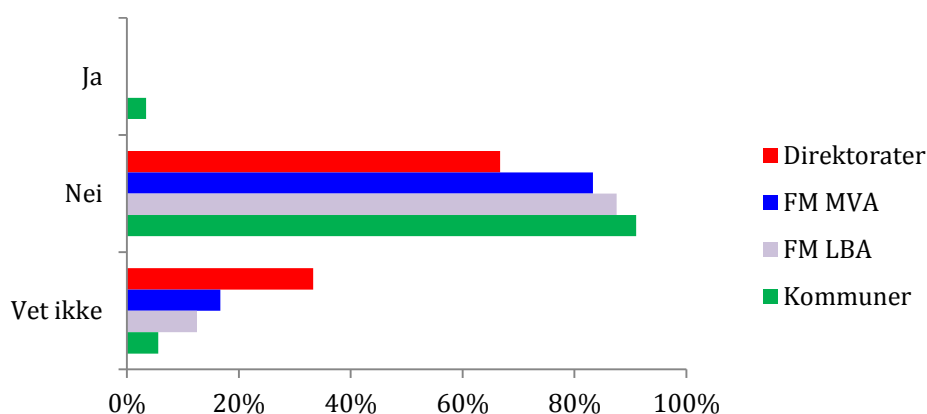
3.4 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser der konsekvenser for en UN ikke ble/er klarlagt i forbindelse med inngrep i en forekomst av den utvalgte naturtypen, jf.§ 53?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	33%	6	6%	1	1%	2
Nei	61%	11	94%	15	94%	167
Vet ikke	6%	1	0%	0	5%	9
Svarende	100%	18	100%	16	100%	178

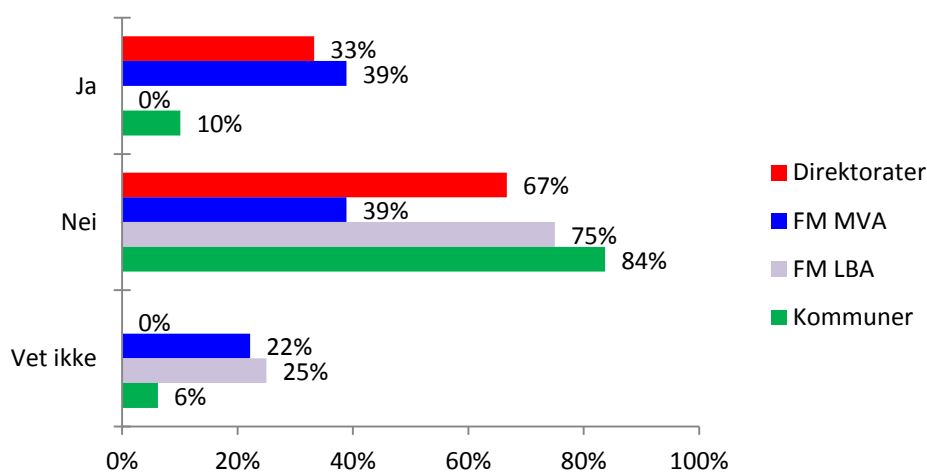
3.5 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt enklere, billigere eller mindre tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	3,4%	6
Nei	66,7%	2	83,3%	15	87,5%	14	91,0%	162
Vet ikke	33,3%	1	16,7%	3	12,5%	2	5,6%	10
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	178

3.6 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser som berører en UN og der saksbehandlingen har blitt vanskeligere, dyrere eller mer tidkrevende som en følge av at en naturtype ble en UN?

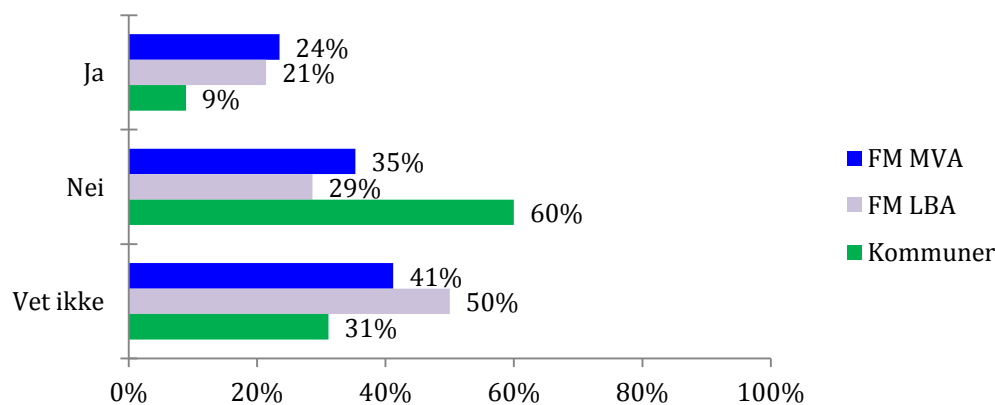
	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Nei	66,7%	2	38,9%	7	75,0%	12	84,3%	150
Ja	33,3%	1	38,9%	7	0,0%	0	8,4%	15
Vet ikke	0,0%	0	22,2%	4	25,0%	4	7,3%	13
Svarende	100,0%	3	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	178

3.7 Spørsmål: Vedrørende sakene eller planprosessene som ev. er oppgitt under de to foregående spørsmålene, har tidspunktet (i behandlingen) da det ble kjent at tiltaket kunne påvirke en UN (eventuelt tidspunktet arten fikk status som UN) hatt betydning for tidsbruk og/eller kostnader?

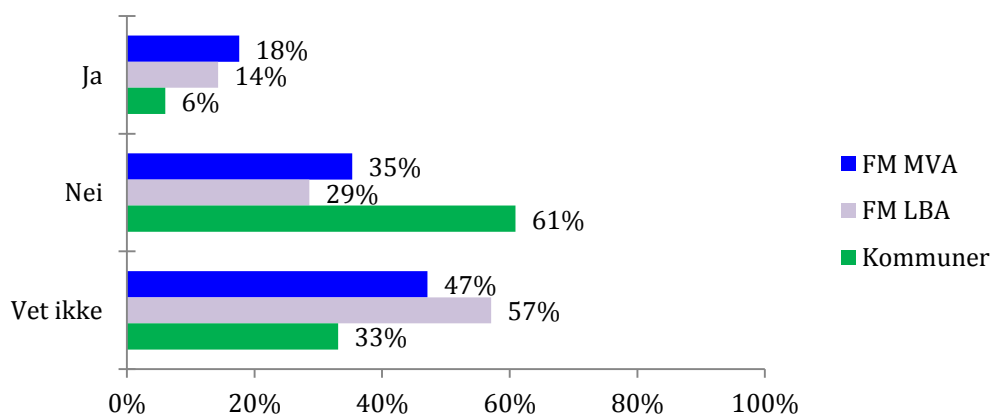
Tidspunkt har hatt konsekvenser for tidsbruk i sakene/ planprosessene

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	23,5%	4	21,4%	3	8,9%	12
Nei	35,3%	6	28,6%	4	60,0%	81
Vet ikke	41,2%	7	50,0%	7	31,1%	42
Svarende	100,0%	17	14,0%	14	100,0%	135

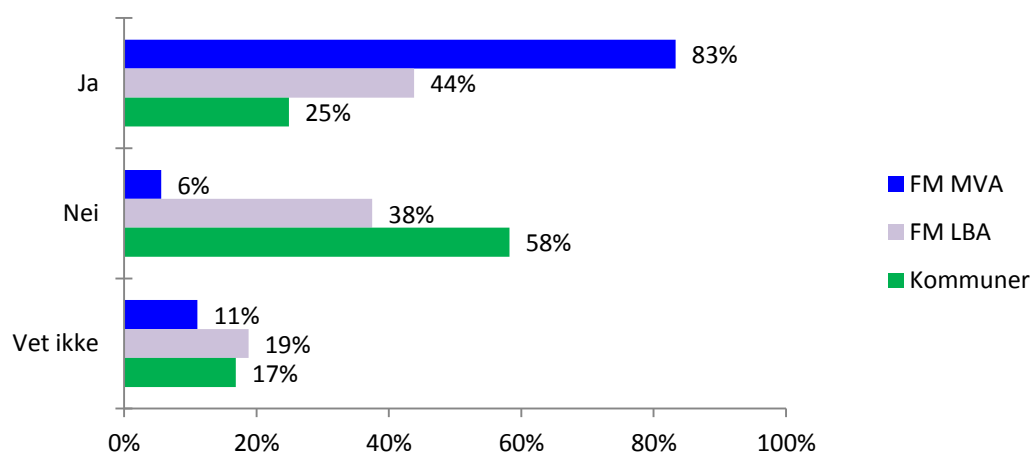
Tidspunkt har hatt konsekvenser for kostnader i sakene/ planprosessene

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	17,6%	3	14,3%	2	6,0%	8
Nei	35,3%	6	28,6%	4	60,9%	81
Vet ikke	47,1%	8	57,1%	8	33,1%	44
Svarende	100,0%	17	14,0%	14	100,0%	133

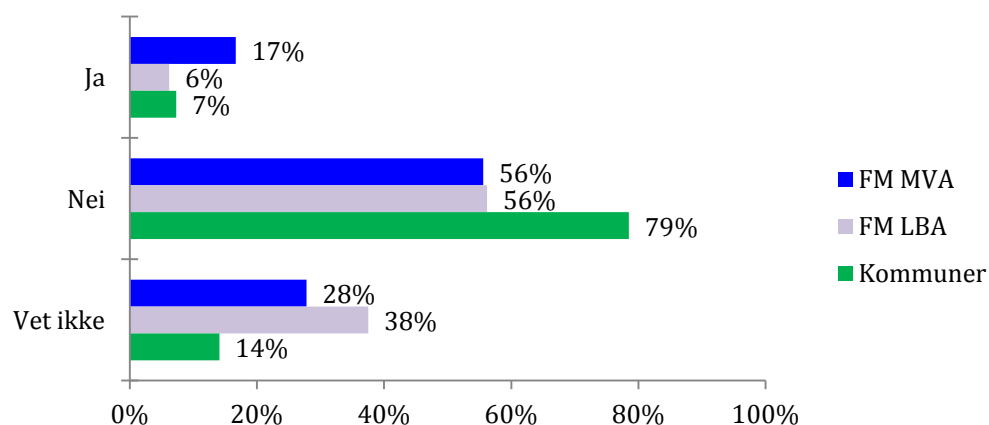
3.8 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til positive konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	83,3%	15	43,8%	7	24,9%	44
Nei	5,6%	1	37,5%	6	58,2%	103
Vet ikke	11,1%	2	18,8%	3	16,9%	30
Svarende	100,0%	18	100,1%	16	100,0%	177

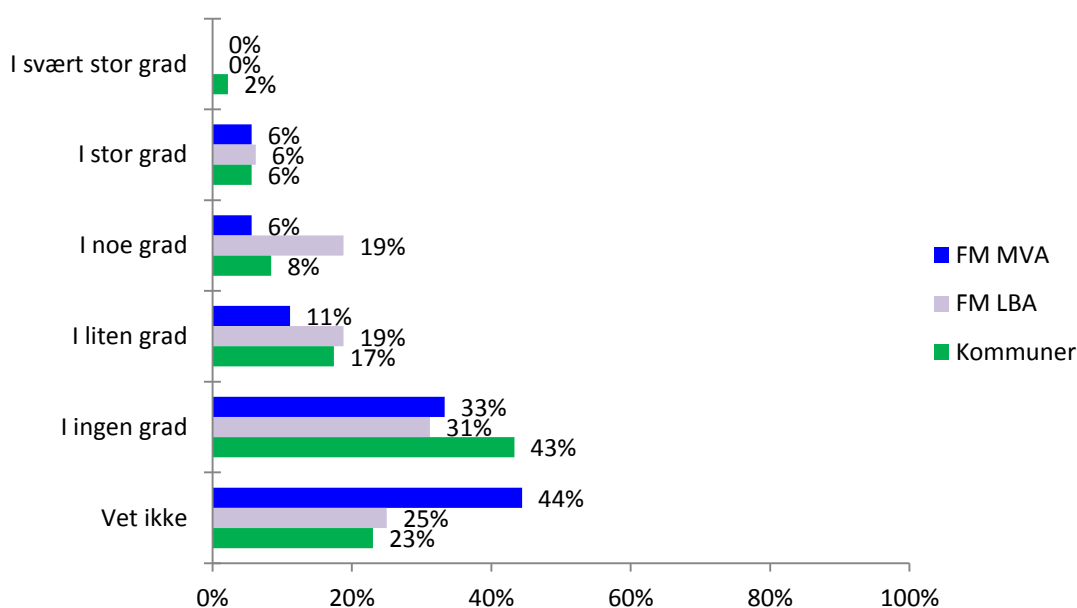
3.9 Spørsmål: Kjenner institusjonen til saker eller planprosesser fra fylket der utvelgelsen av en naturtype (UN) har ført til negative konsekvenser for grunneiere, rettighetshavere, næringsutøvere, kommuner eller andre?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	16,7%	3	6,2%	1	7%	13
Nei	55,6%	10	56,2%	9	79%	139
Vet ikke	27,8%	5	37,5%	6	14%	25
Svarende	100,1%	18	99,9%	16	100%	177

3.10 Spørsmål: I hvilken grad opplever institusjonen at meldepliktsystemet brukes for skogbruks- og jordbrukstiltak (§§ 54-55) i kommunene?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0%	0	0,0%	0	2,2%	4
I stor grad	5,6%	1	6,2%	1	5,6%	10
I noe grad	5,6%	1	18,8%	3	8,4%	15
I liten grad	11,1%	2	18,8%	3	17,4%	31
I ingen grad	33,3%	6	31,2%	5	43,3%	77
Vet ikke	44,4%	8	25,0%	4	23,0%	41
Svarende	100,0%	18	100,0%	16	99,9%	178

3.11 Spørsmål: Hvor mange saker etter meldepliktsystemet (§§ 54-55) har kommunen mottatt (oppgi antall tiltak/saker meldt for hvert år)?

	Min	Maks	Gjennomsnitt	Sum
2009 (01.07-31.12)	0	10	0,14	25
2010	0	10	0,14	25
2011	0	10	0,2	35
2012	0	20	0,31	54
2013	0	10	0,33	57
2014 (01.01-31.03)	0	36	0,37	65

Merk: Denne tabellen viser tallene for alle kommunene slik de ble rapportert av kommunene i spørreundersøkelsen. Som beskrevet i kapittel 5.2.1 i hovedrapporten reflekterer ikke disse tallene det reelle antallet meldeplikttiltak.

Verken noen av Fylkesmannens miljøvernavdelinger eller landbruksavdelinger hadde uttalt seg om klager på saker etter meldepliktsystemet.

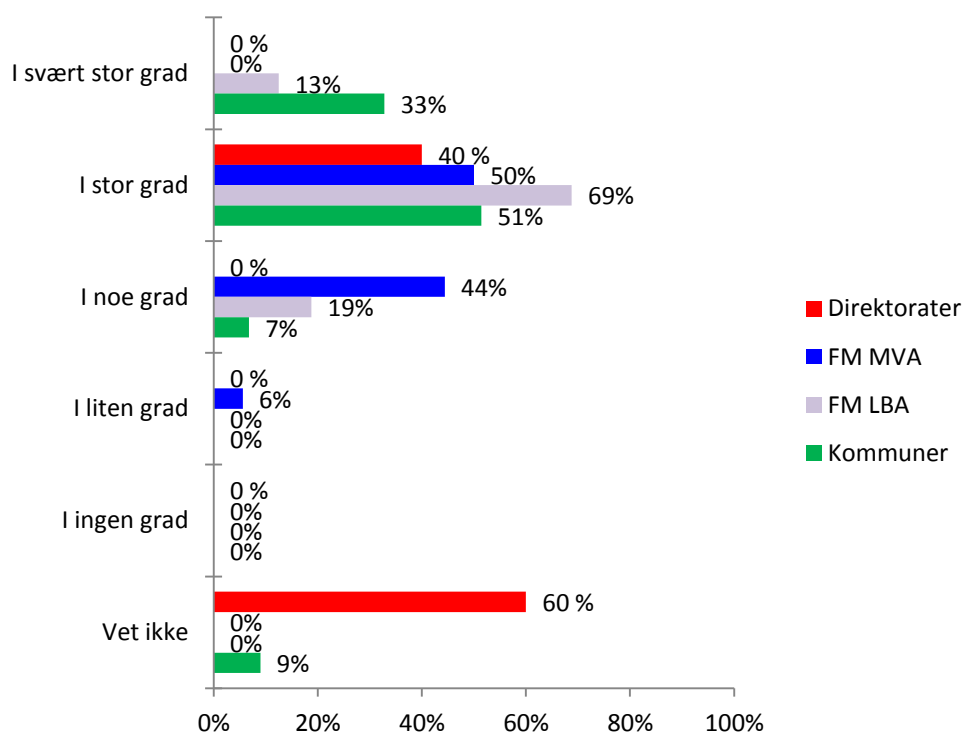
3.12 Spørsmål: I hvilken grad mener institusjonen at det er tilstrekkelig kunnskap om regelverket for UN hos følgende aktører:

a) Direktoratater (eget kunnskapsnivå i direktoratet på tvers av avdelingene)

	Direktorater	
	Prosent	Antall
I ingen grad	0,0%	0
I liten grad	0,0%	0
I noe grad	40,0%	2
I stor grad	40,0%	2
I svært stor grad	0,0%	0
Vet ikke	20,0%	1
Svarende	100,0%	5

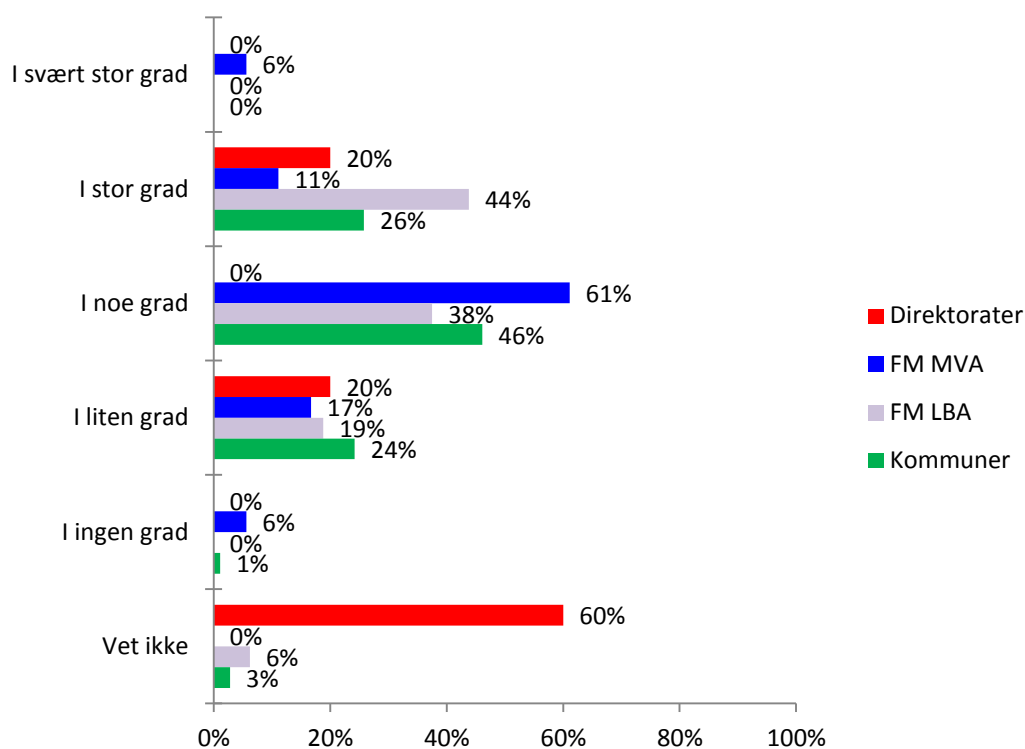
b) Fylkesmannen (på tvers av avdelinger)

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	13 %	2	33 %	58
I stor grad	40 %	2	50 %	9	69 %	11	51 %	91
I noe grad	0 %	0	44 %	8	19 %	3	7 %	12
I liten grad	0 %	0	6 %	1	0 %	0	0 %	0
I ingen grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
Vet ikke	60 %	3	0 %	0	0 %	0	9 %	16
Svarende	100 %	5	100 %	18	100 %	16	100 %	177

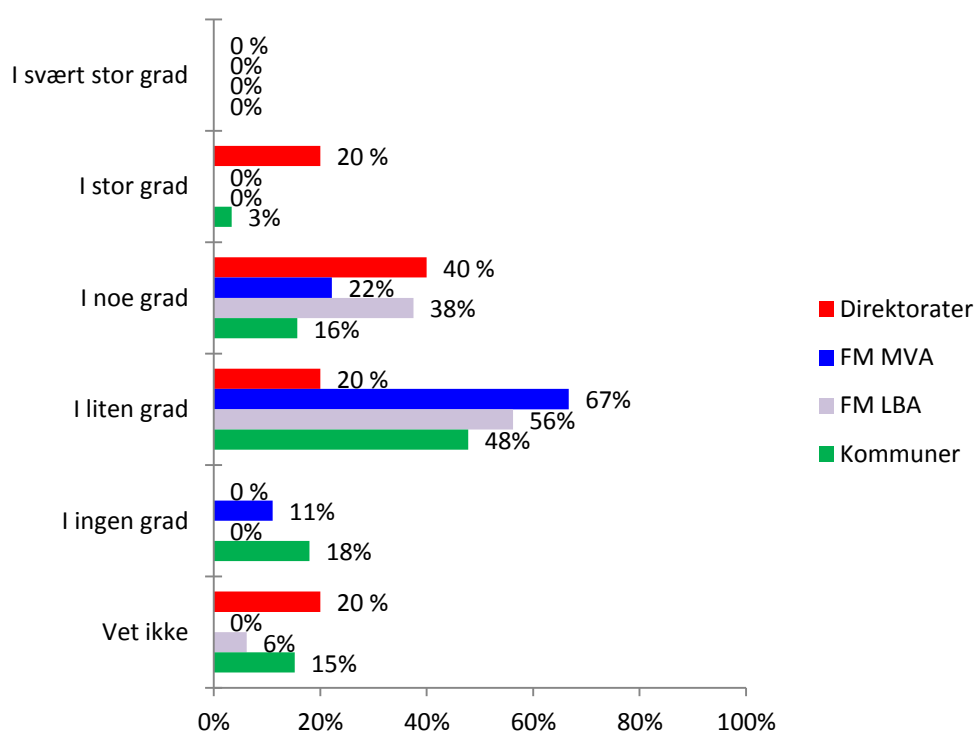
c) Kommunene

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0,0%	0	5,6%	1	0,0%	0	0,0%	0
I stor grad	20,0%	1	11,1%	2	43,8%	7	25,8%	46
I noe grad	0,0%	0	61,1%	11	37,5%	6	46,1%	82
I liten grad	20,0%	1	16,7%	3	18,8%	3	24,2%	43
I ingen grad	0,0%	0	5,6%	1	0,0%	0	1,1%	2
Vet ikke	60,0%	3	0,0%	0	6,2%	1	2,8%	5
Svarende	80,0%	5	22,3%	18	25,0%	16	28,1%	178

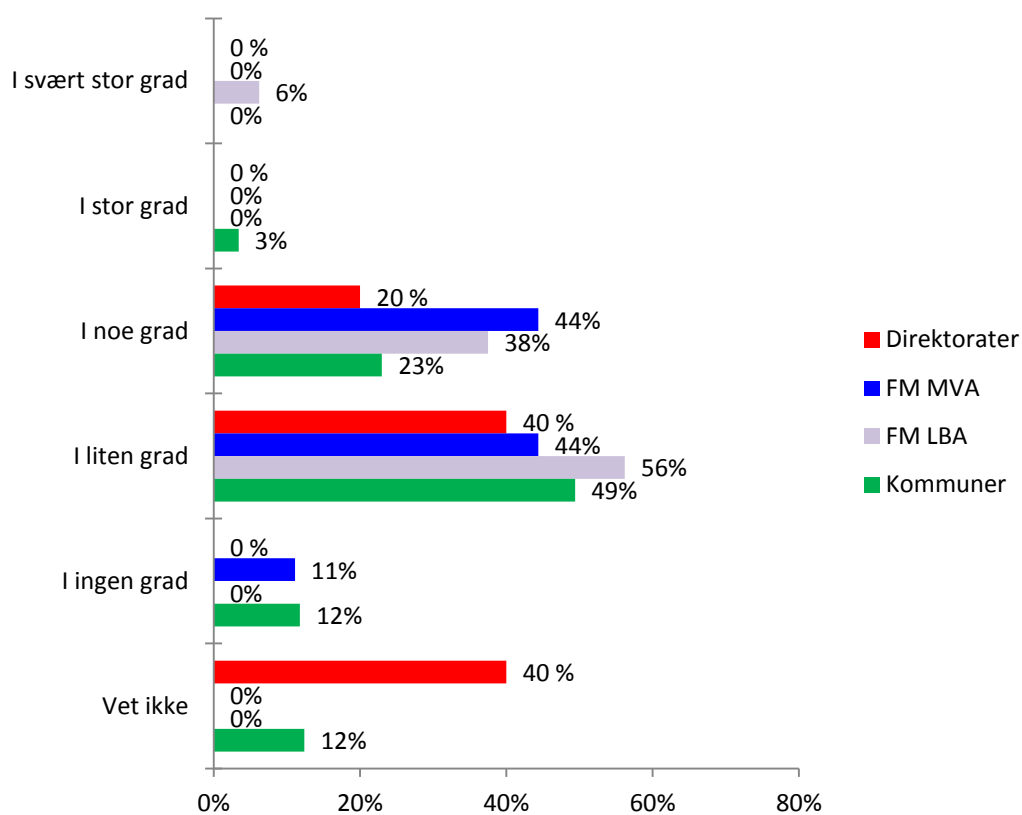
d) Tiltakshavere

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0
I stor grad	20 %	1	0 %	0	0 %	0	3 %	6
I noe grad	40 %	2	22 %	4	38 %	6	16 %	28
I liten grad	20 %	1	67 %	12	56 %	9	48 %	85
I ingen grad	0 %	0	11 %	2	0 %	0	18 %	32
Vet ikke	20 %	1	0 %	0	6 %	1	15 %	27
Svarende	100 %	5	100 %	18	100 %	16	100 %	178

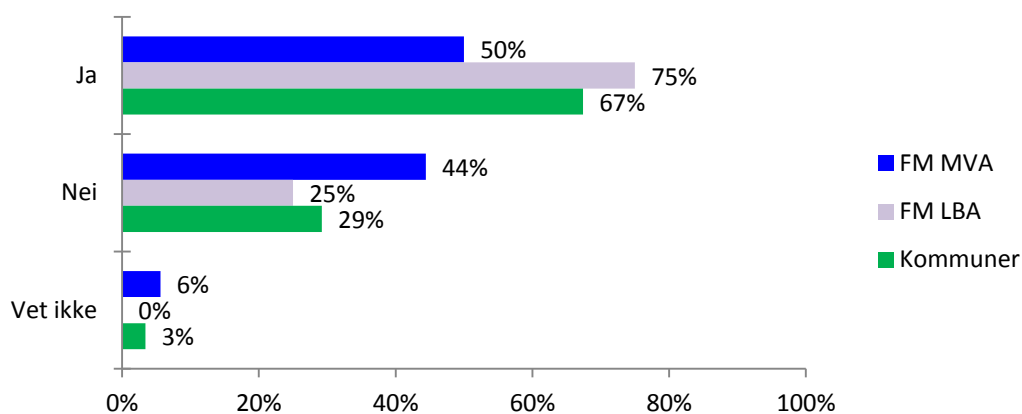
e) Næringsutøvere og grunneiere

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
I svært stor grad	0 %	0	0 %	0	6 %	1	0 %	0
I stor grad	0 %	0	0 %	0	0 %	0	3 %	6
I noe grad	20 %	1	44 %	8	38 %	6	23 %	41
I liten grad	40 %	2	44 %	8	56 %	9	49 %	88
I ingen grad	0 %	0	11 %	2	0 %	0	12 %	21
Vet ikke	40 %	2	0 %	0	0 %	0	12 %	22
Svarende	100 %	5	100 %	18	100 %	16	100 %	178

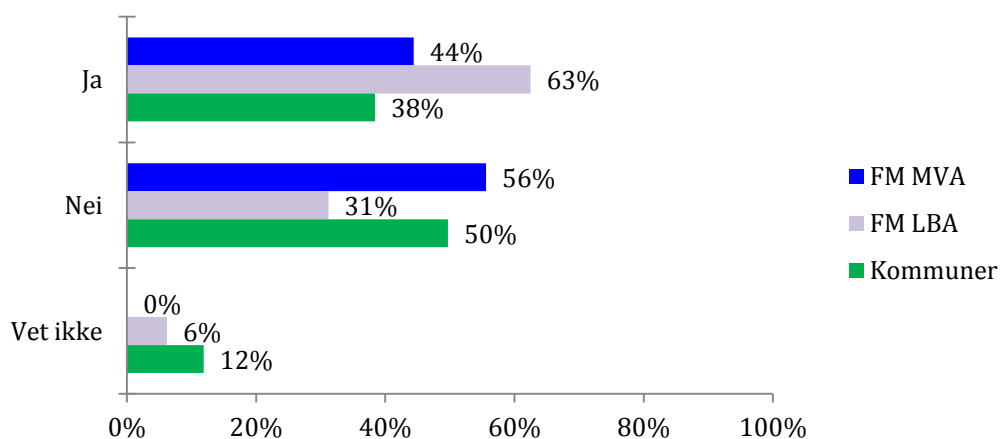
3.13 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om hvor de ulike utvalgte naturtyper finnes i eget ansvarsområde?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	50,0%	9	75,0%	12	67,4%	120
Nei	44,4%	8	25,0%	4	29,2%	52
Vet ikke	5,6%	1	0,0%	0	3,4%	6
Svarende	100,0%	18	100,0%	16	100,0%	178

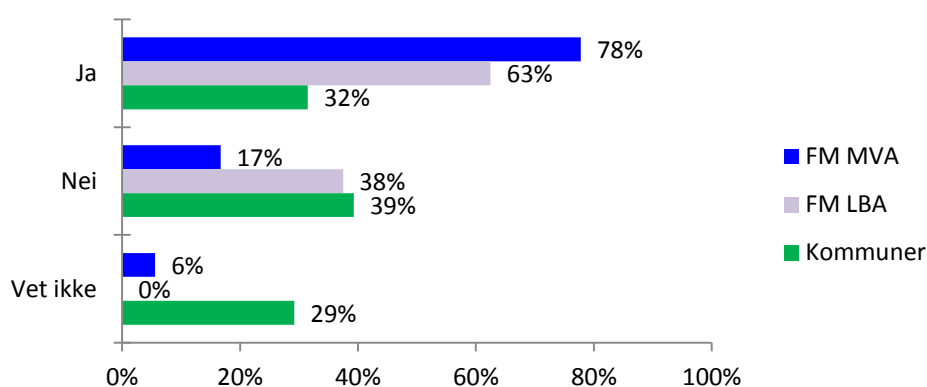
3.14 Spørsmål: Har institusjonen tilstrekkelig kunnskap om tilstanden til de utvalgte naturtypene og ev. behov for tiltak i de aktuelle lokaliteter med en UN?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	44 %	8	63 %	10	38 %	68
Nei	56 %	10	31 %	5	50 %	88
Vet ikke	0 %	0	6 %	1	12 %	21
Svarende	100 %	18	100 %	16	100 %	177

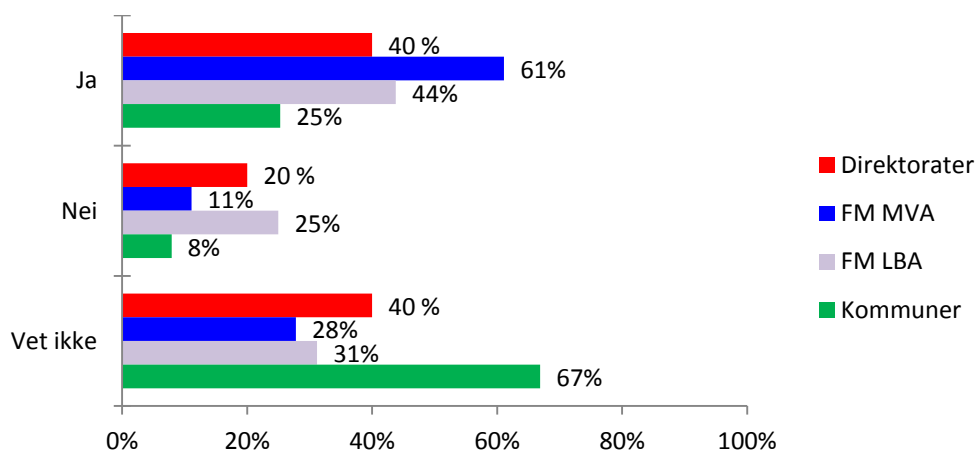
3.15 Spørsmål: Har institusjonen gitt informasjon til allmennheten,¹² inkludert grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere, kommuner eller andre, om forekomster av UN, inkludert forekomster på eiendommer til grunneiere, rettighetshavere og næringsutøvere eller i en kommune?

	FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	77,8%	14	62,5%	10	31,5%	56
Nei	16,7%	3	37,5%	6	39,3%	70
Vet ikke	5,6%	1	0,0%	0	29,2%	52
Svarende	100,1%	18	100,0%	16	100,0%	178

3.16 Spørsmål: Mener institusjonen det er rom for forbedringer eller forenklinger i praktiseringen av regelverket om utvalgte naturtyper?

	Direktorater		FM MVA		FM LBA		Kommuner	
	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall
Ja	40 %	1	61 %	11	44 %	7	25 %	45
Nei	20 %	2	11 %	2	25 %	4	8 %	14
Vet ikke	40 %	2	28 %	5	31 %	5	67 %	119
Svarende	100 %	5	100 %	18	100 %	16	100 %	178

¹² Merk: Spørsmålet til kommunene var om kommunen kjenner "til at Fylkesmannen har gitt informasjon til allmennheten, ...".

Vedlegg 19 De åtte prioriterte artene etter naturmangfoldloven § 23 per 1. juni 2014

Art	Typiske leveområder og utbredelse i Norge	Handlingsplan	Kategori i rødlisten ¹³
Dragehode (<i>Dracocephalum ruysciana</i>)	Typiske leveområder er på berg, i ur og på grunnjordsystemer med åpen, veldrenert baserik (kalkrik) jord. Har en sørøstlig utbredelse i Norge. Dokumentert i følgende fylker: Østfold, Oslo, Akershus, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Vest-Agder. Forekomstene ligger konsentrert i nordre del av Oslofjorden og rundt Mjøsa, ved Tyrifjorden og Randsfjorden, og går nordover i de store dalførene til Vågå i Ottadalen, Vang i Valdres og Hemsedal.	2010	Sårbar (VU)
Dverggås (<i>Anser erythropus</i>) med økologisk funksjonsområde	Typiske leveområder er lavalpin sone med viervegetasjon, elver og vann. Finnes i indre deler av Finnmark (overvintrer ved Kaspihavet og Svartehavet og Mesopotamia i Irak).	2009	Kritisk truet (CR)
Elvesandjeger (<i>Cicindela maritima</i>) med økologisk funksjonsområde	Finnes utelukkende ved vassdrag. Palearktisk art. Finnes oftest langs større elver og vassdrag, gjerne på indre Østlandet, i Trøndelag og i Finnmark. Finnes nær 70ende breddegrad ved Alta.	2009	Sterkt truet (EN)
Eremitt (<i>Osmoderma eremita</i>)	Typiske leveområder er hule trær. Finnes i Tønsberg, Østfold.	2010	Kritisk truet (CR)
Honningblom (<i>Herminium monorchis</i>)	Tuete rikmyrer, fuktige, kalkrike slåtte- og beitemarker, frodige enger med høy grunnvannstand og strandenger over skjellsand. Sørøstlig utbredelse i Norge. Arten er i dag kjent på tre lokaliteter nær havnivå på Asmaløy i Hvaler kommune i Østfold.	2010	Kritisk truet (CR)
Klippeblåvinge (<i>Scolitantides orion</i>) med økologisk funksjonsområde	Åpne svaberg der det vokser smørbutikk. Områder med kalkrik, basisk berggrunn, men også på granitt. Kun kjent fra Torpbukta i Halden i Østfold og Åsstømrådet i Tvedestrand, Aust-Agder.	2009	Kritisk truet (CR)
Rød skogfrue (<i>Cephalanthera rubra</i>) med økologisk funksjonsområde	Varmekjær plante som i hovedsak vokser i moderat til sterkt tørkeutsatt og veldrenert kalklågurtskog, oftest med furu som dominerende treslag, iblant gran eller eik, og med innslag av edelløvtrær. Også funnet i nærmest vegetasjonsfri kalkrik rasmark og i skogkanter. Sørøstlig utbredelse i Norge, begrenset til nedre Østlandet. De fleste forekomstene er i Buskerud og Telemark.	2006, 2010	Sterkt truet (EN)
Svarthalespove (<i>Limosa limosa</i>) med økologisk funksjonsområde	Plasserer reiret på dyrket mark, vanligvis i slåtteng. Hekker først og fremst på Jæren og i Vesterålen, men er også funnet spredt andre steder langs kysten. Overvintrer hovedsakelig i Afrika nord for Sahara.	2010	Sterkt truet (EN)

¹³ Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.). 2010. *Norsk rødliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Trondheim.

Vedlegg 20 Oversikt over saker vedrørende prioriterte arter

Dispensasjonssaker

Kapittel 4 i hovedrapporten går gjennom resultatene for prioriterte arter. Tabell 4.1 (gjengitt under) gir en oversikt over antall dispensasjonssaker som er identifisert for prioriterte arter. Sakene som vedgår søknader om dispensasjon fra forskriftene om prioriterte arter¹⁴ er kort omtalt under.

Tabell 3.1 Oversikt over antall dispensasjonssaker som er identifisert for prioriterte arter.

Prioritert art	Søknader om dispensasjon	Dispensasjoner gitt	Anmeldelser	Endring i prosjekt eller plan	Annet
Dragehode	4	3 ¹⁵	2	1	5
Dverggås	0	0	0	0	2
Elvesandjeger	0	0	0	0	2
Eremitt	0	0	0	0	1
Honningblom	0	0	0	0	2 ¹⁶
Klippeblåvinge	2	2	0	0	3
Rød skogfrue	0	0	0	0	1
Svarthalespove	24 ¹⁷	24 ¹⁸	0	0	1
PA ikke spesifisert	0	0	0	0	6
Sum	30	29	2	1	23

Dragehode

Det er registrert fire dispensasjonssaker for dragehode, tre innen samferdselssektoren og én i forbindelse med en veg som del av en boligutbygging.

Sak 1 dragehode

Den første saken gjelder Statens vegvesen Region øst sin søknad av 1. juli 2011 om kantslått, grøfterens og grøfting langs riks- og fylkesveger i fylkene Oppland, Hedmark, Oslo, Akershus og Østfold.

Siden søknaden berører flere fylker var det Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) som behandlet søknaden i stedet for Fylkesmannen. Det ble fattet et eget vedtak for kantslått og et for grøfterens og grøfting.

Kantslått:

Etter direktoratets vurdering (vedtak om dispensasjon datert 22.09.2011) var det et moderat antall lokaliteter som ville bli berørt av kantslått. Når det gjelder kantslåttens innvirkning på bestandsutviklingen

¹⁴ Forskrifter av 20. mai 2011: FOR-2011-05-20-517 (dragehode), FOR-2011-05-20-518 (dverggås), FOR-2011-05-20-519 (elvesandjeger), FOR-2011-05-20-520 (eremitt), FOR-2011-05-20-521 (honningblom), FOR-2011-05-20-522 (klippeblåvinge), FOR-2011-05-20-523 (rød skogfrue) og FOR-2011-05-20-524 (svarthalespove), se www.lovdatabasen.no.

¹⁵ I en av sakene ble det gitt dispensasjon kun for en del av søknaden (kantslått), mens en annen del av søknaden ble avslått (grøfterens og grøfting).

¹⁶ Sakene vedrørende honningblom gjelder dispensasjoner for forskningsaktivitet inne i to verneområder. Dispensasjonssøknadene ble behandlet etter verneforskriftene til de to verneområdene, ikke etter PA-forskriften, da verneforskriftene er mer spesifikke og tydelige på hvilken beskyttelse arten har. Begge dispensasjonssøknadene ble innvilget.

¹⁷ 6 søknader om dispensasjon i 2013 og 10 søknader i 2014.

¹⁸ 24 dispensasjonssøknader/dispensasjoner fordelt på 8 dispensasjoner gitt samlet i et vedtak i 2012 uten foreliggende søknad, 6 dispensasjoner gitt samlet i et vedtak i 2013 og 10 dispensasjoner gitt i tre vedtak i 2014 (i mai 2014).

ble de positive virkningene vurdert til å oppheve de negative, siden gjengroing er en av hovedutfordringene for arten.

Dispensasjon for kantslått ble gitt på følgende vilkår:

1. Før kantslått gjennomføres, skal det gjennom søk i Artskart eller andre tilgjengelige kilder undersøkes om det finnes forekomster av dragehode langs den aktuelle vegstrekningen.
2. Kantslått i områder med forekomster av dragehode skal gjennomføres tidligst etter 1. august den aktuelle slåttesesongen. Der det er forekomster av lupin eller andre invaderende fremmede arter, kan det i tillegg slås en gang før 15. juni den aktuelle slåttesesongen. Kantslått skal gjennomføres på en miljømessig forsvarlig måte som ivaretar hensynet til arten og dens leveområder.
3. Innen 1. februar 2016 skal det oversendes en rapport til direktoratet som dokumenterer kantslåttens effekt på lokaliteter med dragehode som blir berørt av slåtten.

Rapport om kartlegging av dragehode langs riks- og fylkesveger er utarbeidet av NINA (rapport nr. 931, november 2012) på oppdrag fra Statens vegvesen Region øst.

Grøfterens og grøfting:

Etter direktoratets vurdering ville det ikke være riktig å gi en generell dispensasjon for denne typen aktivitet i de fem fylkene. Dette ble sett i lys av inngrepets negative karakter for berørte forekomster, den mulige trusselen slike inngrep kan utgjøre for artens bestandssituasjon, og det forhold at hensiktsmessige avbøtende tiltak bør vurderes i forbindelse med hvert enkelt inngrep. Begrunnelsen som lå til grunn var at prinsippet om at beslutninger skal fattes på et best mulig kunnskapsgrunnlag, jf. naturmangfoldloven § 8, tilsier at vedtak om dispensasjon i saken vurderes på fylkesnivå. Det er her kunnskapen om lokale forekomster og bestandssituasjon er best, og det er dette nivået som er best i stand til å kunne vurdere bl.a. hvilke avbøtende tiltak som skal knyttes som vilkår ved en eventuell dispensasjon. Ifølge direktoratet vil dette også ivareta hensynet til føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9.

Det ble på bakgrunn av disse vurderingene ikke gitt dispensasjon for utføring av grøfterens og grøfting. Statens vegvesen Region øst ble bedt om å rette søknader om dispensasjon til Fylkesmannen i det fylket som vil bli berørt av tiltaket.

Sak 2 dragehode

Den andre saken det er funnet informasjon om gjelder en søknad fra Statens vegvesen om sprøyting i Hedmark, trolig juni 2013. Informasjonen som er funnet indikerer at dispensasjon ble gitt.

Sak 3 dragehode

En tredje sak gjelder etablering av gang- og sykkelveg langs fv. 51 mellom Rogne samvirkelag og Rogne skole i Øystre Slidre kommune i Oppland. Statens vegvesen Region øst har i brev datert 29.09.2011 søkt om dispensasjon for gjennomføring av vegutbygging i henhold til godkjent reguleringsplan. Det er registrert to små dragehodelokaliteter som vil bli direkte berørt av tiltaket. Statens vegvesen vil forsøke å reetablere berørte forekomster innenfor planområdet.

Fylkesmannen ga dispensasjon for utbygging av gang- og sykkelveg mellom Rogne samvirkelag og Rogne skole i henhold til vedtatt reguleringsplan. Dette under forutsetning av at tiltaket ble gjennomført slik det var beskrevet i søknaden fra Statens vegvesen av 29. september 2011, med de avbøtende tiltak som var angitt i søknaden.

Sak 4 dragehode

Den siste saken gjelder en reguleringsplan for et boligområde, Hundsvund-Fornebu-Langoddveien, i Bærum kommune i Oslo og Akershus. Gullik Gulliksen landskapsarkitekter søkte i brev datert 28.09.2012 om flytting av dragehodeplanter funnet på lokalitet 519 i Langoddveien.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus av slo søknaden. Fylkesmannen begrunnet avslaget med at flytting av dragehodeindividene vil være i strid med målet om å bevare og utvikle bestanden av dragehode, og at de vilkår som er satt for å gi dispensasjon i nml. § 24 femte ledd ikke var oppfylt.

Fylkesmannens vedtak ble påklaget av Advokatene i OBOS 12.12.2012 på vegne av Fornebu Utvikling AS. Klager anfører at dragehodepopulasjonen ikke vil bli skadelidende ved omsøkte flytting. Det vises til tidligere vellykket flytting av planter til Botanisk hage, og klager anfører også at utbygging av Fornebu har stor samfunnsmessig betydning i en situasjon med stadig økende boligbehov i regionen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus konkluderer i sitt tilsvaret av 07.01.2013 at det ikke har fremkommet nye momenter i klagen og at det ikke foreligger grunn til å omgjøre Fylkesmannens vedtak. Saken ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning for endelig behandling.

Direktoratet for naturforvaltning har i brev av 15.04.2013 stadfestet Fylkesmannens vedtak. På bakgrunn av inngrepets omfang, artens sårbarhet, den aktuelle forekomstens størrelse og kvalitet, sett i lys av den samlede belastningen for dragehode på Fornebu, er direktoratet kommet til at ødeleggelse av den aktuelle forekomsten vil forringe artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling. Det pekes på at konflikten med dragehodelokaliteten kan løses ved en mindre endring av reguleringsplanen. Direktoratet oppfordrer tiltakshaver til å ta kontakt med Fylkesmannen for å finne en løsning som ivaretar hensynet til dragehode i den aktuelle lokaliteten.

Klippeblåvinge

Det er registrert to dispensasjonssaker for klippeblåvinge. Den ene saken gjelder søknad om tilbygg til en hytte, og den andre saken gjelder etablering av en vei til et hyttefelt.

Sak 1 klippeblåvinge

Tvedestrand kommune har i brev av 25.06.2013 på vegne av tiltakshaver søkt om dispensasjon fra forskrift om klippeblåvinge for oppføring av tilbygg til hytte, samt oppføring av brygge, trapp og plattung.

Fylkesmannen i Aust-Agder vurderte i hvilken grad funksjonsområdet til klippeblåvinge vil bli påvirket, og konkluderte med at en dispensasjon ikke vil forringe artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling dersom tiltakene gjennomføres i henhold til plantegninger som er presentert i saken. Det ble gitt dispensasjon for oppføring av tilbygg, plattung, trapp og brygge som omsøkt.

Sak 2 klippeblåvinge

Sørlandsheia hyttefelt AS har i brev datert 23.10.2013 søkt om dispensasjon fra forskrift om klippeblåvinge for framføring av adkomstvei til hyttefelt.

Fylkesmannen i Aust-Agder vurderte kunnskapsgrunnlaget i saken som tilstrekkelig. Tiltakets samlede belastning ble vurdert til å være liten, og tiltaket ble i sin helhet vurdert til ikke å forringe klippeblåvingens bestandssituasjon eller bestandsutvikling.

Fylkesmannen gav dispensasjon for fremføring av vei i funksjonsområdet til Klippeblåvinge til det innenforliggende hyttefeltet Sørlandsleia med følgende vilkår:

1. Tiltakshaver har ansvar for å iverksette forebyggende tiltak slik at naturmangfoldet berøres i minst mulig grad. I den forbindelse må det oppføres sperrebånd som markerer grensen for hvor veien skal fremføres i forhold til aktuell kolle (i henhold til detaljkart). Sperrebåndet må settes opp i samråd med representant fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling eller fra Statens naturoppsyn (SNO).
2. Dersom uforutsette komplikasjoner oppstår i anleggsfasen skal Fylkesmannens miljøvernnavdeling eller SNO underrettes umiddelbart slik at situasjonen kan bli fulgt opp av forvaltningsmyndigheten.
3. For å unngå forstyrrelse av klippeblåvingen i sin mest aktive periode (april – september) må anleggsarbeidet foregå i perioden september til april.

Vedtaket ble påklaget av SABIMA den 05.02.2014. Det ble lagt til grunn at saksbehandlingen var ufullstendig og delvis feilaktig, og at Fylkesmannen hadde utøvd et faglig svakt skjønns.

Med bakgrunn i klagen valgte utbygger å trekke søknaden. Dermed bortfalt grunnlaget for Fylkesmannens vedtak av 28.11.2013 og vedtaket ble opphevet.

Svarthalespove

Det er registrert tre dispensasjonssaker for svarthalespove, som gjelder tillatelse til slått i hekkeområde for svarthalespove i Klepp kommune.

Sak 1 svarthalespove

Den ene saken er fra 2012, der Fylkesmannen i Rogaland uten foreliggende søknad gav dispensasjon fra forbudet mot slått i hekkeområder for svarthalespove før 15. juli. Dispensasjon ble gitt til 8 gårdbrukere. Vedtaket ble begrunnet med at det ikke var mulig å gi kompensasjon for tap, det var ikke fastsatt kriterier for hva man regner som vesentlig vanskeliggjøring og tap, og det var like før normalt tidspunkt for gresslått i området. Det ble samtidig oppfordret til å ta mest mulig hensyn til svarthalespove i hekkeområdet på vedkommendes eiendom.

Vedtaket ble påklaget av norsk ornitologisk forening (NOF) i brev datert 30.05.2012. Klagen begrunnes med at slått sannsynligvis vil ødelegge så godt som hele årsproduksjonen for den sørlige underarten av svarthalespove i Norge. Dispensasjon er gitt uten at det foreligger søknader fra de åtte grunneierne. Videre er Norges internasjonale forpliktelser gjennom de ratifiserte internasjonale avtalene som Konvensjonen for trekkende arter (Bonn-konvensjonen) og Konvensjonen for truede arter (Bern-konvensjonen) satt til side.

Direktoratet for naturforvaltning tok ikke klagen til følge, men stadfestet Fylkesmannens dispensasjon av 25.05.2012. Vedtaket ble begrunnet med at de miljørettslige prinsippene i nml. i denne saken har begrenset betydning, idet klager etter forskriften har krav på dispensasjon såfremt vilkåret om vesentlig tap og vesentlig vanskeliggjøring er oppfylt. Direktoratet har derfor ikke hatt anledning til å utøve skjønns mht. de beslutninger som berører naturmangfoldet.

Sak 2 svarthalespove

Den andre saken er fra 2013, der 6 gårdbrukere i Klepp kommune søkte om dispensasjon fra forbudet mot slått i hekkeområder for svarthalespove før 15. juli.

Fylkesmannen i Rogaland gav dispensasjon fra forbudet. Vedtaket ble grunnlagt med at forbudet gir vesentlig vanskeliggjøring og tap. Samtidig ble det gjort oppmerksom på at dispensasjon ikke gjelder forbudet mot uttak, skade og ødeleggelse av svarthalespove.

Sak 3 svarthalespove

Den tredje saken er fra 2014. Et likelydende vedtak ble fattet for 10 gårdbrukere etter søknad. Fylkesmannen i Rogaland gav dispensasjon fra forbudet mot gresslått før 15. juli. Dispensasjon ble gitt for 5 år, til og med år 2018, på alle areal på eiendommene der det produseres gress til husdyrfôr.

Andre saker der prioriterte arter har vært premissgivende

Det er fremskaffet informasjon om ca. 20 andre saker der prioriterte arter har vært et tema. Dette gjelder i hovedsak saker som behandles etter plan- og bygningsloven. I noen av disse sakene har hensynet til prioriterte arter vært premissgivende for utfallet i saken. Et lite utvalg av disse sakene er kort omtalt under.

Sak 1 klippeblåvinge: Søknad om til- og påbygg på eksisterende hytte

Eier av hytte i Torpbukta i Halden kommune i Østfold har i brev datert 27.11.2006 søkt om til- og påbygg på eksisterende hytte, samt innlegging av vann- og avløp. Kommunen gav tillatelse til tiltakene i møte den 19.05.2009.

SABIMA klaget inn vedtaket i brev datert 10.06.2009 med bakgrunn i at området er ett av to kjente levesteder for klippeblåvinge i Norge. Det ble vist til føre-var-prinsippet og mulige negative virkninger tiltaket kan påføre leveområdet til klippeblåvinge.

Fylkesmannen opphevet vedtaket i brev datert 15.10.2009, med bakgrunn i saksbehandlingsfeil. Det ble bl.a. lagt til grunn ny informasjon i form av resultater fra en overvåkning utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA). Saken ble sendt tilbake til kommunen for ny behandling.

Sak 2 klippeblåvinge: Oppheving av reguleringsplan for Torpbukta

Halden kommunestyre vedtok reguleringsplanen for Torpbukta den 29.09.2005. Planen viser 10 nye boligtomter og 5 nye hyttetomter.

I Fylkesmannens uttalelse til planforslaget fremkom det opplysninger om at klippeblåvinge hadde sin eneste forekomst i Østfold på Ystehede. Fylkesmannen hadde imidlertid ikke innsigelse til planforslaget på grunnlag av biologisk mangfold. Vurderinger av mulige konsekvenser for sommerfuglarten klippeblåvinge ble derfor først satt på spissen etter at reguleringsplanen var vedtatt av kommunen.

På bakgrunn av henvendelser om saken ba Miljøverndepartementet om Fylkesmannens redegjørelse for de vurderinger som var gjort av mulige konsekvenser for klippeblåvinge. Fylkesmannen besvarte henvendelsen den 20.04.2007.

Befaring og tilhørende møte ble holdt den 16.08.2007 med bl.a. representanter for kommunen, Fylkesmannen, grunneier med advokat, Direktoratet for naturforvaltning og Miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementet opphevet reguleringsplanen for Torpbukta i brev datert 06.05.2008 med bakgrunn i at planen ble ansett å være i strid med nasjonale interesser.

Sak 3 dragehode: Reguleringsplan for Fornebu område 14 og 15, gravlund Lilleøya

Ved utarbeidelsen av reguleringsplan for Fornebu område 14 og 15, Lilleøya i Bærum kommune i Oslo og Akershus, fremmet Fylkesmannen i Oslo og Akershus innsigelse til planforslaget for videre drift av sjøflyhavna.

Innsigelsessaken ble oversendt Miljøverndepartementet for endelig avgjørelse. Departementet påpekte i sin behandling av saken at naturmangfoldverdiene på Lilleøya måtte gis et sterkere vern. Forekomster av den prioriterte arten dragehode og arten dragehodeglansbille ble nevnt spesielt. Reguleringsplanen ble stadfestet av departementet med endringer i bestemmelser og justering av formålsgrenser i plankart.

Med bakgrunn i departementets avgjørelse ble følgende endringer som gjelder dragehode utført i plankart og bestemmelser:

- Området SN5 er beholdt og justert slik at hele den registrerte hovedforekomsten av dragehode inngår i området med en buffersone på 5 meter.
- Reguleringsbestemmelser er justert for plankartet: *Området skal forvaltes slik at forekomsten og livsmiljøet for planten dragehode (Dracocephalum ruyschiana) ivaretas på best mulig måte.*

Vedlegg 21 De fem utvalgte naturtypene etter naturmangfoldloven § 52 per 1. juni 2014.

Naturtype	Beskrivelse	Handlingsplan	Kategori i rødlisten ¹⁹
Slåttemark	Slåttemark inkludert lauveng, klassifisert som «svært viktig» (A-lokalitet) og «viktig» (B-lokalitet) og for lauveng også forekomster klassifisert som «lokalt viktig» (C-lokalitet). Slåttemark er åpen eller spredt tresatt eng med vegetasjon som er betinget av tradisjonell slått, og som fortsatt bærer preg av dette. Lauveng er slåttemark med spredte lauvtrær som er styvet/hamlet.	2009	Sterkt truet (EN) ²⁰
Slåttemyr	Slåttemyr klassifisert som «svært viktig» (A-lokalitet) og «viktig» (B-lokalitet). Med slåttemyr menes myr med vegetasjon som er betinget av tradisjonell slått og som fortsatt bærer preg av dette.	2009	Sterkt truet (EN) ²¹
Hule eiker	Eiketrær med en diameter på minst 63 cm, tilsvarende omkrets på 200 cm, samt eiketrær som er synlig hule og med en diameter på minst 30 cm, tilsvarende omkrets på minst 95 cm. Diameter og omkrets måles i brysthøyde (1,3 m) over bakken. Synlig hule er eiketrær med et indre hulrom som er større enn åpningen og der åpningen er større enn 5 cm ² . Hule eiker i produktiv skog er unntatt.	Utkast 2009	
Kalklide-skog	Kalkskogsmark dominert av lind eller samdominert av lind og hassel/eik.	2011	Sårbar (VU)
Kalksjøer	Innsjøer med kalsiuminnhold større eller lik 20 mg/l og med forekomst av minst en av de følgende artene: Rødkrans (<i>Chara tomentosa</i>), Smaltaggkrans (<i>C. rudis</i>), Hårpiggkrans (<i>C. polyacantha</i>), Stinkkrans (<i>C. vulgaris</i>), Knippebustkrans (<i>C. curta</i>), Gråkrans (<i>C. contraria</i>), Blanktjønnaks (<i>Potamogeton lucens</i>), Sliretjønnaks (<i>Stuckenia vaginata</i>), Vasskrans (<i>Zannichellia palustris</i>) eller andre truede kalkkrevende plante- eller dyrearter.	2011	Sterkt truet (EN)

¹⁹ Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. *Norsk rødliste for naturtyper 2011*. Artsdatabanken, Trondheim.

²⁰ Gjelder naturtypen «slåtteeng».

²¹ Gjelder naturtypen «slåtteeng».